

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการผลิตข้าวภัยพิบัติทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ศึกษากรณี ภัยพิบัติสึนามิ” ได้วางรูปแบบของการนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้วิธีการบรรยาย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 นโยบายการบริหารงานข้าวและการผลิตข้าวภัยพิบัติของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี

ส่วนที่ 2 ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการผลิตข้าวภัยพิบัติของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ส่วนที่ 3 การดำเนินงานของกระบวนการผลิตข้าวภัยพิบัติของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ส่วนที่ 4 แนวทางในการพัฒนากระบวนการผลิตข้าวภัยพิบัติทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ได้จากวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นข้อมูลหลัก โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (ภายในและภายนอก) และข้อมูลสารสนเทศ ทางคอมพิวเตอร์ รวมทั้งใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย เพื่อเป็นการสอบทานความ ถูกต้องของข้อมูลหลักเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงตรงตามวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ในการศึกษาวิจัย

ส่วนที่ 1

นโยบายการบริหารงานข้าวและการผลิตข้าวภัยพิบัติทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

นโยบายองค์กร

ผู้บริหารขององค์กรแต่ละแห่งจะมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการนโยบายและแนวทาง ในการปฏิบัติงานเพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามเป้าหมายทางธุรกิจขององค์กรนั้นๆ เช่นเดียวกับ สถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่ได้กำหนดนโยบายขององค์กรตามโครงสร้างในการบริหารงานข้าว การ ผลิตรายการข้าว เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ตาม โครงสร้างการบริหาร ดังนี้

ไอทีวีมุ่งมั่นที่จะเป็นผู้นำในการเสนอข่าวทั้งข่าวในประเทศและต่างประเทศ ข่าวที่มีความสำคัญจะได้รับการรายงานและวิเคราะห์ด้วยผู้สื่อข่าวที่ชำนาญในสายข่าวนั้นๆ เพื่อให้ผู้ชม

ได้เห็นภาพของเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นอย่างชัดเจน รายการข่าวของไอทีวีจะให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวที่มีผลกระทบต่อชีวิต และความรู้สึกของประชาชนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นข่าวในด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง ไอทีวีจะเกาะติด เกาะลึก ประเด็นต่างๆ อย่างไม่ขาดตอน จนกว่าประเด็นเหล่านั้น จะได้ข้อสรุป¹

การกำหนดโครงสร้างการบริหารงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีนี้ จะมีกลุ่มบุคคลในระดับผู้บริหารองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมกันกำหนดนโยบายเพื่อให้กลุ่มพนักงานในระดับปฏิบัติการในฝ่ายข่าวและทุกๆ ฝ่ายในบริษัทได้ยึดถือเป็นกรอบหรือแนวทางในการทำงานร่วมกัน ตามกระบวนการผลิตข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่ง โจเซฟ แอล. แมสซี และจอห์น ดักลาส (Joseph L. Massie and John Douglas)² ได้ให้คำนิยามคำว่า นโยบาย ว่าเป็นแนวทางในการปฏิบัติของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายในสภาพแวดล้อมแบบหนึ่ง ซึ่งจะมีทั้งอุปสรรคและโอกาสบางอย่างอยู่ด้วยทำให้ต้องมีการเสนอนโยบายขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ และเอาชนะสถานการณ์ต่างๆ ดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินงานของบุคคลหรือกลุ่มคนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการ จากการศึกษาพบว่า สถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีนโยบายซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อกระบวนการผลิตข่าวภัยพิบัติ จากเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ที่เกิดขึ้นใน 6 จังหวัดภาคใต้ ทางแถบทะเลอันดามันของประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ดังนี้

นโยบายการบริหารงานข่าว

การกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร โดยมอบอำนาจการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้เพื่อการบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้

1. ด้านการผลิตและนำเสนอข่าวโทรทัศน์ มีนโยบายที่ต้องการเป็นสถานีโทรทัศน์ ซึ่งมีหน้าที่ให้ข้อมูล ข่าวสาร สาระ กับประชาชน ให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง มีความละเอียดของเนื้อหาข่าวที่เจาะลึก ซึ่งรวมไปถึงข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนด้วย และต้องมีมุมมองหรือประเด็นข่าวที่แตกต่างไปจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ นำเสนอข่าวจนกว่า

¹“โครงสร้างการบริหารงาน,” <<http://www.intranet.itv.co.th>>, 16 มกราคม 2548.

²Joseph L. Massie and John Douglas, อ้างถึงใน ชลธิชา เจริญกิจ, “ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานข่าวของช่องยูบีซี 7 และช่องเนชั่น แชนแนล,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น. 41-42.

เหตุการณ์นั้นจะคลี่คลายลงและได้ข้อสรุปที่ชัดเจน คุณนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) หรือ สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ได้กล่าวถึง นโยบายในการบริหารงานข่าวว่า "...ต้องการที่จะให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นสถานีโทรทัศน์ผู้นำทางด้านข่าวสารทางด้านการทำข่าว ทางด้านการรายงานข่าวแบบเร็ว ลึกและแตกต่าง..."³

คุณอนันต์ อิศวนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า "...อยากให้ข่าวดีที่สุด ดีที่สุดหมายความว่าไม่ใช่ออกเร็วกว่านะ ทุกอย่างจะต้องนอกจากเร็วกว่า จะต้องดีกว่า มีมุมมองที่ดีกว่า..."⁴

คุณจักรวรรค์ ปิยทัศน์ศิริ ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร (สนับสนุน) สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า "ไอทีวีไม่เคยดังเรื่อง ข่าวการเมือง และข่าวเศรษฐกิจ แต่ไอทีวีนั้นดังด้วยเรื่องข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน... ความรวดเร็วถือเป็นจุดเด่นของไอทีวี..."⁵

คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวเสริมว่า "...ไอทีวี เน้นทำข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนและให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะฉะนั้นพยายามที่จะไม่ทำข่าวแต่เพียงผิวเผินอยู่ด้านนอก คือ ไม่ทำข่าวตามวาระที่เกิดเกิด... ในข่าวเดียวกันควรจะมีข้อมูลที่ลึกกว่าในขณะเดียวกันในวันหนึ่งๆ จะต้อง มีข่าวที่แตกต่างออกไปซึ่งคนอื่นไม่มีเรื่องนี้ควรจะมีแหล่งข่าวที่แตกต่างมีมุมมองที่แตกต่างมีการนำเสนอที่ต่างจากคนอื่น..."⁶

คุณนุกุล อนุโต ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวย้ำจุดยืนของนโยบายการบริหารงานข่าวว่า "...ความลึกและแตกต่าง คือ การ

³สัมภาษณ์ นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 20 กุมภาพันธ์ 2549.

⁴สัมภาษณ์ อนันต์ อิศวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม 2548.

⁵สัมภาษณ์ จักรวรรค์ ปิยทัศน์ศิริ, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร (สนับสนุน) สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์ 2549.

⁶สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

ให้ความสมบูรณ์ของข่าวที่มากกว่า ให้คำตอบของปัญหาหรือของประเด็นที่ครบถ้วนกว่า ซึ่งเป็นนโยบายหลัก สืบค้น ทำงานหนักทำการบ้านหนักและเน้นภาพที่สื่อมากกว่าช่องอื่น...”⁷

2. ด้านสถานีข่าวที่น่าเชื่อถือ เน้นการผลิตข่าวที่มีความถูกต้อง แม่นยำ เสนอข่าวสารอย่างเป็นกลาง เป็นธรรมและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด คุณธัชมา สุวรรณปากแพรก ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า “...สถานีไอทีวีจะต้องเป็นสถานีข่าวที่ประชาชนเชื่อถือ มีความเป็นกลาง ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และก็ต้องเป็นสถานีข่าวอันดับหนึ่งของประเทศไทยที่ได้รับความเชื่อถือ...”⁸

คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวถึงความเป็น “สถานีข่าว” ว่า

...ไอทีวีทำข่าวให้เป็นการนำเสนอการรับรู้ทุกอย่างให้เป็นข่าวจริงๆ อันนี้เป็นโครงใหญ่... ที่พูดอย่างนี้ เพื่อทำความเข้าใจว่า ข่าวก็เป็นส่วนหนึ่งในรายการทั้งหมด เพราะฉะนั้นนโยบายของเรา คือ ทำข่าวให้ชัดเจนว่านี่คือ ข่าว จะสังเกตว่าไอทีวีไม่เอาข่าวไปพอกทำข่าวให้เป็น ข่าว แปลว่า ถึงจะเป็นรายการโทรทัศน์ด้วยตัวเอง แต่จะมีจรรยาบรรณ และจริยธรรมมาควบคุมมีข้อกำหนดข้อห้ามต่างๆ มากมายเป็นหลัก...”⁹

3. การสร้างทีมข่าวที่แข็งแกร่ง โดยมีการกำหนดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน เพื่อที่จะกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้สื่อข่าวทุกคนสามารถทำงานได้ทุกสถานการณ์ ติดตามข่าว เสาะหาข่าวด้วยตนเอง ข่าวทุกข่าวต้องมาจากการทำงานของผู้สื่อข่าวอย่างแท้จริง คุณอนันต์ อัครนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า “...ความแข็งแกร่งของไอทีวีอยู่ที่ทีมข่าวอยู่ที่ตัวทีมข่าวแข็งแกร่งตัวทีมข่าวของแต่ละคน แต่ละทีม ทีมข่าวของแต่ละโต๊ะดีมากๆ ...ไอทีวีถ้าทำ

⁷สัมภาษณ์ นุกล อนุโต, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

⁸สัมภาษณ์ ธัชมา สุวรรณปากแพรก, ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 6 กุมภาพันธ์ 2549.

⁹สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

โครงสร้างให้ชัดเจนของฝ่ายข่าว การบังคับบัญชาก็จะชัดเจนขึ้น คนภายในก็จะสามารถจะขึ้นไปสู่ผู้บริหารระดับสูงได้..."¹⁰

คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า

...เรามีนโยบายที่จะสร้างนักข่าว เนื่องจากไอทีวีให้ความสำคัญกับข่าวลักษณะที่เป็นข่าวจริงๆ ข่าวของไอทีวีก็จะเป็นข่าวซึ่งพูดได้ว่า ไอทีวีเป็นคนทำ อ้างอิงได้ว่า ไอทีวีเป็นคนรายงานข่าวนี้ ข่าวซึ่งไอทีวีรายงานมีที่มาที่ไปชัดเจนข่าวของไอทีวีสามารถเอาไปอ้างอิงในแหล่งอื่นๆ..."¹¹

4. ด้านกิจกรรมเพื่อสังคม เป็นการทำหน้าที่ที่เสมือนมวลชนที่มากไปกว่าการรายงานข่าว ไอทีวีมีกิจกรรมที่ช่วยเหลือประชาชน เป็นอีกภารกิจที่ยึดปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะที่ผ่านมาไอทีวีมีกิจกรรมที่จะช่วยเหลือประชาชนอยู่แล้ว ไอทีวีต้องช่วยเหลือพี่น้องประชาชนในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และต้องช่วยอย่างเต็มที่¹²

คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวถึงเรื่องกิจกรรมเพื่อสังคมนี้ว่า

...ไอทีวีก็มีนโยบายว่า จะต้องเป็นสถานีโทรทัศน์ที่รายงานข่าวภัยพิบัติได้ดีที่สุด พอมีนโยบายแบบนี้ทุกอย่างมันก็ต้องมาสนับสนุนตรงนี้หมด ต้องมีทรายงานสดที่เพียงพอมีกระบวนการที่ออกไปอย่างรวดเร็วไม่อู้ยอ้าย คือ ทำข่าวจริงจัง เพราะฉะนั้น เมื่อมีเหตุการณ์ใหญ่ๆ โดยเฉพาะเหตุการณ์อุบัติเหตุ ภัยพิบัติใหญ่ๆ ไอทีวีต้องเป็นคนที่รายงานได้อย่างดีที่สุด¹³

¹⁰สัมภาษณ์ อนันต์ อิศวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม 2548.

¹¹สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

¹²นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, "Tsunami," (เอกสารบันทึกสื่อนามิ บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2548), (อัดสำเนา)

¹³สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

นโยบายการผลิตข้าวภัยพิบัติ

นอกเหนือจากความมุ่งมั่นในเชิงธุรกิจหรือเพื่อการค้า ไอทิวียังคำนึงถึงการตอบแทนคืนสู่สังคม โดยมีนโยบายช่วยเหลือสังคมภายใต้แนวคิด ไอทิวีสถานที่พึ่งของประชาชน เน้นการให้ความช่วยเหลือประชาชนในทุกๆ ด้าน การเป็นสื่อกลางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมไปถึงเหตุการณ์อันน่าสลดใจของคนไทยทั่วประเทศ คือ เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิถล่ม 6 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งไอทิวีได้นำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง ระดมความช่วยเหลือจากประชาชนทั่วประเทศ จนทำให้ผลงานการรายงานข่าวเป็นที่น่าพอใจแก่ทุกคน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เป็นผลมาจากการทำงานของบุคลากรฝ่ายข่าวและฝ่ายต่างๆ ของไอทิวีด้วยความมุ่งมั่น ทุ่มเทและตั้งใจ โดยไอทิวียึดนโยบายการบริหารงานข่าวเป็นหลักในการผลิตข่าว คือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดๆ ขึ้นก็ตาม ไอทิวีจะดำเนินแนวทางในการบริหารงานตามนโยบายการบริหารงานข่าวในภาวะปกติ มาปรับใช้ตามเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งในภาวะวิกฤติด้วย การผลิตข่าวภัยพิบัติสึนามิเป็นการวางแผนการทำงานเฉพาะกิจยึดแนวทางตามนโยบายหลัก เพราะมีแนวคิดว่าการเกิดภัยพิบัติแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน อยู่ที่ว่าประเมินสถานการณ์และการเตรียมความพร้อมในทุกๆ ส่วนงานให้สอดคล้องกับนโยบายและเมื่อเกิดเหตุการณ์ใดๆ สามารถดำเนินงานได้ทันทีอย่างคล่องตัวที่สุด กรณีเหตุการณ์สึนามิไอทิวีใช้วิธีรายงานข่าวสด ลงพื้นที่อย่างรวดเร็ว เกาะติดสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง จนกว่าเหตุการณ์คลี่คลายลงไป จากการสัมภาษณ์ระดับผู้บริหารเกี่ยวกับนโยบายการผลิตข่าวภัยพิบัติจากเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ พบว่า มีข้อมูลที่สอดคล้องกับนโยบายหลักในการบริหารงานข่าวของทางสถานีโทรทัศน์ไอทิวี ดังนี้

1. ยึดถือนโยบายการบริหารงานข่าวเป็นหลัก ไอทิวีมีวัตถุประสงค์หลักที่เกี่ยวกับงานข่าวนั้น 2 อย่าง คือ ข่าวปกติทั่วไป ไอทิวีต้องการเป็นสถาบันข่าว มีข่าวมาดูที่ไอทิวี เพราะไอทิวีจะเป็นแหล่งข่าวที่ดีที่สุดเร็วที่สุด ถูกต้องที่สุด ส่วนอีกหน้าที่หนึ่ง คุณนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ประธานกรรมการบริหาร กล่าวว่า "...อีกหน้าที่หนึ่ง คือ หน้าที่รับผิดชอบของไอทิวีที่ต้องการทำซึ่งเป็นนโยบายของสถานีฯ ก็คือว่า เมื่อมีความเดือดร้อน ประชาชน สังคมมีความเดือดร้อนไอทิวีจะทุ่มเทสรรพกำลังเพื่อช่วยเหลือประชาชนหรือสังคมก่อน..."¹⁴

คุณชิบ จิตนิยม บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ กล่าวเพิ่มเติมถึงการผลิตข่าวภัยพิบัติสึนามิของไอทิวีว่า "...ทั้งเทคนิค แนวคิด และการนำเสนอมุมมองที่แตกต่าง และการเกาะติด ทำ

¹⁴สัมภาษณ์ นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไอทิวี จำกัด (มหาชน), 20 กุมภาพันธ์ 2549.

ให้ไอทีวิกลายเป็นศูนย์กลาง ใครๆ ก็ดูไอทีวิ... ไอทีวิก็เลยตัดสินใจนำเสนอความเป็นปัจจุบันของเหตุการณ์มากกว่า เกาะติดมากกว่า ต่อเนื่องมากกว่า ซึ่งก็น่าจะเป็นจุดแข็ง"¹⁵

นอกจากนั้นแล้ว คุณนุกูล อนุโต ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค กล่าวถึงนโยบายของการทำงานในช่วงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า

"...ไอทีวิจะให้ความสำคัญมาก เนื่องจากมันเป็นจุดความสนใจของคนทั้งประเทศ เป็นโอกาสของข่าวเป็นหน้าที่ของไอทีวิด้วย นอกจากในแง่ของข่าวการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยก็เหมือนกับเป็นแนวทางที่ไอทีวิยึดหลักตรงนี้เอาไว้มาปฏิบัติ..."¹⁶

2. การเตรียมพร้อมอยู่เสมอ เนื่องจากไอทีวิเป็นสถานีโทรทัศน์ที่ต้องออกอากาศตลอด 24 ชั่วโมง และต้องมีการบริหารสัดส่วนของข่าวให้เป็นไปตามสัญญาการสัมปทาน มีนโยบายที่เสนอข่าวด้วยความลึกและแตกต่าง เป็นที่น่าเชื่อถือ และยึดภารกิจที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่เดือดร้อน ฉะนั้นจึงต้องทำให้ไอทีวิจะต้องพร้อมอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบุคลากร เครื่องมือ เทคโนโลยี และอื่นๆ ที่สนับสนุนให้การทำงานเป็นไปตามนโยบายหลัก คุณอัชฌา สุวรรณปากแพรง ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวิ กล่าวถึงนโยบายการผลิตข่าวภัยพิบัติและการเตรียมความพร้อมเอาไว้ให้ว่า

...ไอทีวิต้องมีความเตรียมพร้อมในการรายงานอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นให้ดีที่สุด เร็วที่สุด แล้วก็รอบด้านให้มีรายละเอียดมากที่สุด กรณีเกิดสึนามิ... จะมีผู้รับผิดชอบอยู่เนื่องจากว่าไอทีวิมีข่าวอยู่หลายภาคหลายช่วงก็จะมีคนอยู่ในสถานีฯ ระดับรองบรรณาธิการเกือบ 24 ชั่วโมง และไอทีวิก็ยังมีเจ้าหน้าที่มอนิเตอร์อีก 24 ชั่วโมง ซึ่งเจ้าหน้าที่มอนิเตอร์หากรู้ว่าเกิดเหตุการณ์อะไร ก็รู้ว่าเบื้องต้นจะต้องแจ้งใครผู้ที่ทำหน้าที่ตรงนั้น..."¹⁷

คุณอนันต์ อัครนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวิ กล่าวถึงนโยบายการผลิตข่าว กรณีเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ว่า

¹⁵สัมภาษณ์ ชิบ จิตนิยม, บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ, 2 กุมภาพันธ์ 2549.

¹⁶สัมภาษณ์ นุกูล อนุโต, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวิ, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

¹⁷สัมภาษณ์ อัชฌา สุวรรณปากแพรง, ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวิ, 6 กุมภาพันธ์ 2549.

ไอทีวีไม่มีทฤษฎีในเรื่องปฏิบัติที่วุ่นวาย แต่เมื่อเกิดสึนามิไม่ต้องบอกเลยว่าไอทีวีจะต้องทำงานกันอย่างไร แล้วแต่เหตุการณ์ ถ้าเหตุการณ์น้อยก็สั่งแบบหนึ่ง ถ้าเหตุการณ์อย่างสึนามิ ไอทีวีก็ระดม คือ พอเกิดสึนามิหัวใจอยู่ที่ภาคใต้... อันดับแรกก็คือว่า ระดมสตริงเกอร์ในภาคใต้ทั้งหมดลงไป 6 จังหวัดที่เกิดสึนามิ แล้วก็มีการเอาทีมของภูมิภาคทีมอื่นมาใส่เข้าไป... หลักในพื้นที่ก็คือ ทีมข่าวภูมิภาค ไอทีวีก็ส่งทีมจากทางกรุงเทพฯ เข้าไปเสริมจำนวนมากในตอนสึนามิการทำงานในส่วนกลางแทบจะไม่ต้องระดมเลย เพราะทุกคนที่รู้ว่ามีเวอร์หรือไม่มีเวอร์ ทุกคนเข้ามาหมด...¹⁸

คุณนุกุล อนุโต ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค กล่าวเสริมถึงความพร้อมในการทำงานเมื่อครั้งที่เกิดภัยพิบัติสึนามิ ว่า "...ทุกส่วนจะเข้ามาที่ออฟฟิศ ผู้บริหารทีมงาน แล้วก็มีความพร้อมที่จะลงพื้นที่ได้ทุกคน ได้ทุกทีม ทั้งนักข่าว ช่างภาพ ผู้ช่วยช่างภาพ ในทุกสถานการณ์ทันที"¹⁹

3. ช่องทางการสื่อสารรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชน เนื่องจากการทำข่าวที่เจาะลึกและเน้นข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนเป็นพิเศษ ทำให้ข่าวไอทีวีมีความแตกต่างจากช่องอื่นๆ ทำให้ผู้ชมรู้สึกที่ไอทีวีเป็นที่พึ่งได้ยามที่ประชาชนเดือดร้อนและจะร้องเรียนมาที่ไอทีวี เพื่อขอให้ไอทีวีช่วยเหลือ ผ่านช่องทางต่างๆ ได้อย่างสะดวก ทั้งทางโทรศัพท์, แฟกซ์ (Fax), อีเมล (E-mail), ข้อความสั้น (SMS), ข้อความภาพและเสียง (MMS), และสายด่วนฮอตไลน์ (1900) เป็นต้น ทำให้ไอทีวีได้ประโยชน์จากการร้องเรียนของประชาชนนี้ คือ สามารถนำเอาข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนเป็นแหล่งข่าวและนำมาสร้างประเด็นข่าวในการผลิตข่าวเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนและสังคม คุณอัศมา สุวรรณปากแพรง ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า

...การเป็นที่พึ่งของสังคมไอทีวีมีช่องทางในการร้องเรียนหลายๆ ทางเป็นช่องทางที่จะทำให้ไอทีวีสามารถเป็นปากเป็นเสียงให้กับประชาชนได้ ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าไอทีวีเป็นที่พึ่ง และเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นมาแหล่งข่าวแรกที่ไอทีวีได้รับ ก็คือประชาชน พอไอทีวีได้รับแจ้งจากประชาชนหน่วยงานที่รับผิดชอบก็ตรวจสอบพอ

¹⁸สัมภาษณ์ อนันต์ อัศวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม 2548.

¹⁹สัมภาษณ์ นุกุล อนุโต, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

ตรวจสอบไอยูวีก็ประเมินสถานการณ์ว่ามันก็น้อยแค่นั้น เวลานั้น พอประเมินเสร็จแล้วไอยูวีก็ระดมสรรพกำลัง ทุกอย่างก็สั่งการลงไป...²⁰

4. การปรับผังและยกเลิกรายการ ไอยูวีมีนโยบายในการปรับผังหรือยกเลิกรายการ เพื่อเข้าข่าวด่วนได้ตลอดเวลาเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญ โดยไอยูวีมีเงื่อนไขสัญญากับผู้เช่าเวลาว่า เมื่อมีข่าวด่วนหรือเหตุการณ์สำคัญไอยูวีจะแทรกและยกเลิกรายการโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้เช่าเวลาทราบล่วงหน้า และเป็นเงื่อนไขที่ปฏิบัติมาตั้งแต่ยุคแรกๆของไอยูวีเพื่อตอบสนองความเป็นสถานีข่าว ซึ่งผู้เช่าเวลาก็ทราบเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงเป็นที่มาของการยกเลิกรายการบันเทิงเพื่อนำเสนอข่าวสื่อนามืออย่างต่อเนื่องได้โดยไม่มีปัญหาใดๆ แม้แต่แง่มุมของการทำธุรกิจสื่อโทรทัศน์เพื่อการค้าด้วย

จากเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ นอกจากการทำหน้าที่รายงานข่าวสารแก่ประชาชนโดยตลอดแล้ว เมื่อเห็นภาพเหตุการณ์หนักขึ้นหนักขึ้น เราตัดสินใจที่จะยกเวลาทั้งหมดของสถานีให้กับเหตุการณ์นี้ เรื่องรายได้จากรายการต่างๆ ที่ขายเวลาไปให้ยกไว้ก่อน ตัดสินใจยกเลิกรายการทั้งหมดของสถานี ในช่วงตั้งแต่บ่ายจนถึงดึกเพื่อกาลนี้ โดยเฉพาะระหว่างวันในช่วงไหนที่มีเหตุการณ์สำคัญในพื้นที่ ก็สามารถรายงานสดจากพื้นที่ได้ทันที ช่วงนั้นก็ไม่ได้คิดถึงเรื่องรายได้หรือเรื่องอื่นๆ คิดอย่างเดียวที่จะให้ข้อมูลข่าวสารแก่พี่น้อง ประชาชนเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์และก็ได้ทำงานเต็มที่²¹

คุณนุกูล อนุโต ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค กล่าวถึงนโยบายของการปรับผังรายการในสถานการณ์เช่นนี้ว่า "...ไอยูวีพร้อมที่จะยกรายการที่ทำไว้แล้วออกเพื่อให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ใหม่ ที่เกิดขึ้น ช่วงแรกๆ อาจจะเป็นคำสั่งแต่ช่วงที่สองก็เป็นที่เราเรียนรู้กันไปเอง เรียนรู้ที่จะทำงานในความเร่งด่วนฉบับล้น..."²²

วิธีปรับเปลี่ยนการทำงานตามนโยบายการผลิตข่าว ในช่วงเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอยูวี กล่าวว่า

²⁰สัมภาษณ์ อัมมา สุวรรณปากแพรก, ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอยูวี, 6 กุมภาพันธ์ 2549.

²¹นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, "Tsunami," (เอกสารบันทึกสึนามิ บริษัท ไอยูวี จำกัด (มหาชน), 2548), (อัดสำเนา)

²²สัมภาษณ์ นุกูล อนุโต, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอยูวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

...การทำงานที่พิเศษ ก็คือ ช่วงแรกไอทีวียกเลิกรายการนี้ถือว่าพิเศษ เพราะว่าอยู่ในหลักที่ไอทีวีวางแผน (plan) กันอยู่แล้ว เป็นหลักการของการรายงานข่าวว่า ถ้ามีเหตุการณ์ใหญ่สถานีไอทีวีก็พร้อมจะยกการอื่นออกไปจะยกการจะยาวจะสั้นเท่าไร อยู่กับการตัดสินใจของฝ่ายข่าวประเมินสถานการณ์...²³

5. แผนปฏิบัติงานในภาวะวิกฤติ (แผนฉุกเฉิน) จากข้อมูลที่ได้รับจากฝ่ายบริหารพบว่า ไอทีวีไม่มีแผนปฏิบัติงานรองรับสถานการณ์ในภาวะวิกฤติล่วงหน้า อำนาจการตัดสินใจเบื้องต้นอยู่ที่ผู้บริหารในฝ่ายข่าว ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว บรรณาธิการอาวุโส Program Director โปรดิวเซอร์ข่าว และบรรณาธิการประจำวัน ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องร่วมกันประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเหตุการณ์มีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด กรณีเหตุการณ์สึนามิในวันนั้น มีบรรณาธิการประจำวัน ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว รวมทั้งประธานกรรมการบริหารที่เข้ามายังสถานีฯ จึงร่วมกันประเมินสถานการณ์ดังกล่าว แล้วจึงสั่งการยกเลิกรายการบางส่วนก่อนเพื่อรายงานข่าวด่วนภัยพิบัติสึนามิ จากนั้นก็สั่งระดมสรรพกำลังผู้สื่อข่าวลงพื้นที่โดยด่วนเพื่อทำข่าวอย่างต่อเนื่องเมื่อทุกอย่างพร้อมทั้งข้อมูลและทีมงาน จึงประกาศยกเลิกการบันทึกเพื่อรายงานข่าวสึนามิให้ประชาชนได้ทราบอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง สำหรับการผลิตข่าวภัยพิบัติในช่วงเหตุการณ์สึนามิ การรายงานข่าวให้ผู้ปฏิบัติงานยึดนโยบายการบริหารงานข่าวเป็นหลัก และปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้เหมาะสม ยืดหยุ่น และให้ความสำคัญกับเหตุการณ์สึนามิมากกว่าข่าวอื่นๆ ดังนี้

5.1 ผู้บริหารกับแนวคิดเรื่องแผนฉุกเฉิน ผู้บริหารมีความเห็นต่อนโยบายด้านการบริหารงานข่าวเกี่ยวกับการทำแผนปฏิบัติงาน (ฉุกเฉิน) การผลิตข่าวภัยพิบัติในภาวะวิกฤติ ว่าที่ผ่านมาไอทีวียังไม่มีแผนปฏิบัติงานอะไรที่ชัดเจน เป็นการทำงานโดยปกติ แต่คนละสถานการณ์ และผู้บริหารบางท่านเห็นว่าควรจัดทำแผนฉุกเฉินไว้เพื่อใช้ในภาวะวิกฤติ จากประสบการณ์ในการทำงานด้านข่าวที่ผ่านมาในไอทีวี ของ คุณอนันต์ อัครวนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า “แผนของการปฏิบัติงานไอทีวีไม่ได้เขียนเป็นแผน แต่ไอทีวีมีความชัดเจน คือ...เป็นการทำงานโดยอัตโนมัติ...”²⁴

²³ สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

²⁴ สัมภาษณ์ อนันต์ อัครวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม 2548.

ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาจะไม่มีแผนอะไรที่ชัดเจนแต่ คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี มีความเห็นว่า “แผนปฏิบัติงานในภาวะวิกฤตินั้นมีความสำคัญและควรมีไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน แต่ก็ยืนยันว่าในปัจจุบัน ไอทีวีไม่ได้มีแผนอะไรที่ชัดเจน คือ เคยไปอบรมมาและก็เคยพูดในที่สัมมนาของบริษัท แต่ว่าไอทีวีก็ยังไม่ได้มีการทำเป็นลายลักษณ์อักษร...”²⁵

อย่างไรก็ตามในความต้องการของผู้บริหารอย่าง คุณนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไอทีวี จำกัด(มหาชน) มีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้ว่าในกระบวนการผลิตข่าวภัยพิบัติไม่มีความจำเป็น เพราะเลยขั้นตอนนี้ไปแล้ว โดยกล่าวว่า

จริงๆ เป็นแนวทางปฏิบัติ คือ ทำจนเป็นนิสัย ไอทีวีเลยขั้นตอนที่จะเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นทันที ก็รู้เลยว่าจะต้องทำอะไรบ้าง เป็นธรรมชาติไปแล้ว เหมือนคนไปทำข่าววันๆ หนึ่ง เหมือนกันคล้ายๆ กัน แต่ว่าเหตุการณ์ใหญ่กว่าต้องระดม พวกเรามีจิตวิญญาณตรงนี้อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นผมว่าไม่สำคัญ...”²⁶

5.2 ผู้ปฏิบัติงานกับแนวคิดเรื่องแผนฉุกเฉิน ที่มีความคิดเห็นต่อนโยบายด้านการบริหารงานข่าวเกี่ยวกับการทำแผนปฏิบัติงานการผลิตข่าวภัยพิบัติในภาวะวิกฤติ ดังนี้

คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการข่าวประจำวัน กล่าวไปในทิศทางเดียวกันกับผู้บริหารว่า

แผนรองรับก็ไม่แนหรือก็ไม่เชิงแผนจริงๆ แผนสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉินมีอยู่แล้วว่า รถถ่ายทอดสดต้องพร้อมเคลื่อนที่อันนั้นเป็นแผนรองรับสำหรับข้างนอกแต่ข้างในเป็นแผนสด...ถ้าเกิดเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นไอทีวีก็สามารถออกอากาศสดได้ตลอดเวลา ทุกคนต้องรู้เหมือนกันหมดว่า ใครอยู่ข้างในใครสั่งการได้คนนั้นจะเป็นคนดำเนินการสั่งให้ทุกคนประสานงานกัน... จากนั้นค่อยกระจายงานสั่งการ

²⁵ สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

²⁶ สัมภาษณ์ นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 20 กุมภาพันธ์ 2549.

ทั้งหมด ใครจะทำอะไรก็แบ่งแยกหน้าที่ให้รวดเร็ว ทุกคนเข้าใจหน้าที่ของตัวเอง
โดยโครงสร้างมันเป็นอยู่นี้อยู่แล้ว...²⁷

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เกี่ยวกับนโยบายการบริหารงานข้าวและนโยบายการผลิต
ข้าวภัยพิบัติของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี พบว่า สถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีการกำหนดนโยบายในการ
บริหารงานข้าวที่ชัดเจนว่า ข้าวของไอทีวีต้องเป็นข้าวที่ “ลึกลับและแตกต่าง” เพื่อเป็นแนวทางในการ
ปฏิบัติงานจนเป็นสโลแกนในการทำงานข้าวของทุกคน ซึ่งยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติและการผลิต
ข้าวทุกประเภท และเมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิก็ยึดนโยบายนี้เป็นหลักนำมาปรับใช้ในการ
ทำงานข้าวในภาวะวิกฤติ โดยไม่มีการกำหนดนโยบายหรือแผนฉุกเฉินไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่
มีการเขียนแผนงานการปฏิบัติงานไว้เป็นรูปธรรม จากเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิที่ผ่านมา บุคลากร
ทุกคนก็นำนโยบายในการบริหารงานข้าวมาเป็นตัวตั้ง และใช้วิธีการทำงานที่ถูกฝึกฝนอย่างหนัก
มาโดยตลอดในการทำงานข้าวตามแนวทางที่ผู้บริหารได้วางเอาไว้ จนกลายเป็นธรรมชาติของ
คนทำงานข้าวโทรทัศน์ไปโดยปริยาย จึงทำให้คนของไอทีวีมีความพร้อมที่จะรับกับสถานการณ์ที่
เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เพียงแต่ว่าเหตุการณ์นี้มีการระดมสรรพกำลังของผู้สื่อข่าวเข้าไปทำงาน
มากขึ้นเพราะเป็นเหตุการณ์ใหญ่เกิดขึ้นในวงกว้าง และเมื่อเกิดการบริหารจัดการที่ลงตัวพร้อม
การตัดสินใจและการสั่งการ ผสมกับการยกเลิกรายการที่ทำได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นวิจรรณญาณ
ของผู้บริหารระดับสูง ทำให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีการผลิตข้าวภัยพิบัติสึนามิได้ตรงเป้าหมายตาม
ที่นโยบายได้กำหนดเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิที่เกิดขึ้น ทำให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้มีการปรับเปลี่ยน
วิธีการทำงานแตกต่างไปจากภาวะปกติ เพราะเหตุผลอันเนื่องมาจากตัวสถานการณ์ของสึนามิที่
เกิดขึ้นนั้นไม่เหมือนกับการทำข่าวโดยทั่วๆ ซึ่งผู้สื่อข่าวและทีมงานข่าวเคยปฏิบัติกันอยู่เป็นประจำ
ทุกวัน ส่วนวิธีการทำงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีให้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ซึ่งจากการ
สัมภาษณ์บุคลากรของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี พบว่า มีข้อมูลปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่น่าสนใจที่ทำให้
ไอทีวีต้องระดมสรรพกำลังเพื่อการผลิตข้าวภัยพิบัติสึนามิอย่างทันท่วงที ด้วยจิตวิญญาณของนัก
สื่อสารมวลชน เกินกว่าคำว่าหน้าที่ตามบทบาทของสื่อมวลชนที่ไม่ใช่เพียงแค่การรายงานข่าว
เท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ระดมสรรพกำลังจากสังคมเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อเกิดเหตุการณ์

²⁷ สัมภาษณ์ อำไพ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและ
บรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

ภัยพิบัติเพิ่มขึ้นมาอีกหน้าที่หนึ่งด้วย จนเป็นที่ยอมรับจากผู้ชม ประชาชนทั่วไปเป็นอย่างดี และเป็นความภาคภูมิใจของคนทำงานโทรทัศน์ในไอทีวี

ส่วนที่ 2

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการผลิตข่าวภัยพิบัติของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ปัจจัยแวดล้อมภายนอก

1. ปัจจัยด้านลักษณะสำคัญของเหตุการณ์สึนามิ

สึนามิ (Tsunami) เป็นคำที่ยอมรับกันเป็นสากลแล้วว่า เป็นคลื่นยักษ์ใต้ทะเลที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์เป็นอย่างมาก คำว่า "สึนามิ" แปลตรงตัวว่า คลื่นท่าเรือ โดยตัวอักษร Tsu "สึ" แปลว่า ท่าเรือ ส่วนอักษรอีกตัว nami "นามิ" แปลว่า คลื่น²⁸

คลื่นยักษ์สึนามิ ซึ่งถล่มภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามันในประเทศไทย และอีกหลายประเทศในเอเชียและแอฟริกา เมื่อวันอาทิตย์ที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ได้ทิ้งปัญหาให้สังคมไทยต้องสะสางไปอีกพักใหญ่ พร้อมทั้งเปิดประเด็นสำคัญให้สังคมไทยได้ทบทวนหลากหลายแง่มุม ตั้งแต่ระบบการเตือนภัยของภาครัฐ บทบาทของสื่อมวลชน รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับอุบัติเหตุหรือภัยพิบัติของประชาชนทั่วไป แต่หากย้อนกลับมาพิจารณาภาพข่าวซึ่งแสดงให้เห็นคลื่นยักษ์ที่ฟุ้งโถมกระแทกชายหาด รวมทั้งผลกระทบต่างๆ ที่ตามมาก็คงจะเห็นภาพได้ค่อนข้างชัดเจนว่าสึนามิแตกต่างจากคลื่นทะเลปกติแต่ความแตกต่างหลักๆ นั้นอยู่ตรงไหน มีผลต่อการผลิตข่าวภัยพิบัติโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์อย่างไร จากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามินั้น พบว่า มีข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยแวดล้อมภายนอก คือ สถานการณ์ต่างๆ ของเหตุการณ์สึนามิที่มีผลต่อการผลิตข่าวภัยพิบัติของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ที่สำคัญมีดังนี้

1.1 เป็นเหตุการณ์ที่มีผลกระทบกระเทือน ภัยพิบัติสึนามิจึงเป็นเหตุการณ์ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อคนส่วนมาก ทั้งต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของสาธารณชน และยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องอีกหลายประการ รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงในแถบทะเลอันดามัน อีกหลายประเทศ เป็นเหตุการณ์ที่สร้างความโศกเศร้าเสียใจ สะเทือนใจแก่คนไทยทั่วประเทศ รวมทั้ง

²⁸ บัญชา ธนบุญสมบัติ, "ข้าแหละคลื่นพเนธมาตสึนามิ," สารคดี 20 (มกราคม 2548):113.

ชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในเมืองไทยด้วย คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ ผู้จัดการแผนกประสานงาน ออกรถยนต์และบรรณาธิการข่าวประจำวัน กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

...เหตุการณ์สึนามิกระทบกระเทือนถึงความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ คนส่วนใหญ่ ต้องการจะเห็นความช่วยเหลือของผู้สูญเสีย จะช่วยหรือไม่ช่วย คนที่บ้าน ต้องการจะรู้... อีกส่วนหนึ่ง ก็คือ มันมีผลกระทบจากคนทุกส่วน บางครั้งเราเองก็ คิดว่าจะมีเพื่อนเราจะมีญาติเราหรือเปล่า เป็นหนึ่งในผู้เสียชีวิตหรือเป็นหนึ่งในผู้ สูญเสีย...²⁹

คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวเสริมถึง ผลกระทบโดยทั่วไปอีกว่า "...ผลกระทบนั้นกระทบกับทุกคน อันนี้เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้มีการ เสนอข่าว คือ ไม่ใช่แต่เพียงว่าเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นมาแล้วคนตาย แต่กระทบกับคนสภาพแวดล้อม เสียคนเสียชีวิตแล้วส่งผลต่อการท่องเที่ยวกระทบต่อเนื่องทั่วกันทั้งประเทศเลย..."³⁰

คุณจิรายุ ห่วงทรัพย์ บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์ กล่าวเสริมว่า

...นอกจากนี้ ด้านเศรษฐกิจก็ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะเรื่อง ของการท่องเที่ยวลดลง ก็ต้องมีเวลาอย่างน้อย 1 ปี สาเหตุที่ลดลงไปไม่ว่าจะเป็น ร้านค้า นักท่องเที่ยวไม่มั่นใจว่าจะเกิดเหตุการณ์ขึ้นอีกหรือไม่ ภาวะเศรษฐกิจก็ หดหาย รายได้จากการท่องเที่ยวก็ลดลง³¹

1.2 เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเสียหายมาก เป็นการทำลายทั้งชีวิตทรัพย์สิน และสิ่งแวดลอมใน 6 จังหวัด ทางภาคใต้ รวมทั้งเกาะต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ชาวประมงและประชาชนในพื้นที่ก็ได้รับความเสียหายอย่างใหญ่หลวง จากเหตุการณ์ภัยพิบัติใน ครั้งนี้ คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า

...ต้องยอมรับว่าสเกลความเสียหายมันใหญ่มาก...เหตุการณ์สึนามิมันนับได้ว่า เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ความโศกเศร้าเสียใจ การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน...โดยหลัก คือ หัวใจของมันอยู่ตรงที่ความสูญเสียมันใหญ่มาก... คนตายก็มีทุกเชื้อชาติ

²⁹สัมภาษณ์ อำไพ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกรถยนต์และ บรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

³⁰สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

³¹สัมภาษณ์ จิรายุ ห่วงทรัพย์, บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์, 8 กุมภาพันธ์ 2549.

ศาสนาในโลกนี้ที่มาเที่ยวในบ้านเรา คือ สูญเสียแหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศ ถือเป็นปัจจัยเสริมขึ้นมา มีบุคคลสำคัญเสียชีวิต... คือ สื่อก็ให้ความสำคัญตามผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่เหตุการณ์นี้ใหญ่ระดับประวัติศาสตร์ของประเทศไทยทุกคนจึงให้ความสำคัญ...³²

เหตุการณ์ในครั้งนี้ มีองค์ประกอบข่าว คุณค่าข่าวที่ทำให้คนสนใจและติดตามหลายประการ คุณศศิวรรณ เลิศวิริยะประภา ผู้ประกาศข่าว กล่าวเพิ่มเติมว่า “ความตายเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่ง เพราะว่าเราไม่เคยเห็นใครตายด้วยสภาพที่อเนกอนาถใจมาขนาดนี้ แล้วก็ไอทีวีไม่เคยเจอบ้านหรือว่าสภาพของสิ่งที่มันเคยสวยงามมันจะหายไปได้ขนาดนี้...”³³

1.3 เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เหตุการณ์สึนามินี้ผู้ที่ทำงานข่าวในไอทีวีส่วนใหญ่ไม่มีใครรู้จักมาก่อน ไม่มีประสบการณ์ในการทำข่าวภัยพิบัติสึนามิมาก่อนเลยรู้เพียงแต่ว่าเป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในต่างประเทศโดยเฉพาะที่ประเทศญี่ปุ่นและไม่เคยคิดว่าจะเกิดขึ้นกับประเทศไทย ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายมากมายขนาดนี้ คุณนุฏ อนุโต ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค กล่าวถึงความขึ้นมาและชี้ให้เห็นลักษณะสำคัญของเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ว่า

...เช้าวันที่ 26 ธันวาคม 2547 มีแผ่นดินไหวมาก...ผมได้รับข่าวว่าน้ำทะเลท่วมชายหาด ท่วมหนักมาก มีคนตายเสียหายกันมาก ได้รับถ่ายทอดมาอย่างนี้ก็เลยงงว่ามันเกิดอะไรขึ้น... ก็เลยเดินทางเข้าสู่ศูนย์ข่าว... พอปรับข้อมูลปรับความเข้าใจกันว่ามันเป็นเหตุการณ์ร้ายแรงมาก และมีการพูดถึงเรื่องสึนามิกันมากจึงออกอากาศอย่างต่อเนื่อง...³⁴

ความชัดเจนของเหตุการณ์สึนามิ คือ ภาพมุมสูงทางอากาศจากเฮลิคอปเตอร์ ของทีมข่าวสกายนิวส์ การทำงานของสกายนิวส์มีขั้นตอนในการทำงานและการส่งการเป็นไปตามระบบแล้วแต่สถานการณ์ คุณจิรายุ ห่วงทรัพย์ บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์ ในฐานะผู้ดูแลรับผิดชอบโดยตรง กล่าวว่า

³² สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

³³ สัมภาษณ์ ศศิวรรณ เลิศวิริยะประภา, ผู้ประกาศข่าว, 1 กุมภาพันธ์ 2549.

³⁴ สัมภาษณ์ นุฏ อนุโต, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

ในส่วนของการทำข่าวของสกายนิวส์ ผมได้รับคำสั่งในช่วงเช้าประมาณ 11 โมง บอกว่ามีเหตุการณ์เกิดน้ำท่วมที่ภูเก็ต แล้วก็ได้รับคำสั่งให้ Stand by พอได้รับคำสั่ง ก็ยังไม่มีคำสั่งให้เอาเฮลิคอปเตอร์ขึ้น... แต่ตอนนั้นยังไม่สามารถประเมินได้ว่าจะเป็นอะไร เมื่อมีคำสั่งให้เอา เฮลิคอปเตอร์ขึ้น ผมไม่ได้อยู่ที่ออฟฟิศก็สั่งเจ้าหน้าที่และทีมงานเอาไว้ ให้ขึ้นบินจากกรุงเทพฯ ประมาณบ่ายสองโมงไปถึงที่ภูเก็ต ประมาณสี่โมงห้าโมงเย็น ก็ไปถ่ายภาพทางอากาศแล้วก็นำภาพมาให้กับรถถ่ายทอดสดเพื่อออกอากาศ นั่นคือ ขั้นตอนในการรายงานสดในวันแรก...³⁵

ในส่วนของการทำงานภาคพื้นดิน คุณมนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าวภูมิภาค เล่าถึงวันที่เกิดเหตุการณ์สึนามิ ว่า

...รู้สึกได้ถึงแรงสั่นสะเทือน ก็ประมาณสิบโมงกว่าๆ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่น้ำทะเลขึ้นที่ภูเก็ต ชาวบ้านในพื้นที่ซึ่งเป็นคนที่ไต่ที่รู้จักตอนมาทำเรื่องที่ดิน เขาโทรมาบอกว่าน้ำท่วมที่ภูเก็ต มีคนตาย น้ำท่วมใหญ่มาก ตอนนั้นก็ไม่รู้ว่าเป็นอะไร แต่ก็ยังรอคำสั่ง... ผมก็โทรไปบอกทุกคนว่ามีรายงานด่วนจากเหตุเกิดแผ่นดินไหวแต่ยังไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นที่ภูเก็ตให้ทุกคนเตรียมตัวพร้อม... ทีมข่าวก็ออกเดินทางมาก่อนรถดาวเทียมก็ขับตามไปทีหลัง ในระหว่างทางผมก็พยายามโทรเช็คกับแหล่งข่าว... แล้วก็ได้รับคำสั่งว่าให้รายงานข่าวเบรกแรกให้ได้เร็วที่สุด... แต่ในวันนั้นก็ยังไม่รู้ว่า คือ สึนามิ เรารายงานอยู่ตรงนั้นจนกระทั่งถึงเบรกสุดท้ายก็ประมาณตีหนึ่ง แล้วก็รายงานทุกครั้งที่มีข่าวเพราะเป็น OB ทีมเดียว...³⁶

คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวเสริมในฐานะผู้ที่อยู่ส่วนกลางก่อนที่จะลงพื้นที่ด้วยตัวเองว่า

วันเกิดเหตุการณ์สึนามิต้องยอมรับว่าข้อมูลที่เข้ามามันกระต่อนกระแท่น เพราะไอทีวีเองก็ไม่คิดว่าจะมีสึนามิ... แต่ละคนก็บอกว่าคนตายเยอะคลื่นยักษ์เข้ามา

³⁵สัมภาษณ์ จิรายุ ห่วงทรัพย์, บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์, 8 กุมภาพันธ์ 2549.

³⁶สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์

พอรู้แล้วเนื่องจากไอทีวีไม่มี Source อะไรเลยจากพื้นที่ บรรณาธิการประจำวันก็เลยตัดสินใจว่าจะเอาอย่างไรก็เลยตัดเข้าด่วนเป็นช่วงๆ ก่อน...³⁷

คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการข่าวประจำวัน กล่าวว่า

...เป็นเหตุการณ์ที่ไอทีวีไม่เคยเจอมาเลย ตั้งแต่ประเทศไทยตั้งมา... ผมไม่รู้จักสึนามิ คือ พุดง่าย ๆ ไม่รู้จักสึนามิ เคยได้ยินแต่ว่าทางญี่ปุ่นมีสึนามิ แต่ไอทีวีไม่เคยเจอ เพราะด้วยความที่ไอทีวีไม่รู้จักสึนามิตั้งแต่ต้น เลยไม่สามารถคาดเดาได้ว่า ความเสียหายที่มันเกิดขึ้นมันใหญ่มาก เกิดอะไรขึ้นกับจุดไหนๆ บ้าง... ไอทีวีไม่เคยได้สัมผัส ไม่เคยได้ศึกษา... อันนี้คือ เกิดจากความที่ไอทีวีไม่รู้จัก...³⁸

คุณศศิวรรณ เลิศวิริยะประภา ผู้ประกาศข่าว กล่าวสั้นๆ เกี่ยวกับสึนามิว่า "...ไม่เคยเห็น คือ ไอทีวีไม่เคยรู้จักสึนามิแล้วพอวันหนึ่งไอทีวีได้รู้จักโดยที่ไม่ได้เตรียมตัวก็เลยทำให้เหตุการณ์มันน่าสนใจมันสะเทือนใจสำคัญเลยที่สุด..."³⁹

1.4 เป็นเหตุการณ์ใกล้ตัว เหตุการณ์สึนามิเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนไทยทุกคน เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้มีความเสียหาย และมีผลกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการข่าวประจำวัน กล่าวว่า

...เมื่อเหตุการณ์มันเกิดขึ้น ไอทีวีคำนึงถึงผลกระทบ หนึ่ง เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว สอง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับไอทีวีทุกคนทั้งหมด การที่จะออกเบรกข่าวเฉพาะช่วงโง่งมต่อครั้งไม่พอแล้ว เพราะข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีข้อมูลเพิ่มขึ้นตลอดเวลา พอวันนั้นไอทีวีรู้ว่าเหตุการณ์มันเกิดอะไรขึ้น ไอทีวีก็ออกข่าวเบรกทุกช่วงโง่งมการที่ไอทีวีขอออกเบรกข่าวทุกครั้งช่วงโง่งม เพื่อที่จะเคลียร์กับผู้บริหารทั้งหมดให้ได้ นั่นคือ การขอยกรายการบันเทิงหรือรายการที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป

³⁷ สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

³⁸ สัมภาษณ์ อำไพ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

³⁹ สัมภาษณ์ ศศิวรรณ เลิศวิริยะประภา, ผู้ประกาศข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์ 2549.

ทั้งหมดก่อนได้หรือไม่ เพื่อให้ทีมงานไอทีวีพร้อมทั้งหมดในพื้นที่ เพื่อที่เราจะได้
นำเสนอข่าวในส่วนนี้ได้เต็มๆ...⁴⁰

1.5 เป็นเหตุการณ์ที่มีบุคคลสำคัญเข้าไปเกี่ยวข้อง ความเด่นของบุคคลซึ่งเป็นที่
รู้จักและมีชื่อเสียง เหตุการณ์สีนามิที่เกิดขึ้นนั้น มีการให้ความช่วยเหลือจากบุคคลสำคัญทั้งใน
ประเทศและต่างประเทศลงพื้นที่เกิดเหตุอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี แม้แต่
อดีตประธานาธิบดีสหรัฐก็ยังเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพื่อยื่นมือให้ความช่วยเหลือ ซึ่งทำให้คน
ทั่วไปสนใจมากยิ่งขึ้น เป็นการรวมตัวกันจากทุกหน่วยงานทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่เข้าไป
ให้ความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติสีนามิ กลายเป็นเหตุการณ์ข่าวที่มีคุณค่า
คุณจิรายุ ห่วงทรัพย์ บรรณธิการข่าวสกายนิวส์ กล่าวสนับสนุนในประเด็นนี้ว่า

...เหตุการณ์สีนามินั้น ไม่ว่าจะเป็นรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี ข้าราชการระดับ
จังหวัด ระดับกระทรวงต่างให้ความสำคัญในการช่วยเหลือ เช่น กรมป้องกันภัยส่ง
อุปกรณ์มาพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ส่งหน่วยสนับสนุนเข้ามา ผมว่าก็เป็นอีก
ปัจจัยหนึ่งเหมือนกัน...⁴¹

1.6 เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในสังคม สีนามิเป็นประเด็นที่
อยู่ในกระแสความสนใจของสาธารณะ เหตุการณ์นี้จึงมีคุณค่าข่าวสูงมาก จึงกลายเป็นประเด็นที่
สังคมให้ความสนใจและกล่าวขวัญถึง ประชาชนหรือผู้ชมต้องการมีส่วนร่วมในแง่มุมต่างๆ ของ
เรื่องราวนี้ คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณธิการข่าว
ประจำวัน กล่าวว่า

บางครั้งการดูผ่านสถานีโทรทัศน์หรือการนำเสนอผ่านสื่อทั้งหลาย เหตุการณ์
ใหญ่ๆ ที่มันเป็นภาวะวิกฤติหลายครั้งทุกคนจะมีส่วนร่วมในหลากหลายรูปแบบ...
อีกส่วนหนึ่งก็จะเห็นภาพในภาพกว้าง เรามีญาติพี่น้องหาญาติโทรผ่านสถานี
โทรทัศน์ให้ช่วยเป็นช่องทางในการช่วยเหลือ คือ คนมันหลากหลายความรู้สึก ไม่
ว่าจะเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้นที่ไหนก็แล้วแต่ คนมันก็จะหลากหลายความรู้สึก...⁴²

⁴⁰สัมภาษณ์ อำไพ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและ
บรรณธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

⁴¹เรื่องเดียวกัน.

⁴²เรื่องเดียวกัน.

สรุปได้ว่าลักษณะสำคัญของเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ คือ ภัยพิบัติสึนามิทำให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน เกิดความเศร้าสลดใจ กับคนทั้งประเทศแม้ไม่ใช่ญาติของตน นอกจากนี้ยังเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ไม่มีใครรู้จักว่าคืออะไร แม้กระทั่งสื่อมวลชนหรือผู้สื่อข่าวส่วนใหญ่ก็ไม่มีใครรู้จักอย่างแท้จริง ไม่สามารถประเมินสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วเหมือนเหตุการณ์ภัยพิบัติอื่นๆ ที่คุ้นเคย กล่าวคือ สื่อไม่มีประสบการณ์ในงานด้านนี้มาก่อน และภัยพิบัติสึนามิเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใกล้ตัว เป็นเรื่องที่มีผลกระทบกระเทือนเกี่ยวข้องกันทั้งหมด ความสูญเสียที่ใหญ่มากนั้นมีผลกระทบกับคนทุกคน กระทั่งสภาพแวดล้อม ชีวิตคนส่งผลกระทบต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว ภาวะเศรษฐกิจก็หดหาย รายได้จากการท่องเที่ยวก็ลดลง คนก็ไม่กล้าที่จะไปอยู่ที่นั่น ก็กระทบกันทั้งประเทศ ทั้งคนในประเทศและต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยว คนตายก็มีทุกเชื้อชาติ ศาสนา คือ การสูญเสียแหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศ และยังมีบุคคลสำคัญเสียชีวิต นอกจากนี้ยังมีส่วนอื่นๆ คือ การให้ความสำคัญของบุคคลสำคัญต่อพื้นที่เกิดเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการระดับจังหวัด ระดับกระทรวง ก็ให้ความสำคัญในการช่วยเหลือส่งหน่วยสนับสนุนเข้ามา เป็นการรวมตัวของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาช่วยเหลือกันเพราะขนาดของเหตุการณ์ที่มีความสูญเสียมาก และไอทีวีก็ให้ความสำคัญในการรายงานข่าวตามผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะเหตุการณ์นี้ใหญ่ระดับประวัติศาสตร์ของประเทศไทย

2. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมไทยเป็นปัจจัยแวดล้อมอีกอย่างหนึ่ง ในช่วงเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิทางไอทีวี คือ เหตุการณ์สึนามิส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทย มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไทย ก่อให้เกิดกิจกรรมเพื่อสังคมที่มาจากความมีน้ำใจและการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของคนไทย สร้างหน้าที่ใหม่ให้กับสื่อ คือ การระดมสรรพกำลังการเปิดรับบริจาคเงินและสิ่งของ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ปัจจัยดังกล่าวอธิบายได้ดังนี้

2.1 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพราะคนไทยมีนิสัยที่เกื้อกูลกัน ต้องการช่วยเหลือกัน ซึ่งเป็นไปตามปกตินิสัยโดยรวมของคนส่วนใหญ่ในประเทศ ทำให้เกิดความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในเหตุการณ์สึนามิที่เกิดขึ้น จนทำให้เกิดกิจกรรมการระดมความช่วยเหลือ การบริจาค ซึ่งได้รับความร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดี คุณนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ประธานกรรมการบริหาร กล่าวว่า

...คนไทยต้องการช่วยคนไทยโดยทั่วไปนิสัยคนไทย คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยกัน ซึ่งทุกครั้งที่มีเหตุด่วนเหตุร้าย ไอทีวีจะได้เงินบริจาคมากมาย แล้วก็ประกาศเอกชนรายที่ใหญ่ที่สุดที่สามารถทำอย่างนี้ได้... ไอทีวีภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือพี่น้อง

ประชาชนที่เดือดร้อนอย่างดี คือ ไอทีวีที่สามารถที่จะเป็นตัวกลางที่จะประสานงานให้คนที่มีความรู้ความสามารถ ต้องการที่จะบริจาคทำบุญ เพื่อคนที่เดือดร้อนเป็นตัวกลางและไอทีวีก็เอาเงินนี้ไปช่วยชาวบ้าน...⁴³

คุณศศิวรรณ เลิศวิริยะประภา ผู้ประกาศข่าว กล่าวถึง การใช้ภาพและเพลงประกอบรายการที่ทำให้จิตใจของคนในสังคมมีความรู้สึกเหมือนกันของการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่เหมือนกัน ว่า

... การใช้ interlude ประจำเฉพาะรายการสีนามิ กับ มิวสิควิดีโอเพลงสีนามิ ของ คุณแอ๊ด คาราบาว ว่ามันช่วยเสริมให้ชาวคู่มือรกรกรขึ้นมา... และยิ่งไปกว่านั้นยังทำให้คนดูมีส่วนร่วมมากขึ้น มันทำให้ไอทีวีมีความรู้สึกร่วมกันคนไทยไม่เคยรู้สึกว่าไอทีวีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาตั้งนานแล้ว... พอเรามีเหตุการณ์แบบนี้ก็เลยทำให้ไอทีวีรู้ว่า เราอยู่บนความสูญเสียเหมือนกัน แล้วก็ทำให้เรารวมกันได้ แล้วก็ทำให้ไอทีวีมองเพื่อที่จะช่วยเหลือคนอื่นได้ คือ พอคนฟังก็จะนึกถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้น เราก็จะนึกถึงว่าครั้งหนึ่งเราเคยช่วยเหลือกันได้...⁴⁴

2.2 ความมีน้ำใจ คนไทยส่วนใหญ่นิสัยเป็นคนมีน้ำใจไม่ทอดทิ้งกันไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไร โดยเฉพาะสีนามิจะมีการร่วมมือร่วมแรงในการช่วยเหลือของ แจกของต่างๆ รวมทั้งการส่งข้อความ และโทรศัพท์เข้ามาให้กำลังใจผ่านหน้าจอโทรทัศน์ไอทีวี มีเข้ามาเยอะเหลือเกินจนทำให้ต้องเพิ่มช่องทางการสื่อสารเพื่อรองรับสถานการณ์นี้ คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า

...สังเกตว่าสื่อไม่ใช่เป็นเพียงแค่ศูนย์รับบริจาค แต่ยังเป็นช่องทางในการส่ง SMS ระดม หรือส่งข้อความให้กำลังใจกันบ้าง ซึ่งมีช่องทางของมันข้อความที่คนส่งให้กำลังใจกัน นาทีละ 6 บาท 3 บาท 9 บาทอะไรก็แล้วแต่ เงินจำนวนนี้ก็สามารถเป็นเงินที่เอาไปช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสีนามิได้ด้วย...⁴⁵

⁴³สัมภาษณ์ นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไอทีวี จำกัด(มหาชน), 20 กุมภาพันธ์ 2549.

⁴⁴สัมภาษณ์ ศศิวรรณ เลิศวิริยะประภา, ผู้ประกาศข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์ 2549.

⁴⁵สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

คุณนุกูล อนุโต ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารฝ่ายข่าวและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค กล่าว
ว่า "...การมีน้ำใจคนไทยไม่ต่างกัน คือว่า มอบกำลังใจ มอบความหวังให้ต่างๆ ..." ⁴⁶

จากสภาพความเป็นอยู่วิถีชีวิต ทั้งพื้นฐานทางขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
ของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะเรื่องจิตใจความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีน้ำใจ มีส่วนทำให้เกิด
กิจกรรมเพื่อสังคมเป็นการระดมความช่วยเหลือจากสังคม โดยมีไอทีวีเป็นสื่อกลาง ซึ่งทำให้ยอด
การบริจาคมีจำนวนมาก ประมาณ 220 ล้านบาท

2.3 การระดมความช่วยเหลือ เนื่องด้วยปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม
ดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความมีน้ำใจ จึงทำให้เกิดกิจกรรมเพื่อสังคมนี้ขึ้น
คือ การระดมความช่วยเหลือ รับบริจาค ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ใหม่ของสื่อที่ทางสถานีโทรทัศน์
ไอทีวี ทำจริงจังเสมอมา คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและ
บรรณาธิการข่าวประจำวัน กล่าวว่า

...พื้นฐานโดยปกติของสังคมไทยและคนเอเชีย ไม่ว่าที่ไหนตั้งโต๊ะก็จะได้รับการ
บริจาคแบบนี้ เป็นลักษณะของกลุ่มสังคมชาวพุทธ ซึ่งมีลักษณะนิสัย ซึ่งถูก
ปลูกฝังมาแบบนี้ จะแตกต่างจากศาสนาอื่น ซึ่งแม้จะเป็นการบริจาคการให้เงิน
เหมือนกัน แต่อาจจะมีข้อหลักเลียง ซึ่งจะใช้คำว่าไม่เหมือนกันแค่นั้น แต่ว่าถ้าเป็น
สังคมเอเชียส่วนใหญ่แล้ว จะยอมรับประเพณีและวัฒนธรรมนี้ ไม่เหมือน
อเมริกา ⁴⁷

คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า

จริงๆ หน้าที่ของสื่อมวลชนไม่ใช่การรับบริจาค แต่หน้าที่หลักในระยะหลังมานี้ ใน
ยุคใหม่ของชาวโทรทัศน์เมื่อมีเหตุการณ์ภัยพิบัติใหญ่ๆ ขึ้นมา สื่อโดยเฉพาะสื่อ
โทรทัศน์หรือแม้กระทั่งสื่อหนังสือพิมพ์อะไรก็แล้วแต่ จะเป็นหน่วยงานหรือองค์กร
ที่มีบทบาทสำคัญในการระดมความช่วยเหลือเพราะว่าในยามภัยพิบัติไม่มีใครที่
จะเป็นศูนย์รวมของคนได้เท่าสื่อ... ผมไปร่วมงานสัมมนาเหตุการณ์สึนามิครบ
เกือบจะหนึ่งปีทีไรเกิด มีเครือข่ายที่เรียกว่าเครือข่ายผู้บริจาคในยามการกุศล

⁴⁶ สัมภาษณ์ นุกูล อนุโต, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค,
9 กุมภาพันธ์ 2549.

⁴⁷ สัมภาษณ์ อำไพ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและ
บรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

มาร่วมสัมมนาด้วย เขาพูดอันหนึ่งเลยว่าหลักของการระดมเงินในการบริจาคใน
ยามฉุกเฉิน สื่อมวลชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง แล้วก็ต้องส่งเสริมให้
สื่อมวลชนทำหน้าที่ตรงนี้...⁴⁸

คุณนุกูล อนุโต ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค กล่าวว่า
“กิจกรรมเพื่อสังคมมีความสำคัญแล้วก็ช่วยเสริมการทำข่าว ช่วยเป็นตัวกลางในการรับบริจาคจาก
ผู้ช่วยเหลือ ผมว่าอาจจะเป็นเรื่องใหม่ที่สื่อต้องลงมาทำตรงนี้อย่างจริงจัง เป็นกิจจะลักษณะมาก
ขึ้นในการที่สื่อเป็นตัวกลางในการรับบริจาคและไปมอบให้ผู้เดือดร้อน...”⁴⁹

บทบาทของสื่อด้านกิจกรรมช่วยเหลือสังคม การระดมความช่วยเหลือเหมือนกับเป็น
หน้าที่ใหม่ของสื่อในภาวะวิกฤติ คุณธิบ จิตนิยม บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ กล่าวว่า

ผมว่าไม่ใช่เรื่องใหม่นะ อย่างที่อินโดนีเซียสื่อโทรทัศน์ที่ไปดูมา เขาก็ชอบนะ เขาก็
ทำ ผมว่าเป็นมนุษยธรรมสากลดีกว่า คือ เป็นการช่วยเหลือกันจริงๆ คนที่ช่วยก็
ไม่ได้คิดอะไร ช่วยด้วยใจบริสุทธิ์ ก็เห็นด้วยนะ... ผมมองว่าในช่วงที่มันเกิด
เหตุการณ์ที่ร้ายแรงจริงๆ ก็ดี... แต่ก็มีวิธีการช่วยเหลืออื่นๆ ถ้าเป็นเหตุการณ์ด่วน
อย่างสึนามิ ผมว่ายังงี้ก็ต้องทำ⁵⁰

คุณมนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าวภูมิภาค มีมุมมองในประเด็นนี้ว่า

...สื่อมวลชนในแต่ละประเทศในแต่ละสังคมมีเอกลักษณ์แตกต่างกันแปรเปลี่ยน
ไปตามสภาพของสังคม... เพราะฉะนั้นสื่อในประเทศไทยเองกับสภาพของ
สังคมไทยสิ่งที่ไอทีวีทำถือว่าเหมาะสม แม้ว่าภารกิจหน้าที่หลักจะไม่ใช่การ
กระโดดมาช่วยเหลือ แต่ผมเชื่อว่าการนำเสนอข่าวก็ไม่ได้ด้อยไปกว่ากัน การ
ช่วยเหลือไม่ได้ทำให้ข่าวของไอทีวีลดลง อย่างไรก็ตามอาจเป็นทฤษฎีใหม่ของ
สังคมในปัจจุบันก็เป็นได้ การช่วยเหลือของไอทีวีหรือว่าการช่วยเหลือของ
สื่อมวลชน ไม่ใช่การนำเสนอเรื่องภาพความรุนแรงที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสินค้าหลักของ

⁴⁸สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี,
9 กุมภาพันธ์ 2549.

⁴⁹สัมภาษณ์ นุกูล อนุโต, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค,
9 กุมภาพันธ์ 2549.

⁵⁰สัมภาษณ์ ธิบ จิตนิยม, บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ, 2 กุมภาพันธ์ 2549.

ไอทีวี แต่ไอทีวีควรจะหยิบยื่นความช่วยเหลือให้กับเขาบ้าง น่าจะเป็นอีกบทบาท
หน้าที่หนึ่งของสื่อ...⁵¹

คุณสายสวรรค์ ขยันยิ่ง ผู้จัดการแผนกผู้ประกาศข่าว กล่าวว่า

...เป็นการถ่ายทอดนโยบายอีกทีหนึ่ง คือ การตัดสินใจว่าจะทำอะไรหรือไม่ทำ
อะไร หรือว่าการเป็นศูนย์กลางในการรับความช่วยเหลือจากประชาชน อันนี้เป็น
นโยบาย จาก Chairman ลงมาถึงฝ่ายข่าว แต่ input ที่ผู้ใหญ่ได้รับก็คือ จาก
นักข่าวไอทีวีไปถึงพื้นที่ก่อนเจ้าหน้าที่ของรัฐเสียอีก... อย่างบางทีพวกมนตรี เขา
ไปในที่ที่บางทีทุกคนเห็นไอทีวีเหมือนพระเจ้ามาโปรด เขากำลังไม่รู้จะหาใคร
ติดต่อใครไม่ได้เลย... เพราะฉะนั้นจึงเกิดประเด็นขึ้นมาว่าจะช่วยยังไง ไอทีวีมี
ปัญญาช่วยหรือไม่ เพราะฉะนั้น พอมีข้อมูลแบบนี้มากขึ้นๆ ก็ร้อนถึงผู้ใหญ่ว่า
ไม่ได้แล้ว ไปทำข่าวมาเห็นกับตาไปเอาเรื่องเขาออกอากาศ ก็เป็นสื่อกลางใน
ลักษณะหนึ่งแล้วไม่พอ พอออกอากาศแล้วก็ยังไม่มีคนช่วยเขา อีกวันหนึ่ง ไอทีวี
ไปทำข่าวเขายังอดอาหารอยู่ เพราะฉะนั้นเลยเป็นที่มาว่าไปเห็นแล้วไป
สื่อข้อมูลของเขาออกสู่สาธารณะแล้ว ถ้าท่านดูแล้วเห็นใจคนกลุ่มนี้ ถ้าท่านเห็น
ใจชาวบ้านก็ให้ส่งมา ไอทีวีเองจะเป็นสื่อกลางให้...⁵²

อย่างไรก็ตาม เรื่องการรับบริจาค่นั้น คุณฉัตรธรรม์ ปิยทัศน์ศิริ ผู้ช่วยบรรณาธิการ
บริหาร (สนับสนุน) มีความคิดเห็นที่แตกต่างว่า

...จริงๆ แล้วสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคม การที่จะไปช่วยรับบริจาคก็
ไม่ได้น่าเกลียดอะไร พอหมดหน้าแล้วก็หมดไปแต่ในภาวะอย่างนั้นไอทีวีต้อง
ช่วยกันตามความรู้สึกแต่ทุกคนก็ต้องทำด้วยความจริงใจ ในสถานการณ์ที่ยุ่งยาก
โอกาสดีที่เราจะช่วยเหลือกัน แต่ในภาวะปกติ คุณยังทำหน้าที่นี้ ถ้าเป็นเมื่อก่อน
อาจจะไม่รู้สึกละไร แต่ตอนหลังนี้เคยได้ยินคำว่า บรรษัทธรรมมาภิบาล ดัชนีชี้วัด
อย่างหนึ่งของการเป็นบรรษัทธรรมมาภิบาล บริษัทที่ดี คือ การให้คืนกลับสู่สังคม

⁵¹ สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์
2549.

⁵² สัมภาษณ์ สายสวรรค์ ขยันยิ่ง, ผู้จัดการแผนกผู้ประกาศข่าว, 31 มกราคม 2549.

เพราะฉะนั้นสิ่งที่ทำด้วยใจบริสุทธิ์ อยากช่วยเหลือความทุกข์ยากของเขา หรือคุณ
ทำเพื่ออะไร⁵³

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิดกิจกรรมการช่วยเหลือสังคม เป็นการระดมความช่วยเหลือจาก
ทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยไอทีวีเป็นสื่อกลางร่วมรณรงค์เพื่อ
ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติสึนามิ จนทำให้คนเข้ามาร่วมบริจาคกับไอทีวีมากถึง 220 ล้านบาท
ดังนั้นไอทีวีจึงประสบความสำเร็จในการทำหน้าที่ดังกล่าว เพราะด้วยเหตุผลสำคัญ ดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือ และศรัทธา คือ คุณลักษณะของสื่อโทรทัศน์ที่ดี เป็นสิ่งสำคัญมาก
ที่ทำให้กิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งเป็นอีกบทบาทหน้าที่หนึ่งที่ไอทีวีประสบความสำเร็จ คุณนิวัฒน์ธำรง
บุญทรงไพศาล ประธานกรรมการบริหาร กล่าวว่

...เป็นเรื่องของความเชื่อถือนะครับ เราทำงาน ทำด้วยความบริสุทธิ์ ไอทีวีทำด้วย
การให้ประชาชน มีส่วนร่วมทั้งในเชิงการบริจาคและไปดูแลงาน ไอทีวีได้รายงาน
ผลการดำเนินงานการทำงานอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้ทำให้คนเขาเชื่อมั่นที่ไอทีวีมี
งานอะไรก็มีคนเขามาช่วยบริจาคเยอะแยะจนบอกกันว่าถ้ามีเหตุการณ์เดือดร้อน
มาที่ไอทีวี มาขอให้ไอทีวีช่วยเขาก็จะมาส่วนมากก็จะได้ผลที่ดี เป็นเรื่องของความ
เชื่อมั่นเป็นเรื่องของการที่ไอทีวีทำอย่างจริงจัง รายงานผลให้เขาทราบให้เห็นภาพ
เหตุการณ์ คนจึงเชื่อมั่น⁵⁴

คุณมนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวเสริมว่า

...ศรัทธาที่ไอทีวีสร้างไว้เป็นสิ่งสำคัญ ผมไม่ได้หมายความว่าสื่อทุกสื่อเปิดรับ
บริจาคแล้วจะประสบความสำเร็จหรือได้รับการยอมรับเหมือนไอทีวีทั้งหมด ไอทีวี
ทำสิ่งนี้ในวันนี้ได้รับความสำเร็จมาก มีการเปิดรับบริจาคประสบความสำเร็จ แต่
การประสบความสำเร็จในปลายปี 2547 ไม่สามารถยืนยันได้ว่า อีก 10 ปี

⁵³สัมภาษณ์ ฉัตรวิทย์ ปิยทัศน์ศิริ, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร (สนับสนุน),
1 กุมภาพันธ์ 2549.

⁵⁴สัมภาษณ์ นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, ประธานกรรมการบริหาร
บริษัท ไอทีวี จำกัด(มหาชน), 20 กุมภาพันธ์ 2549.

ข้างหน้า ถ้าทำแบบเดียวกันจะมีคนมาบริจาคให้คุณ ถ้าคุณไม่สร้างศรัทธาให้กับ
ประชาชน...⁵⁵

ส่วนเหตุผลที่ทำให้คนเชื่อมั่นมาบริจาคที่ไอทีวี เกิดการตอบรับค่อนข้างสูงและมีคน
บริจาคมามาก คุณชิบ จิตนิยม บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ กล่าวเพิ่มเติมในเหตุผลอื่นๆ ว่า

...คนที่บริจาคเข้ามาที่ไอทีวีจะมีใบเสร็จให้ด้วย เป็นความมั่นใจอย่างหนึ่ง ใน
ภาพรวมของสถานีฯ ในภาพรวมของผู้บริหารแล้วก็ Connection ในเชิงธุรกิจด้วย
คือ คนส่วนหนึ่งมองว่ามั่นใจเอื้อประโยชน์ในทางธุรกิจทำอย่างนี้ธุรกิจเขาก็ดีด้วย...
กระตุ้นสังคมหน่อย สร้างภาพเพื่อสังคมหน่อย... คนที่ได้ประโยชน์ ก็คือ คนที่
ได้รับความช่วยเหลือแต่บางคนเขาก็บริจาคด้วยใจ⁵⁶

2. เป็นช่องทางในการสื่อสารที่ดี ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้สื่อทำงานนี้ได้ดี
และรวดเร็วในการรณรงค์เชิญชวนเพื่อให้คนเข้ามาบริจาคผ่านไอทีวี ซึ่งในความคิดเห็นของ
คุณจิรายุ ห่วงทรัพย์ บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์ กล่าวต่อเรื่องนี้ว่า

...ไอทีวีมีรายการที่เกี่ยวข้อง คือ รายการร่วมมือร่วมใจ ซึ่งเป็นรายการที่ช่วยเหลือ
ประชาชนอยู่แล้ว ถ้าอยู่ดีๆ ไอทีวีไม่มีรายการเลยแล้วไอทีวีทำ มันก็อาจจะแกนๆ
อย่างช่องอื่นที่พยายามทำก็จะดูแปลกๆ เพราะว่าเราเอารายการเข้ามาทำ ไอทีวี
ปรับตัวได้ก็เป็นความคุ้มค่า แล้วก็เป็นการใช้ช่องทางในการสื่อสารที่ไอทีวีมีอยู่ได้
อย่างเต็มประสิทธิภาพ... เพราะฉะนั้นในสถานการณ์ที่เป็นสถานีภัยพิบัติในตอน
นั้น ทุกอย่างขอฟร้อมอยู่กับไอทีวีเอง ไม่ต้องไปคิดมาก แคบอกรายการร่วมมือร่วม
ใจรับบริจาคช่วยเหลือ ไอทีวีไม่ได้ใช้ตัว Source อื่นเลย ก็คือ การควบคุม Source
ที่อยู่กับไอทีวีได้เป็นอย่างดี ใช้ information ของไอทีวีได้เป็นอย่างดี ใช้ช่องทาง
ของไอทีวีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ...⁵⁷

⁵⁵สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์
2549.

⁵⁶สัมภาษณ์ ชิบ จิตนิยม, บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ, 2 กุมภาพันธ์ 2549.

⁵⁷สัมภาษณ์ จิรายุ ห่วงทรัพย์, บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์, 8 กุมภาพันธ์ 2549.

คุณมนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า "...ความได้เปรียบมีอยู่ คือ เรื่องการสื่อสาร เช่น ไอทีวีเป็นองค์กรสื่อ เราสามารถนำเสนอได้ดีว่าไอทีวีมีการบริจาคเกิดขึ้น ณ ตรงนี้..."⁵⁸

คุณนกุล อนุโต ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารฝ่ายข่าวและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค กล่าวถึงความสามารถของสื่อโทรทัศน์ว่า "...ถ้าสื่อทำหน้าที่นี้จะได้เปรียบองค์กรอื่น คือ สื่อมีสื่อในมือทำให้สามารถรายงานได้ตั้งแต่ต้นจนจบ..."⁵⁹

คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวีและผู้ดำเนินรายการ กล่าวเสริมอีกว่า

...สื่อโทรทัศน์ โดยธรรมชาติสามารถทำแบบนี้ได้อยู่แล้ว โดยที่ไอทีวีไม่ต้องไปลงทุนลงแรงอะไรเพิ่ม ซึ่งจริงๆ สิ่งเหล่านี้เป็นบทบาทที่แทบจะต้องทำเลยในช่วงหลังๆ มานี้ ในงานภัยพิบัติใหญ่ๆ เพราะว่าสื่อในแง่หนึ่งก็เป็นองค์กรธุรกิจ มีหน้าที่ช่วยเหลือสังคมนอกเหนือจากการทำข่าว...⁶⁰

3. การอำนวยความสะดวก เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความสะเทือนใจให้กับคนไทยทั่วประเทศ ทุกคนจึงอยากมีส่วนร่วม โดยเฉพาะบริจาคเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังนั้น ไอทีวีจึงหาวิธีการในการรับบริจาคผ่านทางช่องทางต่างๆ เข้ามาที่ไอทีวี ในหลายๆ วิธีเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายที่สุดของผู้ที่ประสงค์ต้องการบริจาคผ่านทางไอทีวี

คุณจิรายุ ห่วงทรัพย์ บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์ กล่าวถึงความสะดวกสบายในการบริจาคผ่านทางไอทีวี ว่า

...คนดูรู้สึกสะเทือนขวัญ สะเทือนใจ ก็เลยใช้วิธีการบริจาค ส่วนจะไปบริจาคที่ไหน คือ คนไม่รู้ว่าบริจาคที่ไหน อย่างไร ซึ่งมีขั้นตอนซับซ้อน คือ คนที่บริจาคก็อยากจะได้รับความสะดวก เพราะฉะนั้น เวลาคุณเปิดมาที่ไอทีวีก็จะรู้ว่าให้บริจาคที่หมายเลข 1579 ก็จะดังทุกคนเข้ามา มันตอบเจทย์ได้ง่าย มันไม่มีอะไรยุ่งยากซับซ้อน หากคุณจะบริจาคด้วยวิธีการที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้องไปลงทะเบียน

⁵⁸สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์ 2549.

⁵⁹สัมภาษณ์ นกุล อนุโต, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

⁶⁰สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

รับบริจาค ต้องโทรศัพท์ไปถาม 1133 ต้องไปซื้อของอีก ผมคิดว่ามันทำไม่ได้ใน
ภาวะปกติ ซึ่งพอคนมาเปิดไอทีแล้วเห็นข้อมูลการรับบริจาค ก็จบ ก็เรียบร้อย⁶¹

และนอกจากนี้แล้วยังมีช่องทางอื่นๆ ที่เพิ่มความสะดวกอีกมากมาย เช่น โอนเงินเข้า
บัญชีธนาคาร โทรศัพท์ระบบ 1900 ส่ง SMS ผ่านมือถือ และเข้ามาบริจาคด้วยตนเอง เป็นต้น
ดังนั้น เมื่อสื่อโทรทัศน์มีองค์ประกอบครบทั้ง 3 ประการดังกล่าว จึงสามารถทำให้ประสบ
ความสำเร็จในการทำหน้าที่การระดมความช่วยเหลือสังคมได้เป็นอย่างดี

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

อุตสาหกรรมสื่อและการแข่งขันทางธุรกิจ ในปัจจุบันมี ผู้ประกอบการธุรกิจสถานี
วิทยุโทรทัศน์ (ฟรีทีวี) ในประเทศไทย ทั้งหมด 7 ราย ดังนี้

ตารางที่ 4.1

แสดงอุตสาหกรรมสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบัน

สถานีวิทยุโทรทัศน์	ประเภทใบอนุญาต	ชื่อผู้ประกอบการ
ช่อง 3	สัมปทานใบอนุญาต	บริษัท บางกอก เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด
ช่อง 5	เจ้าของคลื่นความถี่	กองทัพบก
ช่อง 7	สัมปทานใบอนุญาต	บริษัท กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด
ช่อง 9	เจ้าของคลื่นความถี่	บริษัท อ.ส.ม.ท. จำกัด (มหาชน)
ช่อง 11 และ สถานีภูมิภาค	เจ้าของคลื่นความถี่	กรมประชาสัมพันธ์
ไอทีวี	สัมปทานใบอนุญาต	บริษัท ไอทีวี จำกัด(มหาชน)
ไททีวี	สัมปทานใบอนุญาต	บริษัท ไททีวี วิทยุโทรทัศน์ จำกัด

หมายเหตุ: ไม่นับรวมกิจการวิทยุโทรทัศน์ระบบบอกรับสมาชิก

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นถึงสถานะของธุรกิจสื่อวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย ซึ่งมี
ทั้งหมด 7 ราย ได้รับสัมปทานอนุญาต 4 ราย และเป็นเจ้าของคลื่นความถี่ 3 ราย จากสถานะการ
แข่งขันทางการผลิตข่าวของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องในปัจจุบันนั้น คุณอัษฎา สุวรรณปากแพร
ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า

⁶¹ สัมภาษณ์ จิรายุ ห่วงทรัพย์, บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์, 8 กุมภาพันธ์ 2549.

ตลาดของผู้บริโภคข่าวสารว่า ณ เวลานี้ ประชาชนคนดูหลายกลุ่ม การแข่งขันของ สถานีโทรทัศน์ในปัจจุบันนี้ ถ้ามองในแง่ของการตลาด มันจะแบ่งเป็นกลุ่มคนดู ชัดเจนมากยิ่งขึ้น บางรายการเป็น Mass ขณะที่บางรายการเป็นเฉพาะกลุ่ม ทางเลือก สำหรับกลุ่มคนแค่นี้ ไอทีวีมองว่าตัวข่าวจริงๆ ณ ปัจจุบันนี้ การรับรู้ข่าว ของประชาชนทั้งประเทศทางสื่อโทรทัศน์สูงสุดอยู่แล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการ บริโภคข่าวของประชาชนคนดูใช้สื่อโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งตรงนี้อัตราส่วนเริ่ม เพิ่มขึ้น ในลักษณะของการออกอากาศ จะมีช่วงเวลานี้สถานีเสนอข่าว สถานี เสนอบันทึง ช่วงเวลานี้ก็อีกสถานีเสนอข่าว จะมีการสลับ ไม่ใช่การต่อสู้ในการ นำเสนอข่าวแบบตรงๆ เหมือนเมื่อ 7-8 ปีก่อน⁶²

จากสภาพในการแข่งขันกับคู่แข่งดังกล่าว คุณอนันต์ อิศวนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวถึงการทำงานด้านบริหารงานข่าวในภาวะที่มีการแข่งขันสูงว่า

...ไอทีวีจะดูน้ำจืด คือ ไอทีวีจะดูงานประจำวันของแต่ละช่วงว่า ช่วงนี้ วันนี้ช่วง เทียง แข่งขันเป็นอย่างไรบ้าง... แต่ไอทีวีไม่ได้เจาะจงว่าจะแข่งขันกับใคร เพราะว่าไอทีวีอยากให้ข่าวไอทีวีดีที่สุด ดีที่สุดหมายความว่า ไม่ใช่ไอทีวีออกเร็ว กว่านะ ทุกอย่างจะต้อง นอกจากเร็วกว่า จะต้องดีกว่า มีมุมมองที่ดีกว่า ไอทีวีจะ ประเมินตัวเองตลอดเวลา โดยเฉพาะในที่ประชุม เวลาประชุมข่าวบอกว่าวันนี้ข่าว นี้ไอทีวีแพ้ชานะ ข่าวนี้ไอทีวีตามไม่ถึง อันนี้สู้ไม่ได้⁶³

ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานที่มองสภาพการแข่งขันของสื่อในปัจจุบัน คุณมนตรี ผู้สื่อข่าว ภูมิภาค มีความเห็นว่าช่วงที่เกิดสึนามินั้น ก็คือว่า

การแข่งขันค่อนข้างมากอยู่พอสมควร ความกดดันกับการแข่งขันกับช่องอื่นๆ บน พื้นฐานของการเป็นพนักงานบริษัท ถ้าพูดถึงตรงนี้นะ การพยายามจะทำเรตติ้งก็ ตาม การพยายามจะทำผลงานออกมาให้ดีที่สุดก็ตาม ก็สร้างความกดดันให้ไอทีวี มากอยู่พอสมควร แต่ว่าการขยับตัวได้เร็วกว่าในช่วงแรกมากกว่าช่องอื่นๆ การ เริ่มต้นมาได้มากกว่าคนอื่นๆ ทำให้ไอทีวีอุ่นใจว่าไอทีวีได้นำเสนอไปก่อนแล้ว

⁶²สัมภาษณ์ อัมภาณี อธิมา สุวรรณปากแพรง, ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 6 กุมภาพันธ์ 2549.

⁶³สัมภาษณ์ อนันต์ อิศวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม 2548.

ค่อนข้างจะกว้างกว่าช่องอื่นแล้ว เพราะฉะนั้นกำลังใจมีค่อนข้างมาก... ไอทีวีพยายามที่จะค้นหาสิ่งใหม่ๆ ออกมา ซึ่งท้ายที่สุดในขณะที่ไอทีวีกำลังค้นหาอยู่ ถ้าคู่แข่งไม่ค้นหา ก็คือการแข่งขันดีๆ นี่เอง คือ การล้ำหน้าในขณะที่คนอื่น ๆ ยืนอยู่กับที่ ไอทีวีก็พยายามจะเดิน แม้ว่าในใจของไอทีวี ไอทีวีไม่อยากจะแข่งขันหรอก แต่ไอทีวีต้องการที่จะได้มุมมองใหม่ๆ ได้ข่าวใหม่ๆ ออกมา...⁶⁴

เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเน้นความเป็นสถานีข่าว และผลิตรายการข่าวเองเป็นหลัก เพราะฉะนั้นจึงให้ความสำคัญในสัดส่วนของการนำเสนอข่าวที่สูงกว่าช่องอื่นๆ ตามนโยบายที่ได้ตั้งไว้และมองว่าปัจจุบันมีการแข่งขันทางการตลาดของรายการข่าวมากขึ้น จะสังเกตว่าสถานีโทรทัศน์ทุกช่องมีการนำเสนอข่าวในหลายช่วงเวลาที่แตกต่างกันไป เพราะแต่ละช่องก็ปรับเปลี่ยนเวลาเพื่อที่จะรักษารายได้จากส่วนแบ่งทางการตลาดให้คงเดิมไว้ หรือมากกว่าที่เคยได้รับ ทั้งนี้เพราะในอดีตมีการนำเสนอข่าวในช่วงเวลาเดียวกันและไม่แตกต่างกันมาก แต่ปัจจุบันผู้บริโภคข่าวสารมีเพิ่มมากขึ้น หลายกลุ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงส่งผลทำให้ทีมข่าวของไอทีวีมีการพัฒนากระบวนการผลิตข่าวทั้งระบบอยู่ตลอดเวลา ต้องทำงานกันอย่างหนักสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเกิดเหตุการณ์ที่มีความสำคัญหรือรุนแรงเพียงใดก็ตาม อย่างเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิก็เช่นกัน กลายเป็นโอกาสของข่าวที่ฝ่ายข่าวของไอทีวีพร้อมรับมือกับเหตุการณ์นั้นได้อย่างรวดเร็ว นั่นก็เป็นเพราะเป็นความเคยชินจากการทำงานข่าวจนกลายเป็นธรรมชาติของคนทำงานสื่อโทรทัศน์ในไอทีวี และคนทำงานในไอทีวียังคงต้องทำงานเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของสถาบันข่าวให้คงอยู่ยาวนานจนกลายเป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัวของข่าวไอทีวี ที่รวดเร็ว ลึกและแตกต่าง สอดคล้องกับนโยบายหลักของบริษัท จึงต้องรักษาคุณภาพข่าวให้เป็นที่น่าเชื่อถือของผู้ชมและแฟนรายการข่าวของทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ให้เป็นไปตามสภาวะการแข่งขันทางการตลาดและความต้องการของผู้บริโภคข่าวในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ

4. ปัจจัยด้านการเมือง

ในสัญญาการสัมปทานระหว่าง บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) กับสำนักปลัดนายกรัฐมนตรี หรือ สปน. นั้น ให้ไอทีวีเป็นผู้ดำเนินธุรกิจสถานีโทรทัศน์เป็นระยะเวลา 30 ปี ในระยะเริ่มต้นของการทำธุรกิจ ไอทีวีมีความโดดเด่นในการเป็นสถานีข่าวและสาระความรู้ โดยรายการที่แพร่ภาพออกอากาศจะเป็นรายการข่าวสาร สารคดี และสาระประโยชน์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ

⁶⁴ สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์

70 และรายการประเภทอื่นรวมถึงรายการบันเทิงไม่เกินร้อยละ 30 ของเวลาที่ออก อากาศทั้งหมด ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกี่ยวกับการสัญญาการสัมปทานและการบริหารงาน ดังนี้

เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2547 คณะอนุญาโตตุลาการได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดตามข้อพิพาท มีสาระสำคัญดังนี้ ให้สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สปน.) ชดเชยความเสียหายโดยชำระเงินให้แก่ไอทีวี จำนวน 20 ล้านบาท ให้ปรับลดผลประโยชน์ตอบแทนเหลือปีละ 230 ล้านบาท ให้ สปน. คืนผลประโยชน์ตอบแทนขั้นต่ำที่ไอทีวีได้ชำระ โดยมีเงื่อนไขระหว่างพิจารณาข้อพิพาทนี้เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2546 จำนวน 800 ล้านบาท โดยคืนให้แก่บริษัทฯ จำนวน 570 ล้านบาทให้บริษัทฯ สามารถออกอากาศช่วงเวลา Prime Time คือ ช่วงเวลาระหว่าง 19.00 - 21.30 น. ได้โดยไม่ต้องถูกจำกัด เฉพาะรายการข่าว สารคดีและสาระประโยชน์ แต่ต้องเสนอรายการข่าว สารคดี และสาระประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของเวลาออกอากาศทั้งหมด ทั้งนี้ภายใต้ข้อบังคับของกฎระเบียบที่ทางราชการออกให้บังคับแก่สถานีวิทยุโทรทัศน์โดยทั่วไป

จากการศึกษาถึงปัจจัยแวดล้อมภายนอก ทางด้านสัญญาการสัมปทาน ที่มีผลต่อการผลิตข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ทั้งการดำเนินงานด้านนโยบายและการปฏิบัติงาน รวมทั้งการจัดผังรายการนั้น คุณนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ประธานกรรมการบริหาร กล่าวว่า

...ในช่วงเหตุการณ์สึนามิ ช่วงที่ยอดจริงๆ นั้นไอทีวีเสนอเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์... เพราะฉะนั้นที่สำคัญอยู่ที่ไอทีวีมีความพร้อมรับสถานการณ์หรือไม่... ตอนนี้ออนุญาโตตุลาการให้ไอทีวี 50-50 ไอทีวีก็ใช้มากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์อยู่ดี ตอนนี้ก็ทำถึง 60-65 เป็นข่าวและสาระ ส่วนอีก 35 เปอร์เซ็นต์เป็นเอนเตอร์เทนเมนท์ เพราะฉะนั้นมันเป็นเรื่องของความต้องการของสังคมว่าเขาต้องการข่าวสารแต่ละช่วงเท่าไร...⁶⁵

คุณอนันต์ อัศวนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ยืนยันเกี่ยวกับการบริหารสัดส่วนการนำเสนอข่าวว่า

...สัดส่วนของข่าวกับอย่างอื่นไม่ได้เปลี่ยนเลย คือ จริงๆ เนื่องจากโครงสร้างไอทีวี เก่าสัดส่วนของข่าวนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลง... ข้อสำคัญก็คือว่า ฝ่ายข่าว พอมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น ไอทีวีสามารถจะขอฝ่ายรายการเข้าข่าวได้ตลอดเวลา ที่

⁶⁵ สัมภาษณ์ นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 20 กุมภาพันธ์ 2549.

ฝ่ายข่าวไอทีวีเห็นว่าเป็นข่าวที่ควรจะให้คนได้รู้โดยเร็วที่สุด ตัวอย่างที่ดีที่สุดก็คือ
สินามิ⁶⁶

คุณอัชมา สุวรรณปากแพรก ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวสรุปถึง
ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสัญญาการสัมปทาน และเน้นย้ำการทำงานของฝ่ายข่าวไอทีวีให้
ชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่า

...ตัวข้อกำหนดร่างสัญญาสัมปทานเดิม ต้องไม่ลืมว่าไอทีวีเกิดขึ้นจากเหตุการณ์
พฤษภาทมิฬ เพื่อต้องการให้เป็นสถานีที่มีความเป็นกลางในการนำเสนอข่าว ไม่มี
ภาครัฐเข้ามาแทรกแซง ซึ่งไอทีวีก็ตั้งนโยบายและแนวทางตลอดจนปรัชญา
ความคิดนั้นมาโดยตลอด... แล้วก็จากที่มีข้อขัดแย้งและคณะอนุญาโตตุลาการได้
ตัดสินมา ที่จริงไอทีวีขอไป 50:50 เพื่อให้สามารถทำธุรกิจได้... แต่จริงๆ แล้วไม่ได้
ทำ 50:50 เพราะจริงๆ แล้วเวลานี้มันเป็นสัดส่วน 65:35 แต่ในช่วงของเวลาข่าว
จริงๆ ไม่ได้ลด แต่ช่วงที่เป็นสาระอาจจะลดลงบ้าง โดยมีบันทึกเข้าไป... ไอทีวีมี
เวลาในการออกอากาศข่าวภาคต่างๆ ประมาณวันละ 7 ชั่วโมงครึ่งต่อวัน ก็ไม่ได้
ลดลงจากนั้นเลย กลับเพิ่มด้วยซ้ำไป แต่เรากียังยืนยันว่าไอทีวีเป็นสถานีข่าว
เหมือนเดิม...⁶⁷

ส่วนการบริหารผังรายการของทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เพื่อให้เป็นไปตามสัญญาการ
สัมปทานและนโยบายการบริหารงานข่าว สร้างแรงกดดันจากภายนอกกับไอทีวีกับผู้ที่เกี่ยวข้องไม่
ว่าจะเป็นผู้เช่าเวลา และลูกค้า ซึ่งก็ส่งผลกระทบกับการจัดผังรายการบ้าง ซึ่งทางคุณนิมะ ราษิดี
ผู้อำนวยการฝ่ายรายการ สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวถึงผลกระทบต่อผังรายการว่า

...ผลกระทบต้องมีแน่นอน เพราะว่าตอนนี้คดีของไอทีวียังไม่สิ้นสุด ไอทีวีถือคำสั่ง
ทางอนุญาโตตุลาการที่บอกมาให้ไอทีวีจัดผังได้ โดยสามารถใส่บันทึกในช่วงเวลา
ที่ต่างจากที่กำหนดไว้ตอนแรก คือ ไพร์มไทม์ (prime time) จนถึง 3 ทุ่มครึ่ง ที่จะ
ให้มีบันทึกได้ มีละครได้ จากเดิม 70:30 มาเป็น 50:50 ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าเมื่อ
วันที่ 9 พฤษภาคม 2549 ศาลปกครองกลางจะตัดสินให้ไอทีวีกลับไปทำตาม

⁶⁶ สัมภาษณ์ อนันต์ อัครวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี,
30 ธันวาคม 2548.

⁶⁷ สัมภาษณ์ อัชมา สุวรรณปากแพรก, ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี,
6 กุมภาพันธ์ 2549.

สัญญาเดิม แต่ไอทีวีถือว่าอนุญาตโดยการ อนุญาตแล้ว คือ มีหน่วยงานนี้ที่ดูแล
ไอทีวี⁶⁸

จะเห็นได้ว่า แม้จะเปลี่ยนสัดส่วนของรายการทั้งหมดของสถานีฯ เป็นสัดส่วนใหม่ คือ 50:50 และผลการตัดสินใจของศาลปกครองจะกำหนดให้ไอทีวีกลับไปทำตามสัญญาสัมปทานเดิม แล้วก็ตามถึงแม้คดียังไม่สิ้นสุด แต่ไอทีวีก็ยังคงผลิตรายการข่าวบรรจุลงผังรายการเพื่อนำเสนอ รายการข่าวมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วข่าวและสาระประโยชน์อยู่ที่ประมาณร้อยละ 65 ของรายการทั้งหมดที่นำเสนอตลอดทั้งวัน ซึ่งไอทีวียังคงให้ความสำคัญกับรายการข่าวเป็นหลักในการผลิตและการนำเสนอ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารงานข่าว ซึ่งที่ผ่านมาบางสถานการณ์ที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ที่สำคัญนั้น สถานีโทรทัศน์ไอทีวียังคงให้ความสำคัญกับข่าวเป็นอันดับแรกทั้งด้านการข่าวและการจัดผังรายการอย่างสม่ำเสมอตลอดมา ดังนั้นปัจจัยแวดล้อมด้านสัญญาการสัมปทานนี้จึงไม่มีส่วนที่กีดกันในการทำงานของฝ่ายข่าว ไม่ว่าจะเป็นในภาวะปกติหรือในภาวะวิกฤติที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ จึงไม่มีผลกระทบมากต่อกระบวนการผลิตข่าว แม้แต่กรณีเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ ไอทีวีก็ผลิตข่าวสูงเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะเป็นเหตุการณ์ใหญ่ในรอบปี 2547 ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนคนไทยอย่างรุนแรง

ปัจจัยแวดล้อมภายใน

1. โครงสร้างการบริหารงาน

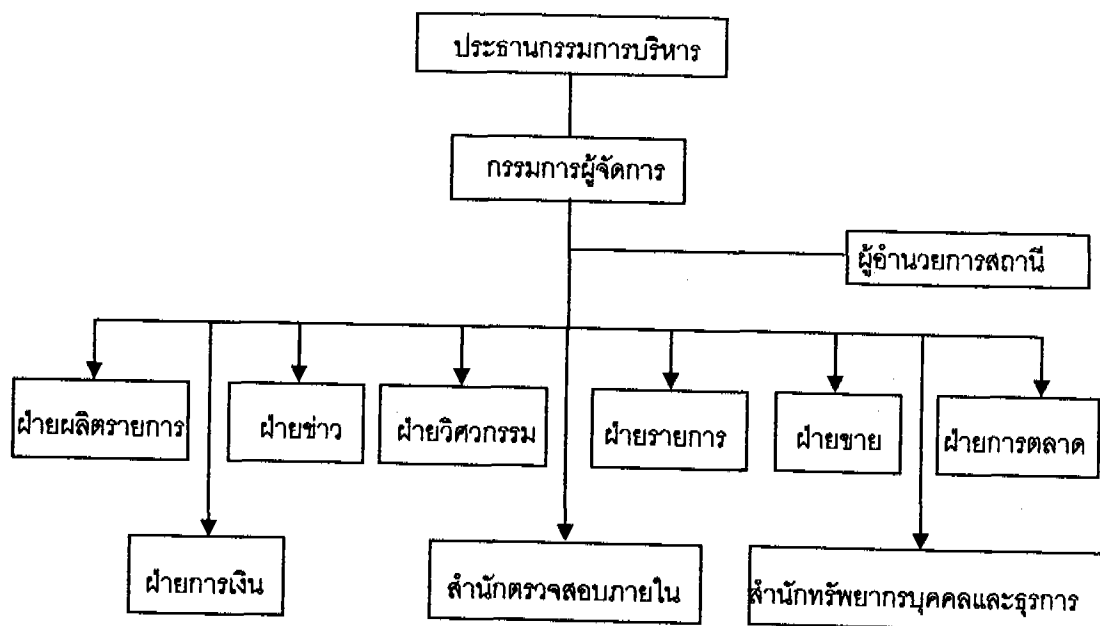
การบริหารงานองค์กร จำเป็นต้องมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารของแต่ละฝ่าย ให้มีขอบเขตอย่างชัดเจน แน่นนอน เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีระบบ แบบแผนที่ไม่ทำให้เกิดความสับสนของบุคลากรที่นับเป็นกลไกสำคัญ ในการดำเนินงานของฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จึงมีกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน เพื่อให้เห็นถึงสายการบังคับบัญชาอย่างชัดเจน สัมพันธ์กันทั้งระบบเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการตัดสินใจและสั่งการในการทำงานของฝ่าย

จากการศึกษาโครงสร้างการบริหารงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี มีลักษณะดังนี้

⁶⁸ สัมภาษณ์ นิเมะ ราจิตี, ผู้อำนวยการฝ่ายรายการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม

ภาพที่ 4.1

แสดงโครงสร้างการบริหารงาน บริษัท ไอทีวี จำกัด(มหาชน)

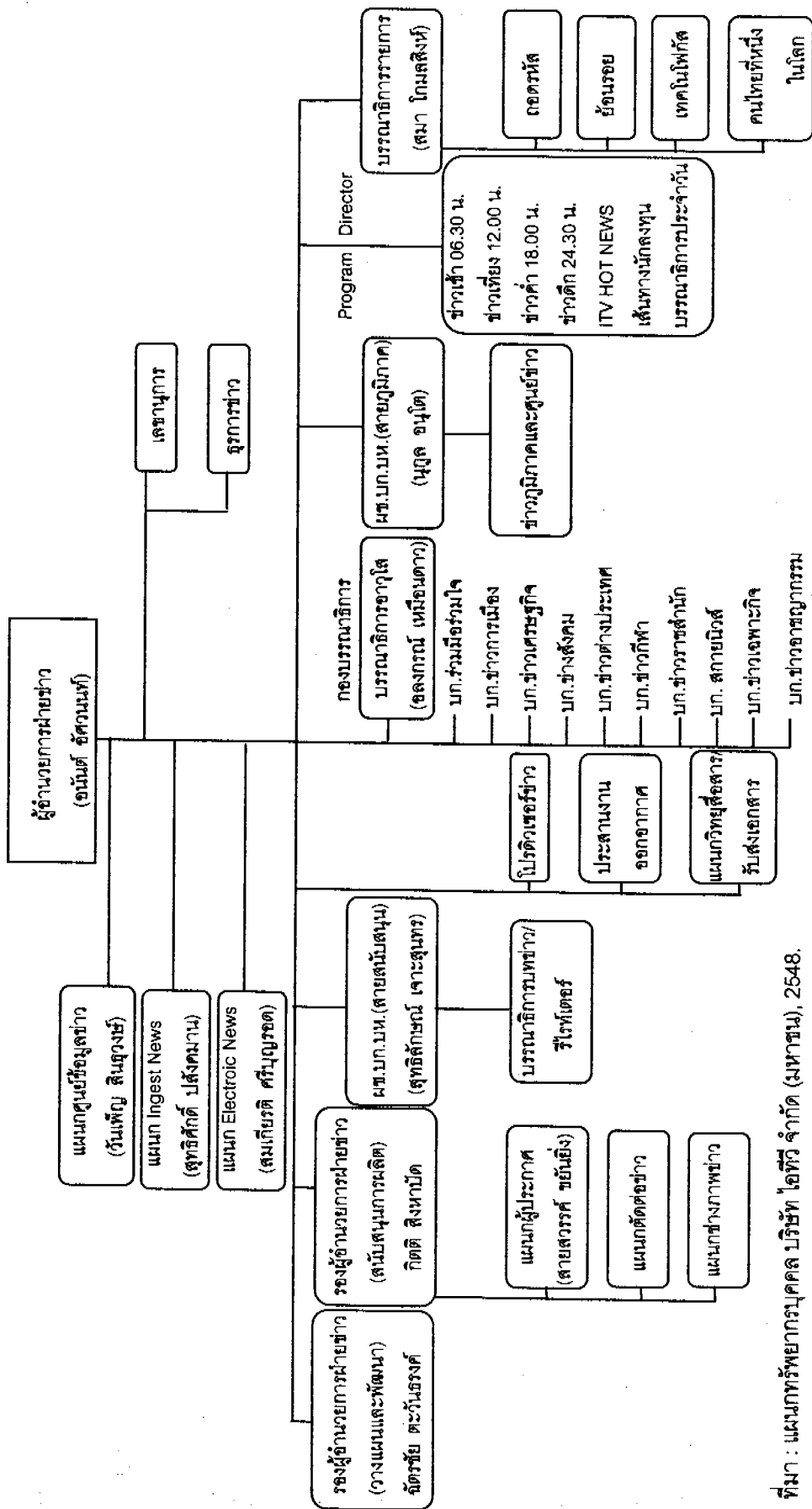

ที่มา: "โครงสร้างการบริหารงาน," รายงานประจำปี บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2547, น. 59.

จากโครงสร้างการบริหารงานของบริษัท ไอทีวี จำกัด(มหาชน) จะเห็นได้ว่า ทุกฝ่ายในไอทีวี จะขึ้นตรงกับกรรมการผู้จัดการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างเต็มที่ โครงสร้างการบริหารจัดการจึงไม่มีความซับซ้อนง่ายแก่การบังคับบัญชา สั่งการ รวมทั้งการตัดสินใจได้โดยตรงไปยังฝ่ายต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว สำหรับฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการผลิตข่าว ได้แก่ ฝ่ายข่าว ฝ่ายผลิตรายการ ฝ่ายวิศวกรรม และฝ่ายรายการ ส่วนฝ่ายอื่นๆ เป็นฝ่ายสนับสนุนและส่งเสริมในการทำงานของธุรกิจในภาพรวมทั้งองค์กร แต่ฝ่ายที่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการผลิตข่าว ก็คือ ฝ่ายข่าว นั่นเอง ซึ่งมีโครงสร้างในการบริหารงานดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.2

แสดงโครงสร้างการบริหาร ฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ที่มา : แผนกทรัพยากรบุคคล บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2548.

จากโครงสร้างการบริหารงานของฝ่ายข่าวในปัจจุบันมีการพัฒนาเรื่อยมาเพื่อปรับปรุงจุดบอดต่างๆ ของฝ่ายข่าวให้เหลือน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงความคล่องตัวของผู้ปฏิบัติงาน และความชัดเจนในสายการบังคับบัญชา สำหรับที่มาของโครงสร้างการบริหารงานฝ่ายข่าวไอทีวี นี้ คุณอนันต์ อิศวนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว กล่าวว่า “แม้ว่าโครงสร้างตอนแรกที่เพิ่งเข้ามาร่วมงานกับไอทีวี จะไม่ลงตัวถูกต้องเท่าไร ตอนนั้นก็เริ่มจัดโครงสร้างมาเรื่อยๆ ...พอมาเป็นบรรณาธิการบริหารมีความรู้สึกว่ายาวเกินไป ถ้าทำโครงสร้างให้ชัดเจนของฝ่ายข่าว... การบังคับบัญชาก็จะชัดเจนขึ้น คนภายในก็จะสามารถจะขึ้นไปสู่ผู้บริหารระดับสูงได้⁶⁹

จึงเป็นที่มาของการปรับโครงสร้างการบริหารงาน ฝ่ายข่าว ดังแผนภาพที่ 4.2 ที่มีความเหมาะสม และทำให้การทำงานในองค์กรเกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้นในขณะนั้น และช่วยให้ทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังทำให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรในฝ่ายข่าวที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. ผู้อำนวยการสถานี คือ คุณอัธมา สุวรรณปากแพรง รับผิดชอบ กำกับดูแลการทำงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีให้เป็นไปตามสัญญาการสัมปทาน และควบคุมดูแลด้านระเบียบ ข้อบังคับตามกฎหมายของการบริหารงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของประเทศไทย เมื่อเกิดกรณีถูกฟ้องร้องและมีข้อพิพาททางกฎหมาย ผู้ที่ต้องขึ้นศาล คือ ผู้อำนวยการสถานี ซึ่งเป็นตัวแทนของทางบริษัท ในการไกล่เกลี่ยและรับผิดชอบความผิดทางกฎหมายทั้งหมด
2. ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว คือ คุณอนันต์ อิศวนนท์ รับผิดชอบกำกับดูแลเกี่ยวกับนโยบายการบริหารงานฝ่ายข่าวให้เป็นไปตามนโยบายขององค์กร รวมทั้งการควบคุมดูแลจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพสื่อมวลชนของพนักงานฝ่ายข่าวให้เป็นไปอย่างถูกต้อง
3. รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว (วางแผนและพัฒนา) คือ คุณฉัตรชัย ตะวันธรงค์ รับผิดชอบด้านนโยบายการวางแผนและพัฒนางานของฝ่ายข่าวให้เป็นไปตามเป้าหมาย
4. รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว (สนับสนุนการผลิต) คือ คุณกิตติ สิงหาปัด รับผิดชอบงานด้านการสนับสนุนการผลิตข่าว ทั้งการรายงานข่าวและรายการข่าว รวมทั้งควบคุมบริหารจัดการงานผู้ประกาศข่าว ติดต่อข่าว และช่างภาพข่าว ให้เป็นไปอย่างมีระบบ
5. บรรณาธิการบริหาร (ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนี้ ช่วงปี 2547-2548)

⁶⁹สัมภาษณ์ อนันต์ อิศวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม 2548.

6. ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร (สนับสนุน) คือ คุณฉัตรวิทย์ ปิยทัศน์ศิริ ดูแลงานของบรรณาธิการบทข่าวหรือวีโรห์เตอร์ รับผิดชอบ ดูแลงานด้านการตรวจสอบคุณภาพข่าวให้เป็นไปตามนโยบายของทางสถานี และการตรวจบทข่าว ภาษา การเรียบเรียงข่าวทั้งภาพและเสียงให้ข่าวมีความแตกต่างและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

7. ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร(ภูมิภาค) ดูแลงานกองบรรณาธิการข่าวภูมิภาคและศูนย์ข่าว คือ คุณนฤมล อนุโต รับผิดชอบ งานด้านการกำกับ ดูแล วางแผน การทำข่าวภูมิภาคตามท้องถิ่นต่างๆ การทำงานของศูนย์ข่าว และการทำงานข่าวของสตริงเกอร์ทั่วประเทศไทย

8. บรรณาธิการอาวุโส คือ คุณอลงกรณ์ เหมือนดาว เป็นที่ปรึกษางานข่าวของกองบรรณาธิการต่างๆ และรับผิดชอบ กำกับ ดูแล เนื้อหาของข่าว การผลิตข่าว การออกอากาศของรายการข่าวค่ำ 18.00 น. และข่าวดึก 24.30 น. ให้เป็นไปตามนโยบายของทางสถานีฯ

9. บรรณาธิการข่าวการเมือง คือ คุณดวงพร อัครวิไล (รักษาการ) รับผิดชอบการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและพรรคการเมือง หน่วยงานราชการ กระทรวง ทบวง กรม สำนักงานต่างๆ การทำงานของรัฐบาลและฝ่ายค้านของสภาผู้แทนราษฎร การทำงานของสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งการทำงานสมาชิกสภากรุงเทพฯ (สภ.) และสมาชิกสภาเขต (สข.) ของสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รวมทั้งการเมืองท้องถิ่นทั่วประเทศไทย

10. บรรณาธิการข่าวเศรษฐกิจ คือ คุณณภา ศรประสิทธิ์ รับผิดชอบข่าวที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพ การกินอยู่ของประชาชนในทุกระดับชั้น ความเคลื่อนไหวทางภาคธุรกิจของเอกชน การนำเข้าและการส่งออกสินค้าทุกชนิด ที่มีความสำคัญต่อประชาชนส่วนใหญ่และประเทศชาติ การเปลี่ยนแปลงทางสถาบันการเงิน การรายงานสภาวะหุ้น และความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

11. บรรณาธิการข่าวสังคม คือ คุณประทีป คงสิบ รับผิดชอบข่าวที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชีวิต การศึกษา และความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทย นำเสนอภาพสะท้อนถึงวิถีชีวิตของประชาชนและการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน

12. บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ คือ คุณชิบ จิตนิยม ดูแลรับผิดชอบ การรายงานข่าวและความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับทุกประเทศ เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญและมีผล กระทบต่อประเทศไทยและต่อประชาคมโลก ตรวจสอบติดตามข่าวสารจากสำนักข่าวต่างประเทศ และวางแผนการกระจายงานให้กับผู้สื่อข่าวออกไปทำข่าวที่น่าสนใจในต่างประเทศด้วย

13. บรรณาธิการข่าวกีฬา คือ คุณกฤษฏิน สุวรรณบุบผา รับผิดชอบติดตามความเคลื่อนไหวและการรายงานข่าวในแวดวงกีฬาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

14. บรรณาธิการข่าวราชสำนัก คือ คุณสุภาคย์ ภูมิมาศ รับผิดชอบและติดตามการรายงานข่าวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในพระราชสำนักของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย เพื่อรายงานให้ประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าได้รับรู้และส่งเสริมให้เกิดความจงรักภักดีต่อสถาบัน ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความมั่นคงของประเทศไทย

15. บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์ (Sky News) คือ คุณจิรายุ นวภัทรพิศ ดุแล รับผิดชอบการรายงานข่าวที่มีความสำคัญในทุกแง่มุมที่สามารถถ่ายทอดด้วยภาพทางอากาศให้เกิดการรับรู้ในมุมมองที่น่าสนใจแตกต่าง รวดเร็ว อย่างทันเหตุการณ์มากที่สุด

16. บรรณาธิการข่าวเฉพาะกิจ คือ คุณจตุรงค์ สุขเจียด รับผิดชอบการรายงานข่าวพิเศษที่มีลักษณะเจาะลึก เจาะสืบสวนสอบสวน ทั้งการทำรายงานข่าว สกู๊ปข่าว และการสนับสนุนการผลิตรายการสารคดีเชิงข่าวที่มีความซับซ้อนให้เกิดความกระจ่างในที่สุด

17. บรรณาธิการข่าวอาชญากรรม คือ คุณพรเลิศ ยนต์ศักดิ์สกุล รับผิดชอบการทำข่าวที่เกี่ยวข้องกับคดีต่างๆ ทางกฎหมาย การฆาตกรรม อุบัติเหตุ และภัยอันตรายที่ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์

18. บรรณาธิการร่วมมือร่วมใจ คือ คุณพนม บุญสาลี รับผิดชอบ ดูแลรายการร่วมมือร่วมใจให้ดำเนินไปตามเป้าหมาย เป็นสื่อกลางในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนให้ความช่วยเหลือคนในสังคม ประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ เอกชน และบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความคลี่คลายในถึงที่สุด รวมทั้งการให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายอย่างรอบด้าน

19. บรรณาธิการรายการสารคดีเชิงข่าว คือ คุณสมา โกมลสิงห์ รับผิดชอบควบคุมดูแลรายการสารคดีเชิงข่าว ทั้งด้านงบประมาณ เนื้อหาการผลิต การนำเสนอรายการออกอากาศ ได้แก่ รายการถอดรหัส, ย้อนรอย, เทคโนโลยีส์(สสารไทล์) และคนไทยที่หนึ่งในโลกให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งทำให้ได้รับความนิยมรายการจากผู้ชมด้วย

20. บรรณาธิการประจำวัน คือ คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ (ดำรงตำแหน่งผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศ) อีกตำแหน่งด้วย และคุณเชาวน์วิศน์ วณิชพันธ์ รับผิดชอบ ในการควบคุมการจัดทำ Rundown ข่าวที่ใช้ ออกอากาศ จัดลำดับข่าว (ยกหรือเพิ่มข่าว) ทำงานร่วมกับ Program Director ควบคุมเวลาในการออกอากาศ รวมทั้งประสานงานในการออกอากาศข่าวร่วมกับ ผู้กำกับรายการของฝ่ายผลิตรายการและผู้ประกาศข่าวในขณะที่ออกอากาศข่าว (สด)

21. Program Director รับผิดชอบ ในการตรวจสอบเนื้อหา ภาพเสียงของการ รายงานข่าวทั้งก่อนและหลังออกอากาศ การจัดทำ Rundown ข่าวที่ใช้ ออกอากาศ จัดลำดับข่าว (ยกหรือเพิ่มข่าว) ร่วมกับบรรณาธิการข่าวประจำวัน รวมทั้งประสานงานในการผลิตข่าวร่วมกับ กองบรรณาธิการข่าวทุกโต๊ะของฝ่ายข่าว

22. โปรดิวเซอร์ข่าว รับผิดชอบ ควบคุมดูแลงานสร้างสรรค์รายการข่าว กำหนด ประเด็นเนื้อหาของรายการข่าว ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและตลาดผู้บริโภคข่าว

23. แผนกประสานงานออกอากาศ คือ คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ รับผิดชอบ ดูแล งานการจัดทำบทข่าว สคริปต์ข่าว การรับส่งบทข่าวที่ใช้ในการออกอากาศ ให้กับทีมงานที่ เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ประกาศข่าว บรรณาธิการประจำวัน Program Director เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตที่ เกี่ยวข้อง ซึ่งมี ผู้กำกับรายการ เป็นหัวหน้าทีมการผลิตรายการ

24. แผนกวิทยุสื่อสาร/รับส่งเอกสาร คือ คุณนิรันดร์ การสมจิตต์ รับผิดชอบ เกี่ยวกับการตรวจสอบเผื่อระวัง ติดตามข่าวสาร การรายงานหรือการแจ้งเหตุ เหตุด่วน เหตุร้าย ที่ อาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะทางวิทยุสื่อสารของทางหน่วยงานราชการ ตำรวจ ทหาร มูลนิธิ เพื่อแจ้งให้ บรรณาธิการข่าวที่เข้าเวรทราบ เพื่อส่งผู้สื่อข่าวหรือทีมข่าวตระเวนออกไปทำข่าวให้เร็วที่สุด

25. แผนกผู้ประกาศข่าว คือ คุณสายสวรรค์ ขยันยิ่ง ดูแลรับผิดชอบงานบริหาร จัดการแบบเป็นศูนย์กลางในการรับนโยบายมาถ่ายทอดให้กับผู้ประกาศทุกคน ดูแลลักษณะของ ผู้ประกาศให้เหมาะสมกับรายการข่าวในการที่จะรับหน้าที่ตรงไหน รายการนี้เหมาะกับใคร ข่าว ภาคนั้นเหมาะกับบุคลิกลักษณะแบบไหน บริหารจัดการผู้ประกาศให้เกิดความเรียบร้อยและเป็นไป ตามนโยบาย

26. แผนกติดต่อข่าว คือ คุณพิสุทธิ์ ชื่นอารมณ์ รับผิดชอบและดูแลงานติดต่อ ภาพประกอบข่าว และติดต่อรายการข่าวให้เป็นไปตามที่บรรณาธิการ ผู้สื่อข่าว โปรดิวเซอร์ และ Program Director กำหนดตามความต้องการทั้งในสถานที่และนอกสถานที่

27. แผนกช่างภาพข่าว คือ คุณรณกร พิชญโยธิน รับผิดชอบ ในการจัดเวร ผู้สื่อข่าวเข้าทำงานร่วมกับผู้สื่อข่าวของกองบรรณาธิการต่างๆ เพื่อถ่ายภาพตามที่ผู้สื่อข่าวกำหนด

28. แผนก Ingest News คือ คุณสุทธิศักดิ์ ปลั่งคมาน ดูแล รับผิดชอบในการ รับสัญญาณภาพเสียงและบันทึกภาพเสียงจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ สำนักข่าวต่างประเทศ ศูนย์ข่าว รถถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียม เฮลิคอปเตอร์ สตูดิโอ ห้องติดต่อข่าวลงในระบบ Server เก็บข้อมูล เพื่อใช้ในการติดต่อ ออกอากาศ และเก็บข้อมูลที่ต้องใช้ประจำไว้ในระบบดังกล่าว

29. แผนก Electronic News คือ คุณสมเกียรติ ศรีบุญรอด รับผิดชอบ ดูแลการผลิตข่าวสารทางเว็บไซต์ไอทีวี และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นที่เกี่ยวข้อง

30. แผนกศูนย์ข้อมูลข่าว คือ คุณวันเพ็ญ สีนรุพงษ์ รับผิดชอบ ในการเก็บรวบรวมภาพข่าวที่ได้ใช้ไปแล้ว เก็บข้อมูลข่าวจากหนังสือพิมพ์ หนังสือเล่ม และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทั้งที่เก็บไว้เป็นเอกสารและข้อมูลสารสนเทศทางคอมพิวเตอร์ เพื่อสนับสนุนให้กับฝ่ายข่าวในการผลิตข่าวต่างๆ โดยสามารถค้นหามานำมาใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

31. แผนกธุรการข่าว คือ คุณจตุพร เพ็งปาน ดูแลรับผิดชอบทางด้านการจัดทำเอกสารและการประสานงานส่วนต่างๆ ด้านการผลิตข่าว ดูแลเอกสารการเบิกจ่ายงบประมาณการทำงาน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่ากะ ค่าโอที และเผยแพร่คำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้กับพนักงานฝ่ายข่าวได้ทราบ

32. เลขานุการ คือ คุณนวรรตน์ วีระวัฒนากร และคุณไอลดา ยงพิศาลภพ ดูแลรับผิดชอบ งานด้านเอกสารให้กับผู้บริหารฝ่ายข่าว การเบิกจ่าย และการขออนุมัติงบประมาณในการบริหารจัดการจากฝ่ายบริหาร การนัดหมายจากบุคคลต่างๆ การประชุมตามวาระของบริษัท

2. กลยุทธ์การจัดการผังรายการ

กลยุทธ์ในการจัดผังรายการของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายรายการ ซึ่งจะคอยดูแลการจัดรายการโทรทัศน์ทุกประเภทของทั้งผู้เช่าเวลาและของทางสถานีที่ผลิตขึ้นเองลงสู่ผังรายการไว้ก่อนล่วงหน้าโดยจะมีทั้งผังรายวันและผังรายเดือน เพื่อแจ้งให้ผู้ชมได้ทราบล่วงหน้าทางอินเทอร์เน็ต ในเว็บไซต์ของไอทีวี คือ www.itv.co.th และต้องดำเนินการให้รายการเหล่านั้นออกอากาศตรงตามเวลาตามที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนหรือยกเลิกรายการต่างๆ ในช่วงภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาด้วย โดยเฉพาะที่ผ่านมากการยกเลิกรายการหรือการปรับผังเพื่อการรายงานข่าวในภาวะวิกฤติ เช่น ข่าวภัยพิบัติสึนามินั้น ไม่มีปัญหาหรือเป็นอุปสรรคแต่อย่างใดในการผลิตข่าวภัยพิบัติ เนื่องจากทางฝ่ายรายการกำหนดนโยบายรองรับการทำงานข่าวในภาวะวิกฤติเช่นนี้ไว้แล้ว คือ เมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญที่เป็นข่าวด่วนก็สามารถตัดรายการหรือยกเลิกรายการเพื่อรายงานข่าวนั้นได้ทันที โดยทางฝ่ายรายการทำสัญญากับผู้เช่าเวลาไว้โดยระบุเงื่อนไขที่ ไอทีวีสามารถยกเลิกรายการได้โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเมื่อมีข่าวด่วน ซึ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเหล่านี้อยู่ในความดูแลของ คุณนิมะ ราชิตี ผู้อำนวยการฝ่ายรายการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งกล่าวถึงเรื่องการจัดผังรายการของไอทีวีว่า

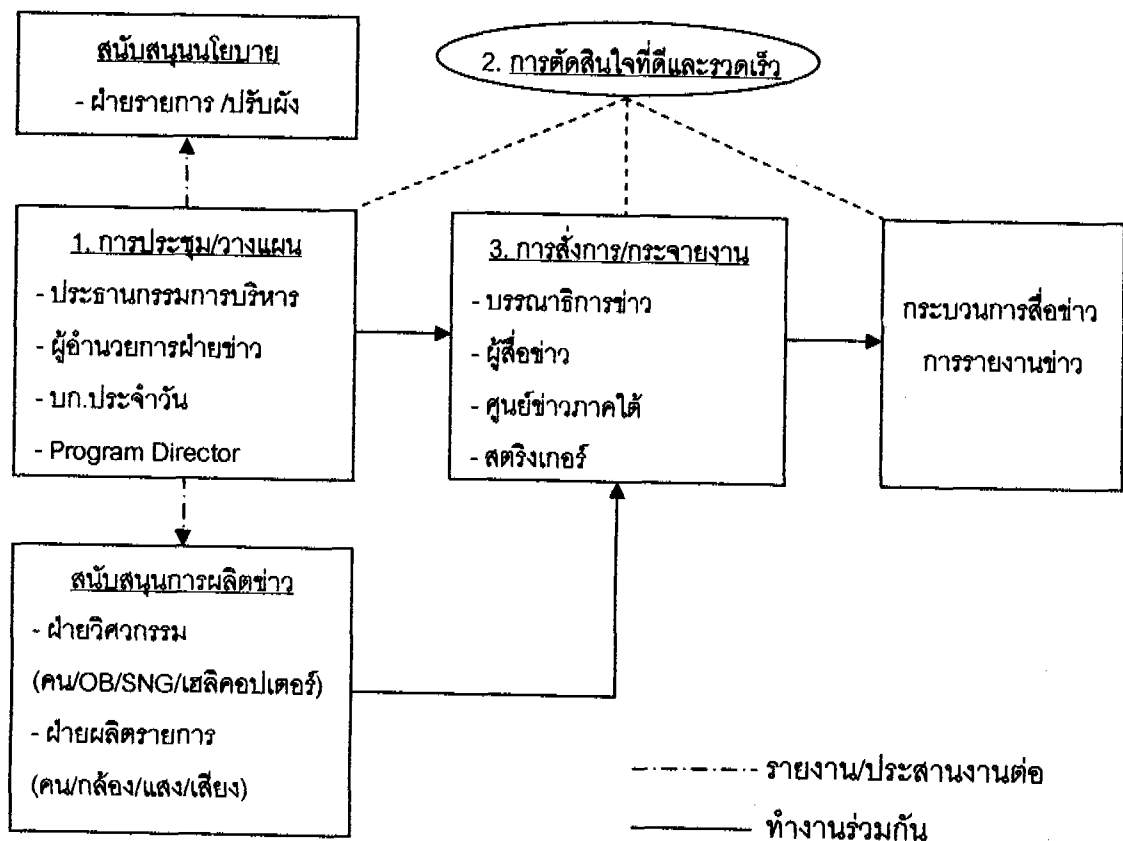
พอมิเรื่องที่จะเข้าข่าวด่วนขึ้นมา ทางฝ่ายข่าวจะเป็นคนแจ้งว่าขอเข้าข่าวด่วน... เพื่อที่จะได้ดูว่าทางฝ่ายรายการจะจัดการกับมันได้อย่างไรบ้าง... เพราะฉะนั้น

เวลามีเรื่องด่วนเรื่องอะไรที่เป็นเนื้อหาข่าว รายการก็จะถูกดึงขึ้นไปเรื่อยๆ หมายความว่ารายการที่ออกอากาศ 5 โมงก็กลายเป็น 5 โมงครึ่ง ก็ต้องติดต่อผู้เช่าเวลา ... เพราะในสัญญาไอทีวีระบุว่า เวลาเช่าเวลากับไอทีวีในสัญญาจะบอกว่าไอทีวี อาจจะมีข่าวด่วน ซึ่งไอทีวีขอสงวนสิทธิ์ไม่แจ้งล่วงหน้าหรือมีความ ผิดก็จะระบุใน สัญญา เขาก็ค่อนข้างเข้าใจเนื่องจากทุกคนที่เป็นผู้เช่าของไอทีวีเขาจะรู้ว่าที่นี่จะมี เรื่องอย่างนี้ส่วนมากจะไม่มีปัญหาส่วนมากเขาจะเข้าใจ⁷⁰

สำหรับขั้นตอนการทำงานในการปรับผังหรือยกเลิกรายการเพื่อผลิตข่าวภัยพิบัติสึนามิ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.3

แสดงขั้นตอนยกเลิกรายการเพื่อผลิตข่าวภัยพิบัติสึนามิ

⁷⁰ สัมภาษณ์ นิเมะ ราซิดี, ผู้อำนวยการฝ่ายรายการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม

จากแผนภาพที่ 4.3 สามารถอธิบายถึงขั้นตอนในการทำงานการยกเลิกรายการบ้านเหิง เพื่อให้เวลาในการเสนอการรายงานข่าวสื่อนามิ ได้ดังนี้

2.1 การประชุมวางแผนร่วมกัน เกิดจากการคุยกันทั้งหมด ทั้งประธานกรรมการบริหาร คือ คุณนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, ผู้บริหารฝ่ายข่าว, บรรณาธิการประจำวันที่เข้าเวรมาปรึกษาร่วมกัน ร่วมกันประเมินสถานการณ์ว่าจะเอาอะไรออกอากาศอย่างไรบ้าง และมีการประสานงานไปยังฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตข่าว คือ ด้านการปรับผัง ยกรายการบ้านเหิง ประสานงานไปยังฝ่ายรายการ และด้านสนับสนุนการผลิตรายการข่าวติดต่อไปยังฝ่ายวิศวกรรม เพื่อจัดคนเข้าปฏิบัติงาน เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ และฝ่ายผลิตรายการ เพื่อจัดคนเข้าปฏิบัติงานและเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นกับงานข่าวแล้วระดมลงพื้นที่ เมื่อวางแผนเสร็จแล้วก็ต้องรีบตัดสินใจโดยเร็วที่สุดเพื่อสั่งการดำเนินงานและกระจายงานทันที ในการประชุมวางแผนนี้ คุณอำเภอ ไพโรจน์ชัยรัตน์ ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการประจำวัน กล่าวว่า

จริงๆ แล้วใช้เวลาคุยกันเร็วมาก คือ ในส่วนข่าวจะแตกต่างจากส่วนอื่น ก็คือ เรื่องการทำข่าวไม่ว่าจะเป็นของที่ไหนก็ตาม คือ กองบรรณาธิการจะเป็นคนดูแลที่กว้างกว่าอย่างอื่น คือ เป็นส่วนที่สามารถตัดสินใจได้โดยอิสระ... แต่เป็นการวางแผนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว คือ ไม่ใช่การวางแผนล่วงหน้า เพราะฉะนั้นเรื่องแบบนี้ที่จะเกิดขึ้นมาแต่ละครั้ง ก็ไม่แน่ว่าบางครั้งอาจจะเกิดภาวะวิกฤติมากกว่านี้ ที่น่ากลัวมากกว่านี้ก็ได้ เพราะฉะนั้นอะไรที่ไม่ได้อยู่ในผังไม่ได้วางแผนไว้ การตัดสินใจของผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมงานทุกส่วน รวมทั้งทุกฝ่าย ถ้ามองเห็นอะไรเป็นแนวทางเดียวกัน มองเห็นอะไรเป็นภาพเดียวกัน อันนั้นก็เลยเคลื่อนไปทั้งองค์กร เพราะฉะนั้นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ จะทำอย่างไรให้องค์กรทั้งองค์กรมองเห็นความสำคัญของแต่ละเรื่องๆ เหมือนกัน คือ มองเห็นภาพอันเดียวกัน...⁷¹

2.2 การตัดสินใจ การรายงานข่าวช่วงเหตุการณ์สื่อนามิต้องมีการตัดสินใจที่ดีและรวดเร็วเป็นสิ่งสำคัญในการผลิตข่าวในภาวะวิกฤติ การที่ผู้บริหารระดับสูงของไอทีวีมีวิสัยทัศน์ในการตัดสินใจที่ดียกเลิกรายการเพื่อนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสื่อนามิขึ้นจึงเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสมภายใต้นโยบายการบริหารงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี คุณชิบ จิตนิยม บรรณาธิการข่าว

⁷¹สัมภาษณ์ อำเภอ ไพโรจน์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

ต่างประเทศ กล่าวว่า “ต้องชมผู้บริหาร และชมจิตวิญญาณของนักข่าวเรื่องนี้ เป็นเรื่องที่กะทันหันพอสมควร แต่เนื่องจากไอทีวีเป็นสถานีข่าว ไอทีวีสร้างพื้นฐานที่จะรองรับข่าวเหล่านี้อยู่แล้ว... เพราะฉะนั้นการตัดสินใจของผู้บริหารครั้งนี้ถือเป็นการตัดสินใจที่ดี”⁷²

คุณจิรายุ ห่วงทรัพย์ บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์ แสดงความคิดเห็นว่า

...เป็นมุมมองที่ดีของผู้บริหารเพราะว่าการตัดสินใจแบบนั้นถูกต้องที่สุดแล้ว ของอื่นอาจจะตัดสินใจไม่ถูก เพราะว่าประเมินสถานการณ์ไม่ได้หรือว่าจะไร้อะไรก็แล้วแต่ แต่คิดว่าไอทีวีตัดสินใจถูกและตั้งตัวเป็นสถานีภัยพิบัติขึ้นมา... เพราะว่าผู้บริหารประเมินสถานการณ์ได้ถูก นำข้อมูลจากพื้นที่เข้าไปประมวลผลภาพแล้ว พบว่า เป็นเรื่องใหญ่มาก ก็ต้องตัดสินใจยกเลิกผังรายการออก...⁷³

คุณมนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าวภูมิภาค กล่าวว่า

...บนพื้นฐานของผู้บริหารไอทีวีเอง มีความรู้สึกมีความปรารถนาอย่างแรงกล้า เหมือนกันกับผู้สื่อข่าวเล็กๆ ก็คือ อยากให้คนได้เห็น อยากให้คนได้รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น แม้ว่าจะยังไม่รู้ว่าตัวเองจะช่วยอะไรได้บ้างก็ตาม แต่อยากให้ทุกคนได้รู้ ตอนนั้นผมเชื่อว่าเหตุผลที่ยกเลิกผังรายการ ไม่ใช่จะยกเลิกมาเพื่อรองรับการบริจาค ผมคิดว่าไม่ใช่ การบริจาคมาทีหลัง แต่เหตุผลที่ยกเลิกรายการต่างๆ ก็เพื่อที่จะให้ทุกคนได้รู้ว่ามันเกิดอะไรขึ้นที่บ้านของเรา และสะท้อนให้เห็นว่ามันเป็นแบบนี้... ก็คือ อยู่บนพื้นฐานเดียวกันว่า ให้ทุกคนได้เห็นว่าเกิดอะไรขึ้นในบ้านของเรา และมันเป็นเหตุการณ์ที่ใหญ่มากพอที่ทุกคนจะต้องรับรู้ นี่เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ผมเชื่อว่าผู้บริหารต้องตัดสินใจที่จะยกเลิกผังรายการ...⁷⁴

จากเหตุการณ์ภัยพิบัติสินามิที่ผ่านมานั้นฝ่ายข่าวไอทีวีได้ยึดนโยบายและกลยุทธ์การจัดผังรายการดังกล่าวเป็นหลัก เพื่อนำมาดำเนินการผลิตข่าวภัยพิบัติตามนโยบายและกลยุทธ์ที่ทางฝ่ายรายการได้กำหนดไว้สำหรับการนำเสนอข่าวในภาวะวิกฤติ โดย คุณอนันต์ อัครวนนท์ กล่าวถึงการทำงานในช่วงที่เกิดเหตุการณ์สินามิว่า

⁷² สัมภาษณ์ ชิบ จิตนิยม, บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ, 2 กุมภาพันธ์ 2549.

⁷³ สัมภาษณ์ จิรายุ ห่วงทรัพย์, บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์, 8 กุมภาพันธ์ 2549.

⁷⁴ สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์

...พอเกิดสึนามิ 26 ธันวาคม ปีที่แล้ว คุณนิวัฒน์ธำรง ประธานกรรมการบริหาร อยู่ตั้งแต่เริ่มต้น... คุณนิวัฒน์ เป็นคนพิจารณาเลย ก็คือ ช่วยกันเราได้พิจารณา เลยว่าควรมันมีอะไรสำคัญสิ่งหรือฝั่งเลย 1 อาทิตย์ก่อนสิ้นปี แล้วก็ 1 อาทิตย์ หลัง ปีใหม่ คือ ฝั่งออกให้หมดแล้วเอาข่าวสึนามิลงเท่ากับไอทีวีทำข่าวตลอดเกือบ 24 ชั่วโมง เพราะฉะนั้นฝ่ายรายการเขาก็จะดูช่วงที่เป็นโฆษณาตัวเองก็จะคุยกับ ฝ่ายขาย ฝ่ายการตลาด ส่วนเนื้อหาฝ่ายข่าวเป็นคนกำหนด... ไม่มีช่องไหนที่ทำได้ แบบไอทีวี คือ สละเวลาเกือบทั้งหมดเลยโดยนำเสนอข่าวสึนามิ⁷⁵

คุณฉัตรศรี ปิยทัศน์ศิริ วิเคราะห์ว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้บริหารตัดสินใจยกหรือปรับผัง รายการในช่วงที่เกิดสึนามิ คือ

ในสถานการณ์นั้นไม่ว่าใครก็คงตัดสินใจแบบนี้ หนึ่ง เป็นเรื่องที่ไอทีวีตอบสนอง ต่อสังคมแล้วผลที่ได้รับกลับมาหลังจากเหตุการณ์นี้ก็ได้รับมาทั้งแง่ดีและไม่ดี แต่ ก็รู้สึกพอใจกับว่าไอทีวีกลับมาแล้ว บางครั้งกลไกเล็กๆ จะเดินได้ด้วยธรรมชาติ เพียงแต่ว่าผู้ใหญ่ต้องใช้เวลาและบังเอิญว่างงานนี้ผู้ใหญ่เขาก็ลงมาเล่นด้วย เป็นการตัดสินใจที่ทันการณ์ เพราะถ้าหากลังเลก็อาจจะไม่ชนะใคร⁷⁶

เนื่องจากภัยพิบัติสึนามิเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยเป็นครั้งแรก และยังเป็นเหตุการณ์ที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงในหลายๆ ด้าน การตัดสินใจที่จะปรับผังรายการภาวะวิกฤติเช่นนี้จึงต้องอาศัยอำนาจของผู้บริหารในระดับสูง ตามโครงสร้างการบริหารงานเป็นอำนาจ การตัดสินใจของกรรมการผู้จัดการหรือ MD ของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งในขณะบุคคลที่ดำรง ตำแหน่งนี้ คือ คุณทรงศักดิ์ เปรมสุข แต่เนื่องจากกรรมการผู้จัดการไม่อยู่ไปปฏิบัติงานที่ ต่างประเทศ อำนาจในการตัดสินใจในการรักษาการตำแหน่งนี้จึงอยู่ที่ประธานกรรมการบริหาร

คุณนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ประธานกรรมการบริหาร ได้กล่าวถึง กรณีเหตุการณ์ ภัยพิบัติสึนามิที่เกิดขึ้น ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจให้ปรับผังรายการ เพื่อการผลิตและ นำเสนอข่าวภัยพิบัติสึนามิในครั้งนี้ว่า “เป็นเรื่องวิจารณ์ญาณของ ของผู้บริหารทั้งฝ่ายข่าวและ

⁷⁵สัมภาษณ์ อนันต์ อัสวณนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม 2548.

⁷⁶สัมภาษณ์ ฉัตรศรี ปิยทัศน์ศิริ, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร (สนับสนุน) สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์ 2549.

ฝ่ายบริหารโดยตรงที่จะต้องทำให้สถานะของไอทีวีนี้ เดินไปตามนโยบายหลัก คือ ทำข่าวให้ดีที่สุด เป็นสถาบันข่าวสารต้องเป็นที่พึ่งของประชาชนได้..."⁷⁷

ดังนั้น ไอทีวีจึงประกาศด้วยกรายการบันเทิง และนำเสนอเฉพาะข่าวสีนามิอย่าง ต่อเนื่อง บั๊จจัยหรืออิทธิพลที่ทำให้ต้องปรับผังรายการเพื่อเสนอข่าวสีนามิ ในฐานะผู้บริหารคน หนึ่งของฝ่ายข่าว คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

ในที่สุดแล้ว คือ ตัดสินกันที่ผลกระทบอย่างเดียว คือ เหตุการณ์มันใหญ่ ผลกระทบมันใหญ่เกินกว่าที่จะไม่คิดทำ คือ เหตุผลเดียวก็คือว่า ระดับของภัย พิบัติรุนแรง... เป็นหลักการของการรายงานข่าวอยู่แล้วว่าถ้ามีเหตุการณ์ใหญ่ สถานะไอทีวีก็พร้อมจะยกรายการอื่นออกไป จะยกเลิกรายการจะยาวจะสั้นเท่าไร อยู่กับการตัดสินใจของฝ่ายข่าว ประเมินสถานการณ์... แต่ว่าช่วงนั้นมีตั้งแต่ระดับ ประธานบริษัทเข้ามาอยู่ที่สถานีฯ เบื้องต้นในสถานการณ์ที่เป็นเหตุการณ์ใหญ่ ขนาดนั้น จึงยกรายการทั้งหมด เป็นสีนามิอย่างเดียว...⁷⁸

2.3 การสั่งการและการกระจายงาน เมื่อตัดสินใจที่จะยกเลิกรายการประจำเพื่อ ผลิตข่าวสีนามิแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องที่สุดในการสั่งการเพื่อบริหารงานข่าวและกระจายงาน ก็คือ ผู้บริหารระดับสูงที่ต้องสั่งการด้วยตนเอง เพราะบางเรื่องต้องอาศัยอำนาจการตัดสินใจที่ฉับพลัน ทันที ซึ่งบางเรื่องอาจมีผลกระทบต่อธุรกิจขององค์กร ซึ่งบุคลากรระดับล่างไม่สามารถตัดสินใจได้ แม้แต่ผู้บริหารในฝ่ายข่าวเอง การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานที่แตกต่างไปจากภาวะปกติใน เหตุการณ์สีนามินั้น ไม่มีขั้นตอนมาก สั่งงานกันด้วยวาจา และใช้วิธีการสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์ เพื่อความรวดเร็วในการทำงาน

คุณนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ประธานกรรมการบริหาร กล่าวว่า

...ในแต่ละวัน แต่ละเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไอทีวีก็ต้องตัดสินใจว่าจะทำอย่างไร อย่างคราวที่เกิดสีนามินั้น... คือ เห็นแล้วมันหยุดไม่ได้ สังคม ประชาชนต้องการ ให้มีข่าว ต้องตามข่าวมันเป็นเรื่องที่ใหญ่มากของประเทศ เรื่องความเดือดร้อนนี้ สำคัญ ก็ไม่หยุดก็ต้องตัดสินใจ ณ เหตุการณ์นั้นๆ ไอทีวีไม่สามารถที่จะบอกได้

⁷⁷ สัมภาษณ์ นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 20 กุมภาพันธ์ 2549.

⁷⁸ สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

ล่วงหน้าว่าเหตุการณ์นี้ เกิดแล้วมันจะรุนแรงแค่ไหนหรืออย่างไร แม้กระทั่งไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าด้วยซ้ำว่าจะเกิดเหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้นหรือไม่เพราะฉะนั้นมันต้องเป็นการตัดสินใจครั้งต่อครั้งตามนโยบายที่ไอทีวีมี เอานโยบายเป็นตัวตั้ง ทิศทาง แนวทาง การดำเนินงานเป็นตัวตั้ง แล้วตัดสินใจในแต่ละเหตุการณ์ บางเหตุการณ์ไม่แรงมากก็ไม่ต้องทำมาก...⁷⁹

คุณอัชมา สุวรรณปากแพรง ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า

... ณ เวลานั้นไม่มีขั้นตอน เวลานั้นใช้วิธีการสั่งกันด้วยวาจา เพราะว่าเนื่องจากพวกไอทีวีรู้กันว่าเป็นยังไง ระดับบริหารก็มาอยู่ที่ออฟฟิศหมด ไอทีวีเห็นเหตุการณ์ใหญ่ก็สามารถสั่งการได้ทันที เช่น ยกเวลารายการบันเทิงทั้งหมดออก เอารายการรายงานข่าวคืนามิมาออกแทนตลอด 24 ชั่วโมง ถ้าพูดถึงนโยบาย นโยบายของบริษัทมันส่งผลมาถึงผังรายการต่างๆ รายการปกติทั้งหมด ขั้นตอนการทำงานก็แค่คุยกันด้วยวาจา ผมไปตามสถานที่ต่างๆ ทุกอย่างก็สนับสนุนลงไป ด้านในเชิงนโยบายก็สนับสนุน (Support) เต็มที่...⁸⁰

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า สถานีโทรทัศน์ไอทีวีให้ความสำคัญกับข่าวเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นนโยบายทางการบริหารองค์กร รวมทั้งยังมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการผังรายการที่มีความสอดคล้องกับนโยบายหลักขององค์กร จึงส่งผลให้การทำงานของฝ่ายข่าวมีความคล่องตัวในการทำงานไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดๆ ก็ตามที่เป็นเหตุด่วนหรือเหตุการณ์ใหญ่ที่มีผลกระทบและความรุนแรงอย่างเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ จึงเป็นเหตุผลรองรับการทำงานครั้งนี้ที่สำคัญ ที่สามารถผลิตข่าวเพื่อนำเสนอสู่สายตาผู้ชมได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเกิดจากวิจรรณญาณของผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารงานฝ่ายข่าวและฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการวางแผนงาน การตัดสินใจปรับผังรายการ นำไปสู่การสั่งการทำงานเพื่อการผลิตข่าวได้อย่างรวดเร็ว

3. วัฒนธรรมองค์กรและจรรยาบรรณทางวิชาชีพขององค์กร

ในการทำงานด้านสื่อสารมวลชนย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับมวลชนส่วนมากของสังคม มีการแข่งขันในการนำเสนอข่าวสารภายใต้จรรยาบรรณทางวิชาชีพที่พึงเหมาะสมก่อให้เกิด

⁷⁹สัมภาษณ์ นิตวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 20 กุมภาพันธ์ 2549.

⁸⁰สัมภาษณ์ อัชมา สุวรรณปากแพรง, ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 6 กุมภาพันธ์ 2549.

วัฒนธรรมองค์กรที่เป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อผลักดันองค์กรไปสู่เป้าหมายตามนโยบายขององค์กร สถานีโทรทัศน์ไอทีวีก็เช่นเดียวกัน มีการนำองค์กรเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ พัฒนานุเคราะห์ให้มีวัฒนธรรมเดียวกันเพื่อสร้างความสำเร็จให้กับไอทีวี สร้างวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และนำองค์กรไปสู่จุดหมายเดียวกัน

วัฒนธรรมองค์กรของสถานีสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ในการทำงานที่ปฏิบัติกันอยู่แล้วซึ่งอยู่ในจิตใจของพนักงาน ทุกคน ทางผู้บริหารจึงเห็นควรว่าต้องมีการกระตุ้นให้เกิดขึ้นแรงๆ ในการทำงาน การสร้างหรือการเกิดวัฒนธรรมของไอทีวีนั้น จึงมีการจัดลำดับขั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันโดยให้นิยามคำว่าวัฒนธรรมองค์กรไอทีวี คือ คุณค่าของค่านิยมที่ดี ที่พนักงานแสดงออก พฤติกรรมหรือนิสัย ซึ่งคนทั่วไปอาจสังเกตเห็นได้จาก สัญลักษณ์หรือภาษา ที่ไอทีวีใช้กันโดยทั่วไป สามารถอธิบายได้ดังนี้ สัญลักษณ์, ภาษา เช่น การแต่งชุดพนักงาน, การติดบัตรพนักงาน, การทักทาย พฤติกรรม, นิสัย เช่น กล้าพูด, การแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ ค่านิยม เช่น พร้อมทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างเต็มที่

วัฒนธรรมองค์กร คือ คุณลักษณะหรือหลักปฏิบัติหรือคุณสมบัติพื้นฐานที่พนักงานและผู้บริหารทุกคนต้องมี ซึ่งจะทำให้นุคคลนั้นประสบความสำเร็จและมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงานเป็นผลให้บริษัทเจริญเติบโตอย่างมั่นคงไปด้วย ดังนั้น นโยบายที่ทางไอทีวีจะดำเนินการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร มีหลักๆ 3 ประการ⁸¹ คือ

1. ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กรให้กับผู้บริหารและพนักงาน เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติจนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ต้องการ
 2. จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารและพนักงานได้มีโอกาสปฏิบัติและสร้างวัฒนธรรมองค์กร
 3. ประชาสัมพันธ์ความรู้ ความเข้าใจและความสำคัญเรื่องวัฒนธรรมองค์กรและกิจกรรมต่างๆ ด้วยสื่อหลากหลายอย่างต่อเนื่อง
- บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ตั้งเป้าหมายเพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กร เพียง 3 ประการในเบื้องต้น ดังนี้
1. Openness: เปิดใจรับฟังและเปิดโอกาสรับฟังความเห็นของบุคคลอื่น ปรับความคิดและแนวทางการดำเนินงาน เมื่อมีมุมมองที่สร้างสรรค์และก่อให้เกิดประโยชน์

⁸¹นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล, "Hero Model," (วารสารภายใน SHIN INSPIRE บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 2548), (อัดสำเนา)

2. Vision Focus: ใส่ใจเป้าหมายขององค์กรเพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงานของตนเอง ที่ทีมงาน ให้เกื้อหนุนทุกฝ่ายเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน

3. Initiatives and Improvements: เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมั่นคงมพลังความคิดริเริ่ม เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายร่วมขององค์กรยิ่งขึ้น

นอกจากวัฒนธรรมองค์กรที่ได้กำหนดร่วมกัน และรณรงค์ปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2547 เป็นต้นมา จึงส่งผลทำให้เกิดการทุ่มเทในการทำงานมากยิ่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เรื่องความทุ่มเทนี้เกิดขึ้นมาตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของไอทีวี เพราะเนื่องมาจากความเป็นสถานเกิดใหม่จึงทำให้ต้องทั้งแข่งขันกับตัวเองและสถานีอื่นๆ พนักงานส่วนใหญ่จึงมุ่งมั่น อดทน และทุ่มเทมาโดยตลอด ด้วยการถูกฝึกฝนมาจนเป็นนิสัย จนกลายเป็นการทำงานด้วยความทุ่มเทกันอย่างเต็มที่เสมอมา ด้วยความเป็นสถานีข่าวที่ต้องผลิตรายการเอง จึงต้องมีการกำหนดจรรยาบรรณขึ้นมาเฉพาะเป็นของไอทีวีด้วยซึ่งทางผู้บริหารได้เน้นย้ำและกำชับให้พนักงานทุกคนยึดถือปฏิบัติร่วมกัน และมีคำสั่งออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

เนื่องด้วยสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นสถานีน้องใหม่ล่าสุดถึงแม้จะผ่านไปแล้ว 10 ปีก็ตาม การต่อสู้แข่งขันเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ จึงทำให้บุคลากรถูกฝึกฝนการทำงานมาอย่างหนัก ภายใต้นโยบายการเป็นสถานีข่าวมาตั้งแต่เริ่มการก่อตั้งบริษัท จนกลายเป็นนิสัยของคนทำงานไอทีวีที่มีความทุ่มเทจนกลายเป็นลักษณะเด่นที่เป็นวัฒนธรรมองค์กรโดยไม่รู้ตัว ต่อมา มีการสำรวจวิจัยถึงความเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ดีที่พึงปรารถนาทำให้มีการรณรงค์อย่างจริงจัง นำไปสู่การทุ่มเทการทำงานของพนักงานอย่างเต็มที่ และด้วยความเป็นสถานีข่าวจึงต้องพึงระมัดระวังเรื่องต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กรตามมา บริษัทจึงตั้งจรรยาบรรณทางวิชาชีพในการทำงานโดยเฉพาะการผลิตข่าวให้อยู่บนพื้นฐานเดียวกันของพนักงานทั้งบริษัท เพื่อรักษาชื่อเสียง และสร้างความน่าเชื่อถือให้คงอยู่ตลอดไป

ดังนั้น วัฒนธรรมองค์กรและจรรยาบรรณทางวิชาชีพของไอทีวีที่ได้กำหนดขึ้น จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานอย่างหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้การทำงานของสื่อข่าวไอทีวีมีความพร้อมอยู่เสมอและมีการพัฒนาการทำงานด้านการผลิตข่าวทั้งในภาวะปกติและในภาวะวิกฤติ ดังนั้นวัฒนธรรมองค์กรและจรรยาบรรณทางวิชาชีพที่ผู้บริหารได้กำหนดขึ้นนั้น จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานข่าวโดยเฉพาะในภาวะวิกฤติ เป็นพื้นฐานในการสร้างจิตวิญญาณให้คนทำข่าวที่เต็มไปด้วยความทุ่มเททั้งกายใจ อยู่ภายใต้จริยธรรมอันดีและจรรยาบรรณทางของสื่อมวลชนได้อย่างลงตัว สอดคล้องกับการทำงานในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกรณีเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ

ส่วนที่ 3

การดำเนินงานของกระบวนการผลิตข่าวภัยพิบัติของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ขั้นการเตรียมการ (สิ่งนำเข้า)

1. เครื่องมือและอุปกรณ์

เพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวของธุรกิจ เนื่องจากบริษัทฯ มีการผลิตรายการเองมากขึ้น สถานีโทรทัศน์ไอทีวี จึงสร้างเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่สำคัญในกระบวนการผลิตข่าวและรายการอื่นๆ ที่บริษัทผลิตเอง ได้แก่

1.1 สตูดิโอ (Studio Room) พร้อมอุปกรณ์การผลิตรายการ จำนวน 3 ห้อง

1.2 ศูนย์ข่าวภูมิภาครวม 7 ศูนย์ โดยมี 4 ศูนย์ใหญ่ที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดสงขลา และจังหวัดสระแก้ว และอีก 3 ศูนย์ย่อยที่จังหวัดสุโขทัย สุราษฎร์ธานี และอุลราชธานี สำหรับการผลิตรายการข่าว สำหรับศูนย์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ลึนามิ คือ ศูนย์ข่าวภูมิภาค จังหวัดสงขลา และศูนย์ข่าวย่อย สุราษฎร์ธานี

1.3 รถถ่ายทอดนอกสถานที่หรือรถ OB (Outside Broadcasting) จำนวน 3 คัน เป็นรถที่มีอุปกรณ์การผลิตในระบบดิจิทัล ใช้ผลิตรายการนอกสถานที่ ทั้งนี้ รถ OB ยังสามารถใช้เพื่อถ่ายทอดรายการสดนอกสถานที่ โดยทำงานร่วมกับรถ Satellite News Gathering (SNG)

1.4 รถถ่ายทอดเคลื่อนที่ Satellite News Gathering (SNG) จำนวน 4 คัน เป็นรถที่มีจานรับส่งสัญญาณดาวเทียมทำหน้าที่เชื่อมสัญญาณภาพและเสียงกับสถานีแม่ข่ายที่กรุงเทพฯ เพื่อแพร่ภาพออกอากาศต่อไป ในการเชื่อมโยงสัญญาณเครือข่าย และการแพร่ภาพออกอากาศ สถานีฯ ใช้บริการเช่าช่องสัญญาณจากดาวเทียมไทยคม 2

1.5 เฮลิคอปเตอร์ (ทีมสกายนิวส์) จำนวน 1 ลำ เป็นอุปกรณ์การบินทางอากาศที่มีชุดจานรับส่งสัญญาณ Microwave ทำหน้าที่เชื่อมสัญญาณภาพและเสียงกับสถานีแม่ข่ายที่กรุงเทพฯ รถ OB และรถ SNG เพื่อแพร่ภาพออกอากาศต่อไป

สำหรับเครื่องมือและอุปกรณ์โดยทั่วไปนั้นไม่แตกต่างกันมากนักกับของอื่นๆ แต่ที่แตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ ก็คือ เฮลิคอปเตอร์ ซึ่ง คุณจิรายุ ห่วงทรัพย์ บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบโดยตรง กล่าวว่

เนื่องจากว่าไอทีวีเป็นสถานีฯ เดียวที่มีเฮลิคอปเตอร์ไอทีวีให้ความสำคัญตรงนี้มาก ในมุมสูง ลึกและแตกต่าง ไอทีวีเป็นต่อคนอื่น เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญ บรรณาธิการประจำวันก็จะตัดสินใจ เมื่อจะเอาเฮลิคอปเตอร์ขึ้น เขาก็จะโทรหาหรือ

กับผู้อำนวยความสะดวกฝ่ายชายหรือรองผู้อำนวยความสะดวกฝ่ายชาย แคโทรศัพท์เสร็จแล้วส่ง
เฮลิคอปเตอร์ขึ้นไปเลย ส่วนเอกสารเอาไว้เซ็นที่หลัง การวิเคราะห์สถานการณ์จะ
มาจากบรรณาธิการประจำวันและ Program Director ...ตัดสินใจสั่งการทาง
โทรศัพท์แล้วก็ดำเนินการได้เลย...⁸²

คุณอนันต์ อัศวมนนท์ กล่าวถึง การสั่งการในการทำงานข่าวสกายนิวส์ ว่า

...ทำได้เร็วมาก พอตัดสินใจ ก็สั่งงานได้เลยเพียงแต่ว่าเฮลิคอปเตอร์จอดอยู่ที่ดอน
เมือง เมื่อก่อนพอเฮลิคอปเตอร์พร้อมภายใน 15 นาที ออกเดินทางไม่ได้เพราะคน
ที่จะขึ้นเฮลิคอปเตอร์ต้องเดินทางไปใช้เวลาพอสมควร ต่อมาก็หาทางใหม่หาทาง
ที่ใกล้ๆ คือ กองปราบ ขอกองปราบดำเนินการแล้วพอตัดสินใจภายใน 15 นาที ก็
ออกได้เลย ไอทีวีก็โทรศัพท์สั่งเฮลิคอปเตอร์ที่ดอนเมืองให้มารับคน เอาคนจากที่นี่ไป
ขึ้นที่กองปราบ ก็ขึ้นได้เลย ปัจจุบันนี้จะเร็วมาก⁸³

สำหรับข้อได้เปรียบของเฮลิคอปเตอร์หรือข่าวสกายนิวส์นั้น คุณจักรวรรค์ ปิยทัศน์ศิริ
กล่าวว่า “ไม่ต้องไปคิดอะไรมากถ้าเกิดเหตุขึ้นมาเหตุการณ์หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นไฟไหม้ เครื่องบินตก
นอกจากภาพมุมล่างที่ธรรมดาก็มีภาพมุมสูงซึ่งทำให้ไอทีวีเห็นอีกด้านหนึ่งจึงเป็นเรื่องปกติความ
อยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ ได้เห็นมากกว่าที่เคยเห็นเป็นสัญชาตญาณธรรมชาติของมนุษย์”⁸⁴

คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการ
ประจำวัน กล่าวย้ำอีกว่า

...ในภาพรวมทั้งหมด ถือว่าไอทีวีได้เปรียบเยอะมากๆ ในช่วงวันแรกๆ ภาพที่เห็น
เป็นภาพความเสียหาย ต้องยอมรับว่าภาพในช่วงแรกที่ไอทีวีใช้เป็นภาพจากช่อง
อื่นที่ไอทีวีขอเขาไป แต่ไอทีวีไปเห็นภาพความเสียหาย ภาพเรือลอยเค้งแก้งอยู่
กลางทะเล ในขณะที่ช่องอื่นยังไม่มี เพราะไอทีวีมีเฮลิคอปเตอร์ ไอทีวีมีสกายนิวส์
เป็นภาพที่ได้จากมุมอื่นที่ช่องอื่นไม่ได้ ไอทีวีได้ความแตกต่างมาก คือ ไอทีวีได้
ความสดได้ภาพที่มีชีวิตอยู่ ณ เดียวนั้น เพราะว่าไอทีวีสามารถใช้สัญญาณ

⁸²สัมภาษณ์ จิรายุ ห่วงทรัพย์, บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์, 8 กุมภาพันธ์ 2549.

⁸³สัมภาษณ์ อนันต์ อัศวมนนท์, ผู้อำนวยความสะดวกฝ่ายชาย สถานีโทรทัศน์ไอทีวี,
30 ธันวาคม 2548.

⁸⁴สัมภาษณ์ จักรวรรค์ ปิยทัศน์ศิริ, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร (สนับสนุน),
1 กุมภาพันธ์ 2549.

ไม่มีใครเวฟขึ้นมาที่รถดาวเทียมแล้วยิงออกอากาศได้เลย เหมือนกับเฮลิคอปเตอร์ ไอทีวีเป็น OB อันหนึ่ง ไอทีวีได้ภาพสด ได้มุมมองที่แตกต่าง มุมมองที่กว้างไกลกว่า สามารถออกอากาศได้ตลอดเวลา⁸⁵

ส่วนความพร้อมเรื่องอุปกรณ์อื่นๆ ที่ใช้ในการทำงานช่วงเหตุการณ์สึนามิของไอทีวี คุณมนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าวภูมิภาค กล่าวว่า

เฉพาะทีมข่าวชุดที่ไปทำงานในพื้นที่ ถือว่ามีความพร้อมมากพอสมควร เพราะว่ามันก็เป็นข้อจำกัดอีกว่า ผมอยู่ทีมที่ปัตตานีมาก่อน ทีมนี้เป็นทีมที่ขยับมาจากปัตตานี เพราะฉะนั้นเหตุการณ์ที่ปัตตานีมันบังคับให้ไอทีวีต้องพร้อมอยู่ตลอดเวลาอุปกรณ์ต้องตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา มันเป็นเหตุการณ์เฉพาะ เพราะฉะนั้นไอทีวีมีทั้งกล้องเล็ก มีทั้งกล้องใหญ่ เครื่องตัดต่อ แล็บตัดต่อ ซึ่งสามารถจะยกไปตัดต่อที่ไหนก็ได้ที่มีไฟฟ้าหรือมีเครื่องปั่นไฟ รถดาวเทียมของไอทีวีปั่นไฟเอง หรือแม้กระทั่งใช้ไฟจากที่อื่นกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน ไอทีวีก็ถือว่าไอทีวีมีความพร้อมมากพอสมควร⁸⁶

2. บุคลากร

เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวีออกอากาศตลอด 24 ชั่วโมง การผลิตรายการข่าวในอัตราส่วนที่ไม่น้อยกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ตามสัญญาสัมปทานที่ได้ทำไว้ระหว่างไอทีวีกับ สปน. นั้น ทำให้ต้องจัดคนเข้าทำงานตลอด 24 ชั่วโมงด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายข่าวของไอทีวี เพราะข่าวสามารถเกิดขึ้นได้ทุกขณะและไม่สามารถทราบได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไร สิ่งสำคัญคือ กำลังคน ความสามารถ ความทุ่มเทในการทำงานของทีมข่าวไอทีวี มีดังนี้

2.1 ความมีจิตใจที่ทุ่มเท คือ จิตวิญญาณของสื่อในการลงไปทำข่าวลงไปคลุกคลี เพื่อนำเสนอรายละเอียดทำข่าวให้เร็ว สะท้อนข่าวให้เร็ว ทุ่มเทเป็นเรื่องของอาชีพ มันเป็นการกิจของความเป็นคนไทยคนหนึ่งที่จะเข้าไปช่วยเหลือพี่น้องที่ตกทุกข์ได้ยาก ภารกิจที่ลงไป เหนือกว่าความเป็นคนข่าวเหนือกว่าความเป็นมืออาชีพและคนข่าวไอทีวี ทุกทีมที่ลงไป ขอบฟ้าจะอยู่

⁸⁵ สัมภาษณ์ อำไพ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

⁸⁶ สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์ 2549.

จนกว่าเหตุการณ์จะดีขึ้น ทุกทีมที่ลงไปอยู่เป็นเดือนๆ จนเหตุการณ์สงบลง และพี่น้องเริ่มได้รับความช่วยเหลือดีขึ้น⁸⁷

คุณอำเภอ โพธิ์ชัยรัตน์ บรรณาธิการประจำวัน กล่าวถึง ความสามารถของบุคลากรใน
ไอทีว่า

สิ่งที่ไอทีมีอยู่และแตกต่างจากคนอื่นและช่วยให้ไอทีประสบความสำเร็จในครั้ง
นี้ ก็คือ เรื่องความสามารถของบุคลากร และเหนือสิ่งอื่นใดเหนือความสามารถก็
คือ เรื่องของจิตใจที่ทุกคนต้องการจะทำ อยากจะทำ อยากจะช่วยเหลือ เห็นเพื่อน
ทำงานอยู่ตรงนี้ 2-3 วันแล้วก็อยากจะช่วยเหลือ คือ ถ้าจะพูดถึงเรื่องความสามารถก็
ไม่ได้มีความแตกต่างจากชาวบ้านมากเท่าไร แต่ที่แตกต่าง คือ มีใจให้กับการ
ทำงานของบุคลากร และความกระตือรือร้นของบุคลากร คือ ทุกคนมีใจอยากจะ
ทำ อยากมีภาพที่แสดงถึงความสำเร็จของตัวเอง ต้องทำตรงนี้ให้ได้⁸⁸

งานนี้ ขอคารวะทีมงานข่าว ทั้งนักข่าว ผู้สนับสนุนการผลิตข่าว เจ้าหน้าที่เทคนิค
เชื่อมโยงสัญญาณ ช่างภาพ ผู้ช่วยช่างภาพทุกคนและใครก็แล้วแต่ที่ไม่ได้เอ่ยถึงและอยู่ด้วยกันวัน
นั้น... พวกคุณ คือพวกบ้า (งาน) แบบไม่คิดชีวิต... คนพวกนี้สมควรจะได้รับเหรียญกล้าหาญ หาก
คุณเป็นทหารในภาวะสงคราม...⁸⁹

2.2 ความรู้ความสามารถ ในการสื่อสาร เป็นเรื่องที่คุณสื่อสารสามารถทำงานได้
โดยหน้าที่และความรับผิดชอบอยู่แล้ว แต่ความสามารถที่เด่นและแตกต่างของคุณสื่อสารไอที คือ
การเป็นผู้รายงานข่าวได้ด้วยหรือเป็นผู้ประกาศข่าวในพื้นที่ได้ ต้องเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหา
เฉพาะหน้าได้ดี ในการรายงานข่าวสดจากพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ รวมทั้งความสามารถที่จะทำงาน
ร่วมกับทีมข่าวอื่นๆ นอกเหนือจากงานในหน้าที่ของตน คุณมนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อสารภูมิภาค
กล่าวว่า

⁸⁷ ทรงศักดิ์ เปรมสุข, "Tsunami," (เอกสารบันทึกสึนามิ บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2548), (อัดสำเนา)

⁸⁸ สัมภาษณ์ อำเภอ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและ
บรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

⁸⁹ จิรายุ ห่วงทรัพย์, "Tsunami," (เอกสารบันทึกสึนามิ บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2548), (อัดสำเนา)

ลักษณะงานช่วงนั้น ในช่วงแรกๆ ยังเป็นการรายงานเหตุการณ์อยู่ ขึ้นกับข้อมูลในพื้นที่เป็นหลัก แต่พอหลังจากนั้นก็จะมีบรรณาธิการลงไปในพื้นที่ เช่น บรรณาธิการภูมิภาคก็จะลงไปอยู่ในพื้นที่นี้ ก็จะมีการแบ่งงานกัน ผู้สื่อข่าวอย่างผมในช่วงนั้นก็ทำหน้าที่ผู้ประกาศ หลังจากทีมข่าวส่วนใหญ่สลายตัวกลับมาแล้วในสัปดาห์ที่สามที่สี่ ทีมข่าว OB มีทีมผมทีมเดียวที่รายงานอยู่ แล้วก็มีทีมข่าวอีก 2-3 ทีม ซึ่ง บรรณาธิการเป็นคนดูอยู่ว่า ใครเหมาะกับเรื่องไหนบ้าง เช่น มีทีมข่าวต่างประเทศลงไปกับผมด้วย เพราะฉะนั้น ทีมข่าวต่างประเทศเขาก็จะแบ่งให้เลยทำให้ไปติดตามกระทรวงการต่างประเทศ...⁹⁰

2.3 กำลังคน ในส่วนของกำลังคน นั้นนับว่าเป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่งที่สำคัญในการนำเข้ามาเสริมในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อผลิตข่าวภัยพิบัติให้สามารถส่งไปได้ด้วยดี สถานีโทรทัศน์ไอทีวี มีกำลังคนในฝ่ายข่าวประมาณ 390 คน (ข้อมูล ปี 2548) โดยแบ่งออกเป็นสายงานข่าว 10 แผนก, กองบรรณาธิการ 13 กอง และ 5 ส่วนงานย่อย ด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. แผนกธุรการข่าว	มีทั้งหมด	7 คน
2. แผนกผู้ประกาศ	มีทั้งหมด	11 คน
3. แผนกติดต่อข่าว	มีทั้งหมด	18 คน
4. แผนกช่างภาพและผู้ช่วยช่างภาพ		
- ช่างภาพ	มีทั้งหมด	61 คน
- ผู้ช่วยช่างภาพ	มีทั้งหมด	51 คน
5. แผนกศูนย์ข้อมูลข่าว	มีทั้งหมด	15 คน
6. แผนก Electronic News	มีทั้งหมด	15 คน
7. แผนกประสานงานออกอากาศ	มีทั้งหมด	9 คน
8. แผนกวิทยุสื่อสาร	มีทั้งหมด	12 คน
9. แผนก Ingest News	มีทั้งหมด	8 คน
10. แผนกรายงานพิเศษ	มีทั้งหมด	13 คน
11. บรรณาธิการประจำวัน	มีทั้งหมด	2 คน
12. บรรณาธิการบทข่าว-วีโรเตอร์	มีทั้งหมด	3 คน
13. บรรณาธิการข่าวการเมือง	มีทั้งหมด	10 คน

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน.

14. บรรณาธิการข่าวเศรษฐกิจ	มีทั้งหมด	11 คน
15. บรรณาธิการข่าวสังคม	มีทั้งหมด	7 คน
16. บรรณาธิการข่าวอาชญากรรม	มีทั้งหมด	7 คน
17. บรรณาธิการข่าวภูมิภาคและศูนย์ข่าว	มีทั้งหมด	10 คน
- ศูนย์ข่าวเชียงใหม่	มีทั้งหมด	10 คน
- ศูนย์ข่าวขอนแก่น	มีทั้งหมด	9 คน
- ศูนย์ข่าวสระแก้ว	มีทั้งหมด	2 คน
- ศูนย์ข่าวหาดใหญ่	มีทั้งหมด	9 คน
- ศูนย์ข่าวสุโขทัย	มีทั้งหมด	1 คน
- ศูนย์ข่าวอุบลราชธานี	มีทั้งหมด	1 คน
- ศูนย์ข่าวสุราษฎร์ธานี	มีทั้งหมด	1 คน
- สตริงเกอร์	มีทั้งหมด	98 คน
18. บรรณาธิการข่าวกีฬา	มีทั้งหมด	13 คน
19. บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ	มีทั้งหมด	7 คน
20. บรรณาธิการข่าวราชสำนัก	มีทั้งหมด	4 คน
21. บรรณาธิการ Sky News	มีทั้งหมด	4 คน
22. บรรณาธิการร่วมมือร่วมใจ	มีทั้งหมด	20 คน
23. บรรณาธิการข่าวเฉพาะกิจ	มีทั้งหมด	4 คน
24. เลขานุการข่าว	มีทั้งหมด	2 คน
25. โปรดิวเซอร์	มีทั้งหมด	4 คน
26. รายการ ITV HOT NEWS	มีทั้งหมด	10 คน
27. ข่าวเช้าไอทีวี	มีทั้งหมด	9 คน
28. ข่าวเช้าสุดสัปดาห์	มีทั้งหมด	6 คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	386 คน

หมายเหตุ: ไม่รวมผู้บริหารฝ่ายข่าว 4 คน คือ ผู้อำนวยการสถานี, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว (วางแผนและพัฒนา), รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าว (สนับสนุนการผลิต) และสตริงเกอร์ (พนักงาน Freelance) 98 คน

นอกจากนี้แล้วยังมีบุคลากรของฝ่ายวิศวกรรม ประมาณ 39 คน ฝ่ายผลิตรายการ ประมาณ 107 คน และฝ่ายรายการ ประมาณ 12 คน ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการผลิตข่าว

ด้วย คุณชัยวัฒน์ บุญญาภิวัฒน์ ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมของฝ่ายวิศวกรรมที่คอยสนับสนุนงานข่าวว่า

...ทีมรต SNG ของไอทีวีมีบุคลากรประมาณ 22 คน ส่วนรต OB ที่ไอทีวีไปถ่ายทอดไอทีวีมี 17 คน วิธีการทำงานของไอทีวี เรามีรต SNG 4 คัน ในปัจจุบัน ไอทีวี Stand by ตลอด 24 ชั่วโมง เราจัดเวรเข้าทำงานรต SNG 2 คน พร้อมคนขับ คนขับก็จะเป็นผู้ช่วยช่างเทคนิค แล้วก็จะมีวิศวกรอีกหนึ่งคน เพราะฉะนั้น ไอทีวีจะจัดเวร 24 ชั่วโมง พอมีเหตุการณ์ขึ้นมาไอทีวีสามารถที่จะเดินทางได้ภายใน 15 นาที พร้อมออกทำงานได้เลย ส่วนทีม OB เราก็จะจัดเวรที่ประจำรต OB ทุกคน 24 ชั่วโมงพร้อมที่จะออกปฏิบัติงานได้ทันที⁹¹

คุณมนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าวภูมิภาค กล่าวว่า

...ทีมงานข่าวเยอะมากของไอทีวี ผมอยู่ไอทีวีในกองบรรณาธิการข่าวภูมิภาคอยู่ที่กรุงเทพฯ 2 ปี แล้วก็อยู่ที่ต่างจังหวัดอีก 2 ปี รวมเป็น 4 ปี การรายงานข่าวในช่วงนั้นถือเป็นการรายงานข่าวที่ใหญ่กว่าปกติ เป็นการให้ทีมงานที่มากกว่าทีมงานปกติ เป็นการให้คนที่คุ้มค่ามาก ไอทีวีไม่สามารถมองข้ามประเด็นเล็กๆ ไปได้แม้เพียงประเด็นเดียว เช่น นาฬิกาชีวิตของเด็กน้อยคนหนึ่งที่รอดมาได้ด้วยการไปติดที่ป่าโกงกาง เป็นเรื่องใหญ่ ประเด็นเดียวใช้ทีมข่าวสามคน คนหนึ่งไปตามอาการคืบหน้าโรงพยาบาล อีกคนหนึ่งไปย้อนรอยเหตุการณ์ว่า เจ้าหน้าที่ไปพบร่างของเด็กน้อยคนนี้ได้อย่างไร อีกคนหนึ่งไปตามดูครอบครัวของเขาว่าพ่อแม่เขาดีใจหรือไม่ ประเด็นเดียวไอทีวีใช้คนถึง 3 คน ซึ่งถือว่าเป็นการทำงานข่าวที่ใหญ่แตกต่างจากเหตุการณ์ปกติทั่วไป แม้กระทั่งทีมข่าวกีฬาของไอทีวี ก็ยังเป็นทีมข่าวที่ลงไปรายงานเหตุการณ์ภัยพิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นการให้คนที่ค่อนข้างคุ้มค่ามากพอสมควร...⁹²

3. แหล่งข้อมูลหรือแหล่งข่าว

กรณีเหตุการณ์สึนามิ ผู้สื่อข่าวจะทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่หลากหลายประเภท ทั้งแหล่งข้อมูลที่ใช้อยู่เป็นประจำ

⁹¹ สัมภาษณ์ ชัยวัฒน์ บุญญาภิวัฒน์, ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม, 29 ธันวาคม 2548.

⁹² สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์

และแหล่งข้อมูลใหม่ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในขณะนั้นตามที่ผู้สื่อข่าวต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีการแข่งขันของสื่อด้วยกัน และต้องทำงานแข่งกับเวลาในสถานการณ์วิกฤติเช่นนี้ เพราะ ฉะนั้น จากเหตุการณ์สึนามิ มีแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 ประเภท ดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูลเดิมในภาวะปกติ เป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้หาข่าวอยู่เป็นประจำในพื้นที่ทางภาคใต้ ซึ่งปกติอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์ข่าวภาคและสตริงเกอร์ ประกอบด้วย แหล่งข่าว ได้แก่

- ศูนย์ข่าวภาคใต้และสตริงเกอร์ ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์ข่าวหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และศูนย์ข่าวย่อย จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งสตริงเกอร์ซึ่งเป็นผู้ที่รู้จักพื้นที่เกิดเหตุเป็นอย่างดี มีความคล่องตัวสูงในการทำงานในแถบจังหวัดภาคใต้ทั้งหมดทำให้ผู้สื่อข่าวส่วนกลางจำเป็นต้องอาศัยบุคคลเหล่านั้นในการเชื่อมโยงเข้าถึงแหล่งข่าวอื่นๆ ต่อไปในการทำงานในช่วงที่เกิดเหตุภัยพิบัติสึนามิ

- ศูนย์ข้อมูลข่าวไอทีวี เป็นแหล่งข้อมูลภายในมีหน้าที่คอยเก็บภาพหรือเหตุการณ์สำคัญ จากสื่อต่างๆ แห่ง รวมทั้งรายการของไอทีวีที่เคยผลิตนั้น เก็บเอาไว้ในฐานะข้อมูล มีทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสารสนเทศ ในกระบวนการผลิตข่าวภัยพิบัติสึนามิของไอทีวี ทีมของต่างประเทศมีบทบาทเกี่ยวข้องในการสนับสนุนข้อมูลในการผลิตข่าวด้วยเช่นกัน คุณชิบ จิตนิยม กล่าวว่

...เรื่องของภัยพิบัติต่างๆ อย่างสึนามิมีการออกในรายการจับกระแสโลกมีการสัมภาษณ์นักวิชาการ ซึ่งตอนที่เกิดเหตุการณ์สึนามิขึ้น ผมยังจำได้ว่าเคยทำเรื่องแผ่นดินไหว เรื่องสึนามิ ก็ไปเอาคลิปเก่ามาดู พอมาดูก็ปรากฏว่าไม่ได้มีเฉพาะเรื่องที่ไอทีวีทำ มันมีเรื่องที่เกี่ยวข้องมีเรื่องที่ดีต่ออธิบดีกรมอุตุฯ ออกมาเตือนว่าจะเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น ซึ่งผมบังเอิญไปเจอพอดี มีเอกสารหลักฐานเตือนว่าอาจจะเกิดเหตุการณ์สึนามิ พอผมเห็นผมก็นำข้อมูลไปให้คุณกิตติ มันเคยมีข้อมูลมาก่อน ผมเชื่อว่าผมเป็นคนแรกที่เอาข้อมูลไปให้คุณกิตติพูดออกอากาศ เพราะว่าบังเอิญไอทีวีไปเจอพอดี ไอทีวี search หาข้อมูลของแนวโน้มว่ามันจะเกิดขึ้นที่ไหน อะไรอย่างไร พื้นที่ไหนในเอเชียที่เป็นจุดเสี่ยง แนวเคลื่อนของแผ่นดินก็เอามา search ตรงนี้ได้⁹³

⁹³สัมภาษณ์ ชิบ จิตนิยม, บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ, 2 กุมภาพันธ์ 2549.

- สำนักข่าวต่างประเทศ ข้อมูลที่ได้จากการถ่ายภาพข่าวจากสำนักข่าวต่างประเทศอยู่เป็นประจำของกองบรรณาธิการข่าวต่างประเทศ ซึ่ง คุณธิบ จิตนิมม บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ กล่าวถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักข่าวต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้สนับสนุนงานข่าวสืบามิ ว่า

...ไอทีวียังมีข้อมูลจากต่างประเทศ ไอทีวีค่อนข้างที่จะให้ความสำคัญกับข้อมูลที่มาที่ไป ให้ตัวเลขล่าสุดว่าที่นั่นที่นี้เป็นยังไง ตายเท่าไร ความเคลื่อนไหว เหตุการณ์เกิดมากี่วันแล้ว อันนี้เป็นข้อมูลต่างประเทศ... กว่าจะตั้งหลักได้ กว่าจะติดต่อ กว่าจะนึกประเด็นได้ ทีมต่างประเทศที่มีอยู่กลับเร็วกว่า สามารถบอกได้เลยว่ามีเรื่องแบบนี้เกิดขึ้น ไอทีวีสามารถถ่วงเวลาให้ทีมข่าวในพื้นที่มีเวลาดังหลักได้มากขึ้น⁹⁴

คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการข่าวประจำวัน กล่าวว่า

ส่วนของข้อมูลต่างประเทศที่ช่วยเสริมเข้ามาบ้าง ก็จะเป็น Source ข่าวธรรมดา ก็จะเป็นในลักษณะที่อ่านนอกจากเหตุการณ์ที่เกิดในบ้านเราแล้ว มีเกิดขึ้นที่ไหนอีกบ้าง ครั้งนี้มันเกิดในวงกว้าง อินโดนีเซียเสียหายไปเท่าไร มีผู้เสียชีวิตเท่าไร มีภาพเข้ามาหรือไม่ ก็ต้องมานั่งดู เช่น มีภาพใหม่จากศรีลังกาเข้ามา ไอทีวีก็จะเอามาออกอากาศ เอาอันนี้ขึ้นไปก่อน แล้วค่อยมาว่าเรื่องบ้านเรา⁹⁵

- อินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่ทุกองค์กรใช้ในการค้นคว้าความรู้ในแขนงต่างๆ ได้เป็นจำนวนมากและง่าย อีกทั้งยังสะดวกสบายไม่ต้องใช้เวลามากเข้าไปหาตามเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดเวลา คุณกิตติ สิงหาปัด กล่าวว่า "...ถ้าเราจะหาข้อมูล เรื่อง "สืบามิ" ในเว็บไซต์ก็มีไม่น้อย มีละเอียด เยอะมากที่สุด เราสามารถค้นหาได้จากอินเทอร์เน็ต"⁹⁶

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁹⁵ สัมภาษณ์ อำไพ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

⁹⁶ สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

3.2 แหล่งข้อมูลใหม่ (New Source) ในภาวะวิกฤติ กรณีภัยพิบัติสึนามิ ได้แก่

- ประชาชน ชาวประมง และนักท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ แหล่งข้อมูลที่ไอทีวีประสบความสำเร็จมาก ถือว่าเป็นข้อมูลแรกที่ได้รับ คือ ประชาชน แหล่งข้อมูลจากประชาชนที่โทรศัพท์เข้ามาแจ้งกับไอทีวีโดยตรงเพราะไอทีวีมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารอยู่แล้วในภาวะปกติ คุณอนันต์ อัศวนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว กล่าวว่า "...ไอทีวีได้ข้อมูลจากคนพื้นที่ทั้งภาพที่นักท่องเที่ยวส่งรูปมาให้ไอทีวี เชื่อว่าเราออก ก่อนมีคนดูมาก ไอทีวีจะได้ความรวดเร็วจากตรงนี้มาก และยังได้บางส่วนจากต่างประเทศก็มี...ส่วนความรู้ทางทฤษฎีไอทีวีมีพร้อมเราใช้ศูนย์ข้อมูลภาพข่าว"⁹⁷

คุณมนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าวภูมิภาค ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่เกิดเหตุตั้งแต่วันแรกจนกระทั่งเหตุการณ์สึนามิคลี่คลายลง กล่าวว่า

แหล่งข่าวของไอทีวี ก็คือ เจ้าหน้าที่ ชาวบ้าน ไอทีวีแทบจะไม่ได้ออกไปไหนเลยอยู่ในกองบัญชาการตรงนั้นทุกคนก็จะวิ่งตรงมาหาไอทีวีหมดเลย... ชาวบ้านเขาไม่รู้เบอร์โทรศัพท์มือถือไอทีวีแน่นอน เขาก็จะโทรมาที่สถานี สถานีก็จะเป็นศูนย์กลางในการรับข้อมูล แล้วก็นำเสนอข้อมูลนี้ไปให้ไอทีวีอีกทีหนึ่ง แล้วไอทีวีก็จะลงไปในพื้นที่ เพราะฉะนั้น นี่คือ วิธีการในการเชื่อมประสานไอทีวีกับส่วนกลางหรือระหว่างแหล่งข่าวของไอทีวีกับส่วนกลาง"⁹⁸

"ไอทีวีไม่สามารถเอ็กซเรย์พื้นที่ได้ทั้งหมดหรอก เพราะว่ามันมีหลายจุดหลายที่หลายแห่ง เพราะฉะนั้น Source มันก็จะมาจากพวกเรือประมง... มันมีหลายทิศหลายทางในการจับประเด็นข่าวออกอากาศ"⁹⁹

- กรมอุตุนิยมวิทยา เป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่สำคัญ เพราะว่าภัยพิบัติสึนามิเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกและไม่มีใครรู้จักดี แต่เป็นหน้าที่ของกรมอุตุนิยมวิทยาโดยตรงที่ต้องรับผิดชอบและมีข้อมูลทางวิชาการอยู่ก่อนแล้ว คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า

⁹⁷สัมภาษณ์ อนันต์ อัศวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม 548.

⁹⁸สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์ 2549.

⁹⁹สัมภาษณ์ จิรายุ ห่วงทรัพย์, บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์, 8 กุมภาพันธ์ 2549.

...ไอทีวีไม่มีความรู้มาก่อนว่าจะเกิดขึ้นในเมืองไทย ถึงแม้ว่าเมื่อสองปีที่แล้วจะมีข่าวที่คุณสมิธ ธรรมสโรจน์ อดีตอธิบดีกรมอุตุนิยมวิทยาออกมาให้สัมภาษณ์และเคยเป็นข่าวในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์ แต่ผมว่าหลายคนก็ลืมข่าวนี้ไปแล้ว จนกระทั่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ผ่านไป 3-4 วันถึงมีคนคิดได้ว่า คุณสมิธเคยเตือน ถึงมีการรื้อฟื้นข่าวนั้นขึ้นมาอีกทีหนึ่ง ข้อมูลไอทีวี ก็คือ อย่างที่บอก ข้อมูลหลักไอทีวี ก็คือ กรมอุตุนิยมวิทยา¹⁰⁰

- นักวิชาการ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นอาจารย์ที่สนใจในเรื่องแผ่นดินไหวและภัยพิบัติสึนามิ ที่มีการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเอาไว้อยู่แล้ว คุณอำไพ โพธิ์ชัยรัตน์ กล่าวว่า “แหล่งข่าวก็มาจากทุกทาง คือ ส่วนหนึ่งก็เป็นเรื่องของเหตุการณ์ ไอทีวีเอามาจากผู้รู้ รวมทั้งผู้ที่ศึกษามานานพอสมควร คือ กลุ่มอาจารย์ที่อยู่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คือ ไอทีวีเอาแต่ละส่วนมาประกอบกัน...”¹⁰¹

- หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ในการลงพื้นที่ด้วยตนเองทำให้ต้องพึ่งพิงหน่วยงานราชการ ภาครัฐ และหน่วยงานเอกชนที่คุ้นเคยกับพื้นที่ดี เพื่อแสวงหาข้อมูลมาทำข่าว คุณจิรายุ ห่วงทรัพย์ บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์ กล่าวว่า “แหล่งข่าวส่วนใหญ่ก็จะมาจากหนึ่ง เจ้าหน้าที่มูลนิธิ สอง ก็คือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นรัฐมนตรีที่ลงพื้นที่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ส่วนใหญ่ก็จะมาจากกลุ่มนี้...”¹⁰²

คุณมนตรี อุดมพงษ์ กล่าวเสริมว่า “...แหล่งข่าวโดยมากในช่วงสึนามิ จะเป็นแหล่งข่าวจากทหารเรือ กองทัพเรือ นักข่าวจากส่วนกลางก็จะมีระดับ บรรณาธิการ จากสถานี เช่นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่เขามีญาติอยู่ตรงนั้น แล้วญาติเขารายงานมาทางไอทีวี... นี่เป็นที่มาของ Source ที่หนึ่ง”¹⁰³

¹⁰⁰สัมภาษณ์ กิตติ สิงหาปัด, รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

¹⁰¹สัมภาษณ์ อำไพ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

¹⁰²สัมภาษณ์ จิรายุ ห่วงทรัพย์, บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์, 8 กุมภาพันธ์ 2549.

¹⁰³สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์ 2549.

- ภาพยนตร์สารคดี เป็นแหล่งความรู้ที่หาได้ไม่ยากนัก สามารถซื้อหามาชมได้เพื่อนำมาเพิ่มพูนความรู้แก่ตนเองโดยเฉพาะผู้สื่อข่าวที่จำเป็นต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติม อยู่เสมอและไม่เคยรู้จักสินามิมาก่อน คุณกิตติ สิงหาปัด รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า

ความรู้เรื่องสินามิมีอยู่ทุกทาง ในส่วนหนึ่งไอทีวีเตรียมซื้อเป็นหนังสือมาเป็นหนังสือที่ไอทีวีมาฉายจนไปจนมาเป็นหนังสือที่เคยทำไว้ วิเคราะห์ไว้ทั้งหมดเกี่ยวกับเรื่องสินามิ มันมีอยู่แล้วตรงนั้น และอีกส่วนหนึ่งก็มีเป็นสารคดีสั้นๆ ก็มีอีกส่วนหนึ่งนอกจากผู้รู้ ก็คือ ญี่ปุ่น เพราะฉะนั้นผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้จะอยู่ที่ญี่ปุ่น ใครที่เคยไปศึกษาที่ญี่ปุ่น ใครที่เคยไปหาข้อมูลที่ญี่ปุ่น ไอทีวีก็มีแฟ้มข้อมูลหมด คนพวกนี้ถือว่าเป็น Source ไอทีวีแน่นอน¹⁰⁴

- แหล่งข้อมูลจาก SMS เป็นข้อความสั้นที่ส่งเข้ามายังสถานีฯ เพื่อสื่อสารกับสถานีฯ คนดูด้วยกัน หรือส่งข่าวสารผ่านสื่อไปถึงญาติของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นการให้ข้อมูลในสถานที่เกิดเหตุการณ์สินามิว่าไปเจออะไรมา เดือดร้อนอย่างไรก็จะส่งข้อมูลมาให้ไอทีวีทราบผ่านระบบ SMS ทางโทรศัพท์มือถือ ไอทีวีก็จะประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือและติดตามประเด็นที่น่าสนใจไปทำข่าวเพื่อนำมารายงานให้ทราบต่อไป

4. ทุนหรืองบประมาณการผลิต

งบประมาณเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของการทำธุรกิจ โดยหลักการบริหารแล้ว คุณอนันต์ กล่าวว่า

...การบริหารการเงินจะให้อำนาจของผู้บริหารฝ่ายข่าว จะอนุมัติได้เท่าไร ถ้าเกินอำนาจเท่านี้ต้องให้กรรมการผู้จัดการเป็นผู้สั่งการ ซึ่งไอทีวีต้องทำค่อนข้างเร็ว ...บางทีคนไปก่อนแล้วเบิกตามหลังแล้วเอาเข้าบัญชี เป็นอย่างนี้ตลอดเพราะมารอการเบิกก็ไปไม่ทัน ปัญหาเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณนั้นไม่มีปัญหา อาจจะไม่ทันใจก่อนไป คือ ว่าต้องเบิกตามหลังไปให้เขาใช้ให้ได้ เนื่องจากว่าเป็นค่าใช้จ่ายจริง คือ เบิกตามจริง...¹⁰⁵

¹⁰⁴ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰⁵ สัมภาษณ์ อนันต์ อิศวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี,

“...ไม่มีปัญหาเรื่องการเบิกจ่าย งบประมาณ โดยเฉพาะช่วงสิ้นปี เพราะช่วงนั้น ไอทีวีให้เต็มที่กับพนักงานที่อยู่ในพื้นที่ ก็คือ ให้กับคนที่อยู่ข้างใน ถึงแม้ว่าให้เพิ่มมากกว่าปกติแค่น้อยเดียวแต่ทุกคนก็ดีใจ... ทุกคนก็พอใจ เพราะคิดว่าไม่ได้ทำงานเพื่อตัวเอง...”¹⁰⁶

5. เทคโนโลยี

ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการผลิตข่าว เพราะงานข่าวต้อง การความ สะดวก รวดเร็ว และทันสมัย เทคโนโลยีที่ดีจะช่วยสนับสนุนให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก ลดความผิดพลาดลงได้เป็นอย่างดี สถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีเทคโนโลยี ที่ทันสมัย หลายอย่าง ดังนี้

5.1 ระบบแพร่ภาพออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไอทีวีส่งสัญญาณแพร่ภาพ วิทยุโทรทัศน์ออกอากาศในระบบ UHF หรือ Ultra High Frequency มาตรฐาน PAL – G เช่นเดียวกับในทวีปยุโรป ระบบเสียง NICAM 728 ที่ใช้สำหรับการออกอากาศเพื่อให้สามารถส่ง เสียงในรูปแบบ STEREO และ DUAL SOUND โดยเสียงที่ถูกส่งออกอากาศ จะถูกแปลงให้อยู่ใน รูปของสัญญาณดิจิทัล เครื่องรับโทรทัศน์ที่มีระบบ NICAM จะสามารถแปลงสัญญาณดิจิทัล กลับให้กลายเป็นสัญญาณเสียงตามเดิมได้โดยไม่ทำให้เสียงผิดเพี้ยนไปจากเดิม ถ้าสถานีโทรทัศน์ ส่งเสียงรายการเป็นแบบ DUAL SOUND หรือ 2 ภาษา ผู้รับชมก็จะสามารถรับฟังเสียงภาษาไทย หรือเสียง SOUND TRACK แต่ถ้าเป็น TV ระบบธรรมดาจะฟังได้เฉพาะเสียง ภาษาไทยเท่านั้น

5.2 ระบบเครือข่าย ปัจจุบันไอทีวีมีสถานีเครือข่ายซึ่งนับว่าเป็นสถานีโทรทัศน์ที่มี เครือข่ายมากที่สุดในบรรดาสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง คุณชัยวัฒน์ บุญยาภิวัฒน์ ผู้อำนวยการฝ่าย วิศวกรรม กล่าวว่า “...ระบบเครือข่ายของไอทีวีสามารถครอบคลุมประชากรได้ ตอนนี้ประมาณ 98.8% แต่ไอทีวีก็ยังไม่หยุดนิ่ง ปัจจุบันนี้ไอทีวีมีเครือข่ายทั้งหมด 52 สถานี ทั่วประเทศ ซึ่ง มากกว่าช่องอื่นๆ...”¹⁰⁷

5.3 ระบบการออกอากาศ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นสถานีที่เน้นความ ทันสมัย และคุณภาพในการออกอากาศระดับสูงสุด การออกแบบระบบ จึงต้องคัดเลือกเอาระบบ ที่สามารถรองรับความต้องการนี้ได้ ระบบดิจิทัลหรือ DSC (Digital Serial Component) ระบบ

¹⁰⁶ สัมภาษณ์ อำไพ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและ บรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

¹⁰⁷ สัมภาษณ์ ชัยวัฒน์ บุญยาภิวัฒน์, ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม, 29 ธันวาคม 2548.

DSC นี้ ถือได้ว่าเป็นมาตรฐานของระบบการผลิตรายการเพื่อออกอากาศในปัจจุบัน สำหรับ สถานีโทรทัศน์ทั่วโลก เพราะเป็นระบบที่มีข้อดีหลายประการ คือ

- สามารถให้คุณภาพของภาพที่คมชัดสูงที่สุด
- ให้ช่องเสียงในการบันทึกได้ถึง 4 ช่องเสียงแบบดิจิตอล คุณภาพระดับ คอมแพคดิสก์ ทำให้ง่ายในการออกอากาศภาพยนตร์สองภาษาแบบสเตอริโอ
- คุณภาพของภาพที่บันทึกในระบบนี้ ไม่มีการด้อยลง แม้จะทำการสำเนาไป แล้วถึง 200 ครั้งก็ตาม ทำให้สามารถสร้างสรรค์งานที่มีความซับซ้อนยุ่งยากได้
- ระบบในการขดเชยและทดแทนภาพ (Image Concealment) ในกรณีภาพ ที่บันทึกบนเนื้อเทปเกิดความเสียหาย เช่น เนื้อเทปยับ หลุดออกก็สามารถที่จะสร้างภาพขึ้น เพื่อ ทดแทนส่วนที่เสียหายได้

5.4 เทคนิคการผลิตข่าว (ตัดต่อภาพข่าวและภาพประกอบข่าว) นอกจากระบบ การออกอากาศข่าวแล้ว การผลิตข่าวทั้งตัดต่อภาพข่าวและการนำภาพประกอบข่าวมาใช้ในขณะ ออกอากาศนั้นจะเป็นระบบดิจิตอลที่แปลงลงระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งปัจจุบันระบบการผลิตข่าวของ สถานีโทรทัศน์โดยทั่วไประบบการตัดต่อภาพ จะเริ่มตั้งแต่การถ่ายทำบันทึกภาพและเสียงลงม้วน เทป แล้วนำมาตัดต่อบนเครื่องเล่นเทป ซึ่งจำเป็นต้องทำเป็นลำดับขั้นตอนไม่สามารถข้ามขั้นตอน ได้ ทำให้การผลิตใช้เวลาค่อนข้างมากและไม่คล่องตัว นอกจากนี้ระบบการจัดเก็บม้วนเทปที่ใช้ใน ปัจจุบันต้องใช้พื้นที่จัดเก็บจำนวนมากและการค้นหาอาจต้องใช้เวลานาน ไอทีวีจึงได้พัฒนาระบบ การผลิตข่าวที่เรียกว่า Digital News Room System ที่ประกอบด้วย News Room Computer System: NCS และระบบ Video Server มีอุปกรณ์แปลงสัญญาณภาพและเสียงที่บันทึกในม้วน เทปหรือที่ส่งผ่านดาวเทียมจากสำนักข่าวต่างประเทศให้เป็นข้อมูลดิจิตอล ที่สามารถนำไปเก็บใน หน่วยความจำของคอมพิวเตอร์ Hard Disk ในระบบ Video Server เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลภาพและ เสียงในระบบเครือข่าย Fiber Channel เพื่อสะดวกในการติดต่อ บันทึกเสียง เรียบเรียงข่าว ได้ สะดวกไม่เสียเวลารอและส่งออกอากาศได้ทันที ไม่ต้องแปลงกลับเป็นเทปอีก สามารถค้นหาข้อมูล ภาพข่าว เสียงและบทข่าวในแบบ On-Line ได้ ทำให้ค้นหาข้อมูลได้เร็วขึ้นและสามารถเรียกใช้ ข้อมูลเดียวกันได้พร้อมๆ กัน โดยไม่ต้องเสียเวลารอใช้ม้วนเทปทำให้เกิดความรวดเร็ว และความ คล่องตัวในการผลิตข่าว

5.5 ระบบ Video Server สำหรับการออกอากาศรายการและโฆษณา โดยระบบ นี้เป็นระบบเทคโนโลยีดิจิตอลคอมพิวเตอร์มาช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ในการทำงานให้ มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว เพื่อรองรับการนำเสนอรายการที่ฉับไวทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งการ

จัดระบบฐานข้อมูลวัสดุรายการและวัสดุโฆษณาโดยคุณภาพของภาพเสียงที่ออกอากาศ ยังคงสมบูรณ์แบบ และยังมีระบบการควบคุมเวลาการออกอากาศรายการต่าง ๆ ของสถานีที่สามารถควบคุมแก้ไขเวลาได้อย่างรวดเร็ว แน่นนอน และถูกต้อง ที่สามารถให้ความมั่นใจแก่ผู้ผลิตรายการได้ว่า ไม่มีความผิดพลาด หรือขาดหายของรายการหรือโฆษณาเลย

5.6 ระบบ ENPS (Electronic News Production System) ได้ถูกนำมาใช้ในการผลิตงานข่าว เช่น การเขียน Script ข่าว ดูภาพและบทข่าว งานแปลข่าวต่างประเทศ ตลอดจนการทำ Rundown เพื่อให้สำหรับการออกอากาศ

คุณอนันต์ อิศวนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวถึง ขั้นตอนในการผลิตข่าวที่นำเอา Server เข้ามาใช้ในการผลิตรายการข่าวว่า

“...ภาพจะเข้า server ได้เลย ตอนนั้นเพิ่ม server ให้มันมากขึ้น เพราะฉะนั้นมีระบบการทำ rundown บทข่าวไอทีวีใช้ ESPN จัดระบบโดยเครื่องถ้าเปลี่ยนอะไร เราจะเปลี่ยนข่าวบ่อยก็เปลี่ยนได้เร็วมากพอเข้าเครื่องเปลี่ยนก็เปลี่ยนได้ไว”¹⁰⁸

ระบบดิจิทัลที่ใช้ในการะบวนการผลิตข่าวภายใน Server อุปกรณ์ติดต่อ สิ่งเหล่านี้มีข้อดีในการผลิตข่าวโทรทัศน์ อำนวยความสะดวกของคนทำงาน ผู้สื่อข่าว กองบรรณาธิการ เจ้าหน้าที่ติดต่อ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ระบบดิจิทัลจะช่วยสนับสนุนอะไรให้มันเร็วขึ้น สะดวก เช่น การดึงข้อมูลมาใช้เป็นต้น คุณชัยวัฒน์ บุญยาภิวัฒน์ ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม กล่าวเสริมว่า

...การที่ข้อมูลมารวมใน Server และทุกคนสามารถเข้ามานำไปใช้ได้พร้อมๆ กัน นั่นคือ การแชร์อุปกรณ์ได้ แต่ถ้าเป็นอนาล็อก ถ้ามีเทปอันหนึ่งก็ต้องใช้ ได้คนเดียว แต่ถ้าเป็นดิจิทัล ก็เอาลงไปใน Server ได้แล้วมี 10 user ที่สามารถเข้ามาใช้ได้พร้อมๆ กัน นั่นคือ ข้อดี การเก็บข้อมูลดิจิทัล เก็บข้อมูลโดยใช้พื้นที่น้อยลง เพราะว่าเราแปลงข้อมูลเข้ามาแทนที่เราจะเก็บข้อมูลใหญ่ๆ เราก็ใช้การแปลงข้อมูลให้เล็กลงเพื่อที่จะสามารถเก็บข้อมูลได้มากขึ้นถ้าเป็นดิจิทัล จริงๆ ไม่มีการแปลงจะเก็บข้อมูลได้น้อย แต่ดิจิทัลเอาข้อมูลใหญ่ๆ สามารถทำให้เล็กลงจะทำให้เก็บข้อมูลได้มากคุณภาพก็ยังเท่าเดิมทำให้การสืบค้น ได้เร็วกว่า ช่วยให้การทำงานคล่องตัวขึ้น¹⁰⁹

¹⁰⁸ สัมภาษณ์ อนันต์ อิศวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม 2548.

¹⁰⁹ สัมภาษณ์ ชัยวัฒน์ บุญยาภิวัฒน์, ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม, 29 ธันวาคม 2548.

5.7 ระบบถ่ายทอดสดทางเฮลิคอปเตอร์ เป็นเทคโนโลยีการถ่ายทอดสดข่าวทางอากาศของสกายนิวส์ได้เห็นภาพที่เกิดขึ้นในขณะนั้นทันทีที่เกิดเหตุการณ์ ซึ่งมีความได้เปรียบในเรื่องของการชิงพื้นที่การผลิตข่าวเข้าถึงก่อน ในมุมมองที่แปลกใหม่ น่าสนใจกว่ามุมมองปกติ และความเร็วที่เหนือกว่าด้วย คุณจิรายุ ห่วงทรัพย์ บรรณาธิการสกายนิวส์ กล่าวว่า

...บทบาทหน้าที่ช่วยสนับสนุนงานข่าวเป็นหลักค่อนข้างเยอะ เพราะว่าเหตุการณ์สึนามิที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะทางกายภาพ เป็นลักษณะของภัยธรรมชาติที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากตัวบุคคล เพราะฉะนั้นอะไรที่เกิดขึ้นทางกายภาพ ไอทีวีก็มักต้องการความกว้างและมุมมองที่มากขึ้นของข่าว สมมุติว่าถ้าไอทีวีถ่ายบ้านหลังหนึ่งที่โดนสึนามิถล่ม ถ้าไอทีวีถ่ายข้างล่างไอทีวีจะบอกไม่ได้ว่า ตรงไหนคือกองไม้ อันไหนคือเสาหลักของบ้าน แต่ถ้าเป็นสกายนิวส์ถ่ายจากมุมสูง ก็จะบอกได้ว่านี่คือบ้านหลังหนึ่งที่ถูกคลื่นยักษ์ซัด แต่วันนี้เขาพร้อมเพื่อนอีกพันหลังหายไป จะเห็นลักษณะอย่างนี้ ดังนั้นสกายนิวส์เหมาะกับงานลักษณะอย่างนี้งานที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติในงานที่ต้องการพื้นที่เป็นวงกว้าง สกายนิวส์จะมีประโยชน์และถูกเลือกเป็นแบบแผนเบื้องต้นในการทำข่าวในสถานที่สำคัญๆ ช่วยได้ทุกอย่าง เพราะฉะนั้นซอฟต์แวร์ที่ได้จากสกายนิวส์มักจะได้รับความสนใจจากโต๊ะข่าวค่อนข้างสูง¹¹⁰

อีกมุมมองหนึ่งของผู้ประกาศข่าวที่ต้องอยู่บนหน้าจอโทรทัศน์ตลอดช่วงที่เกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ คือ คุณสายสวรรค์ ขยันยิ่ง ผู้จัดการแผนกผู้ประกาศ กล่าวว่า

...สกายนิวส์ทำให้ไอทีวีได้เปรียบช่องอื่นๆ ในการทำข่าวมาก เพราะว่าไอทีวีเป็นช่องแรกๆ ที่ให้เห็นภาพทางอากาศ ซึ่งทำให้เห็นภาพที่คนไปไม่ถึงหรือรถไปไม่ถึงเลย ไอทีวีเป็นช่องแรก คือ ได้เปรียบจริงๆ นะ แต่ก็ไม่ได้ได้เปรียบเพื่อตัวเอง แต่เป็นการให้ประโยชน์กับสาธารณะเป็นช่องแรกด้วยว่า พื้นที่นี้น้ำท่วมเต็มไปหมดเลย แต่รถเข้ามาไม่ได้ หรือว่าไปเจอศพ ซึ่งช่องอื่นเข้าไปไม่ถึง สกายนิวส์เป็นมุมมองที่ทำให้สาธารณะได้เห็นความเสียหายอย่างน่ากลัวของสึนามิเป็นช่องแรก มันช่วยทำให้เกิดการระดมคนมากเป็นพิเศษ เพราะตอนแรกคนไม่เห็นเลยว่ามันเสียหายขนาดไหน...¹¹¹

¹¹⁰ สัมภาษณ์ จิรายุ ห่วงทรัพย์, บรรณาธิการข่าวสกายนิวส์, 8 กุมภาพันธ์ 2549.

¹¹¹ สัมภาษณ์ สายสวรรค์ ขยันยิ่ง, ผู้จัดการแผนกผู้ประกาศข่าว, 31 มกราคม 2549.

ขั้นตอนการผลิต (กระบวนการดำเนินงาน)

1. การวางแผนงานข่าว

ในการวางแผนงานข่าวในแต่ละวันจะมีอยู่ด้วยกัน วันละ 3 รอบ โดยจะมีการแสดงความคิดเห็นนำเสนอประเด็นข่าว เพื่อคัดเลือกและจัดความสำคัญของข่าว กระจายงานข่าวให้กับบรรณาธิการโต๊ะข่าวติดตามต่อไป เพื่อมอบหมายงานให้ผู้สื่อข่าวอีกที และในภาวะวิกฤติเหตุการณ์สื่อนานี้ภาวะที่รีบเร่งและทำงานแข่งกับเวลาในสถานีฯ ไม่มีการประชุมวางแผนตามที่ได้กำหนดไว้ส่วนในพื้นที่จะประชุมกันล่วงหน้า 1 วัน ในช่วงนั้นจึงไม่มีแบบแผนแน่นอน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 การประชุมโต๊ะข่าวในภาวะปกติ เพื่อวางแผนงานข่าวในแต่ละวันมีผู้ที่เข้าประชุม ได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ซึ่งอาจจะไม่เข้าทุกวัน แล้วก็มีการบรรณาธิการอาวุโส, Program Director และ บรรณาธิการประจำวัน โดย Program Director วาระมีอยู่ 3-4 ส่วน คือ ข่าวเช้า ข่าวเที่ยง ข่าวค่ำ และข่าวเด็ก ซึ่งทุกคนต้องมาแสดงความคิดเห็นในโต๊ะข่าว การประชุมแต่ละวันจะมีการจัดลำดับหัวข้อข่าวลงในตารางการทำงานย่อ (Rundown) เป็นหน้าที่ของฝ่ายข่าวของผู้ที่เข้าร่วมประชุมในแต่ละวัน ทีมบริหารส่วนกลางจะเป็นทีมตัดสินใจในตัวข่าว เราจะมีการประชุมวันละ 3 รอบ ได้แก่ รอบที่ 1 เวลา 9.30 น. สำหรับเตรียมข่าวเที่ยง, รอบที่ 2 เวลา 14.00 น. เพื่อเตรียมข่าวค่ำ, รอบที่ 3 เวลา 18.00 น. เพื่อเตรียมในวันรุ่งขึ้น

คุณนุฏ อนุโต ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค กล่าวเสริมว่า ...ในบางครั้งผู้ที่เข้าร่วมประชุม อาจมีบรรณาธิการโต๊ะและส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่ม เช่น ช่างภาพ เจ้าหน้าที่ติดต่อรายการข่าว ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ทีมรายการไอทีวีฮอตนิวส์ ข่าวเช้าไอทีวี และ ร่วมมือร่วมใจ เข้ามาร่วมประชุมด้วย เป็นการนำเสนอว่าแต่ละคนมีประเด็นอะไร มีบรรณาธิการบริหารและผู้อำนวยการฝ่ายข่าว เป็นคนตัดสินใจคัดเลือกข่าวมี บก.ประจำวัน เป็นคนรับช่วงต่อไปในการจัดทำตารางทำงานย่อหรือ Rundown...¹¹²

อนันต์ อัครนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวว่า

วัตถุประสงค์ในการประชุมนั้นก็เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวแต่ละช่วงให้สอดคล้องกัน จะประชุมเรื่องประเด็นข่าวของแต่ละวัน อย่างช่วง 6 โมงเย็น จะคุย

¹¹²สัมภาษณ์ นุฏ อนุโต, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค, 9 กุมภาพันธ์ 2549.

ถึงวันพรุ่งนี้แล้ว ที่ผ่านมาก็จะคุยว่าถ้ามีเหตุการณ์อย่างนี้จะเตรียมตัวล่วงหน้า
อย่างไร ทำอย่างไรเตรียมตัวอย่างไร อีก 2 อาทิตย์ จะมีอะไรจะเตรียมตัวกันอย่าง
นี้ให้สอดคล้องกันด้วย¹¹³

คุณอำเภอ โพธิ์ชัยรัตน์ ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและบรรณาธิการข่าว
ประจำวัน กล่าวว่า

...ในโต๊ะประชุมข่าว สมมุติ สืบเนื่องมาจากประเด็นข่าวคำ ก็จะมีคุยกับ
บรรณาธิการข่าวเข้าว่ามีประเด็นที่ต้องการตามต่อ ไอทีวีก็ส่งงานต่อไปอีก กับออก
กันแค่นี้ แล้วเขาก็จะไปไล่ชักกันข้างใน โต๊ะข่าวอย่างน้อยก็มีหน้าที่จัดประเด็นว่า
มีประเด็นไหนคืบหน้าบ้าง มีประเด็นไหนที่ไม่คืบบ้าง คือ วางแล้วมันจะทำได้ไม่
ค่อยเยอะ คือ หนึ่ง มันไม่ใช่เรื่องข้อจำกัดของเวลา สมมุติว่าไอทีวีมีเวลาแค่สิบ
กว่านาที แต่ไอทีวีต้องการนำเสนอเนื้อหาข่าวดีๆ วันหนึ่งแค่สามสี่ข่าวก็พอแล้ว คือ
บางข่าวมันไม่จำเป็น คือ มันเป็นข่าวแค่ทราบก็พอ อย่างข่าวประชุมคณะรัฐมนตรี
อนุมัติโครงการนี้ มันเป็นข่าวแค่ทราบ มันไม่ใช่ข่าวที่ต้องฟังความลึก มีหลายมิติ
ให้นำเสนอออกมา...¹¹⁴

เมื่อประชุมเสร็จเรียบร้อยแล้ว จากนั้นก็จะสรุปหัวข้อข่าวที่จะนำเสนอ ต่อมาเป็นหน้าที่
ของบรรณาธิการประจำวันที่ต้องความรับผิดชอบ คือ ดูแลการออกอากาศข่าวทั้งหมด อีกส่วนหนึ่ง
ก็คือ ต้องเป็นคนที่จะวางแผนงานข่าวในแต่ละวัน ในแต่ละภาคของข่าว ข่าวของไอทีวีตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง
มาจนถึงปัจจุบันก็ยังคงรูปแบบคล้ายๆ กัน คือ รูปแบบของการออกอากาศที่ต่อเนื่องกัน
ภาคปฏิบัติ คือ ภาคเที่ยง คำ แต่ก็มีการแยกย่อยออกมาคือ มีข่าวเช้า ข่าวดึก แต่จริงๆ แล้วในทุกส่วน
ภาคของข่าว จะมีการประชุมและวางแผนในแต่ละวันของข่าวที่ออกอากาศ ในแต่ละรอบของการ
ประชุมจะมีการคุยกันว่ามีประเด็นไหนเป็นประเด็นเด็ดๆ บ้าง ขณะที่นั่งประชุมตอนเที่ยงก็ต้อง
ประชุมกับโต๊ะข่าวทั้งหมด แล้วก็มีการวางแผนกันว่า ประเด็นไหนที่จะเป็นประเด็นใหญ่เย็นนี้
ตอนข่าวคำ คือ ข่าวภาคหลักของไอทีวี หนึ่ง ไอทีวีคิดว่าขายได้ สอง เป็นหัวใจของคนดูข่าวอยู่
แล้ว คือ ข่าวภาคคำ ทุกอย่างเราจะนำไปไว้ตรงนั้น รายละเอียดต่างๆ จะไปเทไว้ตรงนั้น ยกเว้น

¹¹³ สัมภาษณ์ อนันต์ อิศวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี,
30 ธันวาคม 2548.

¹¹⁴ สัมภาษณ์ อำเภอ โพธิ์ชัยรัตน์, ผู้จัดการแผนกประสานงานออกอากาศและ
บรรณาธิการข่าวประจำวัน, 30 มกราคม 2549.

ข่าวที่เกิดขึ้นและยังไม่จบสิ้น เช่น ไฟไหม้ สมมุติว่าเกิดเหตุไฟไหม้ชุมชนเล็กๆ ชุมชนหนึ่ง แต่ยังไม่มัลูกลาม ไอทีวีก็จำเป็นต้องนำเสนอทุกภาคข่าว ถ้ามีอะไรที่ค่อนข้างมากไปกว่านั้น

1.2 การประชุมโต๊ะข่าวในภาวะวิกฤติ กรณีภัยพิบัติสึนามินั้น ไม่มีการกำหนดเวลาในการประชุมแน่นอนเหมือนในภาวะปกติก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์สึนามิขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละวันเป็นตัวกำหนดวาระการประชุมโต๊ะข่าว ทุกคนที่เข้าเวรทำงานร่วมกันสามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่เป็นการระดมสมองครั้งใหญ่ของทีมงาน

คุณอนันต์ อัครวนนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวถึงการทำงานการวางแผนงานข่าวในช่วงสึนามิว่า

ช่วงนั้นไอทีวีไม่ได้ประชุมตามตารางปกติ เนื่องจากว่าการเตรียมความพร้อมมันต้องไปเป็นชั่วโมงชั่วโมงเลย... ไอทีวีใช้หลักเกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญของข่าวสมมุติ ถ้าด่วน การทำ rundown ทางบรรณาธิการก็จะรับผิดชอบก่อนว่าช่วงนี้มีข่าวอย่างนี้ เอาข่าวนี้ขึ้น เอาข่าวนี้เป็นข่าว 2 มีสก็ูปตามอะไรอย่างนี้ ก็เหมือนกับโต๊ะข่าวที่ประชุมกันปกติเหมือนกัน คือ มีการตัดสินใจแบบนี้ อาศัยการตัดสินใจในที่ประชุม¹¹⁵

สำหรับการวางแผนในการผลิตข่าวภัยพิบัติเห็นได้ชัดที่สุด ก็คือ สึนามิ พอถึงเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นมากก็ได้วางแผน พอรู้แล้วว่าเกิดอะไรขึ้น ไอทีวีก็ได้เตรียมวางแผนทั้งหมด ในการวางแผนข่าวทั้งหมดโดยที่ไม่ได้เตรียมพร้อมอะไรล่วงหน้า จำเป็นต้องใช้ทุกภาคส่วน ต้องคุยกันทั้งหมด จะใช้ลักษณะที่ว่า คุยกันทางโทรศัพท์หรือติดต่อผ่านทางอะไรก็ได้ให้สามารถสื่อสารกันได้ทุกส่วน คุณสายสวรรค์ ชัยนัยยัง ผู้จัดการแผนกผู้ประกาศข่าว กล่าวว่า

ช่วงเหตุการณ์สึนามิต้องเข้าประชุมทุกวันเลย เพราะไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง ก็จะมีการขอทีมไปเสริม นักข่าวลงไปหมดทุกโต๊ะ ไม่แบ่งแยกชั้นวรรณะ โต๊ะอาชญากรรม เศรษฐกิจ สังคม ไปช่วยกันหมดเลย การเมืองไม่ต้องตามแล้ว รัฐมนตรี ไปสึนามิกันหมดเลย เพราะฉะนั้นทีมที่เป็นผู้ประกาศ ก็คือ ต้องไปช่วยเขาวิ่งข่าวด้วย... แล้วก็ประเด็นอะไรที่เพิ่มเติมที่มี Update ขึ้นมา เราก็ต้องเข้าประชุมด้วย ไม่งั้นก็ไม่มีข้อมูลเวลาที่เราจะพูดสด¹¹⁶

¹¹⁵ สัมภาษณ์ อนันต์ อัครวนนท์, ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 30 ธันวาคม 2548.

¹¹⁶ สัมภาษณ์ สายสวรรค์ ชัยนัยยัง, ผู้จัดการแผนกผู้ประกาศข่าว, 31 มกราคม 2549.

คุณชิบ จิตนิยม บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ กล่าวเสริมถึงความสำคัญของการประชุมโต๊ะข่าวว่า "...การประชุมข่าวสำคัญมาก เพราะว่า เป็นการระดมความคิดเพื่อบรรณาการ ...เป็นการแบ่งประเด็นทำให้ไม่ซ้ำซ้อน เสริมน้ำหนัก ทำให้ดีขึ้น ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ สำคัญคือ ต้องคิดเรื่องเดียวกันให้แตกต่างกัน ซึ่งเป็นโจทย์ที่ยากมา"¹¹⁷

การวางแผนทำงานข่าวภัยพิบัติในพื้นที่เกิดเหตุการณ์สึนามินั้น คุณมนตรี อุดมพงษ์ ผู้สื่อข่าวภูมิภาค กล่าวถึงแผนการทำงานว่า

ในช่วงแรกๆ แม่ทัพจะแยกกัน คือ แยกกันในพื้นที่ ช่วงแรกๆ ที่เกิดเหตุการณ์มี OB อยู่ 3 ทีม... OB ที่ถูกเกิดเป็นทีมของ คุณนุกูล อนุโต ดูแลอยู่ ทีม OB ที่พังงา เป็นทีมของคุณจิรายุ และทีมที่กระบี่ซึ่งเป็นทีมงานผม โดยมีคุณพีระวัฒน์ โชติธรรมโมซึ่งเป็นบรรณาธิการฮอตนิวส์เป็นผู้คอยแนะนำประเด็นอยู่และเป็นคนคอย ดูแลทีมอยู่ เพราะฉะนั้น 3 ทีม ก็จะเป็นการทำงานแยกทีมกัน ทีนี้บรรณาธิการทั้ง 3 ทีม ก็จะเป็นคนโทรมาแจ้งประเด็นที่กรุงเทพฯ อีกทีหนึ่งว่า OB แต่ละทีมีอะไร เด่นๆ แล้วข้างในกรุงเทพฯ จะเป็นคนกำหนดว่า OB ไหนจะเข้ามาเป็นอันดับหนึ่ง OB ไหนเป็นอันดับสอง OB ไหนเป็นอันดับสาม ทีนี้เมื่อตัวเองรู้แล้วว่า ทีมของตัวเองจะเป็นอันดับที่เท่าไร OB นั้นๆ ก็จะไปคุยกับทีมงานของตัวเองอีกทีหนึ่ง ว่า ข่าวนี้จะเป็นอันดับหนึ่งของ OB ของตัวเอง ข่าวนี้จะเป็นอันดับสอง แล้วตอบ ด้วยด้วยรายงานพิเศษหรือสื่ूपิซีนี่ ซึ่งแต่ละ OB เขาก็จะดูแลกันเอง ในแต่ละวันมีการประชุมวางแผน คือ เราต้องประชุมกันล่วงหน้าหนึ่งวัน สมมุติว่าวันนี้ผมทำงาน งานที่ทำในวันนี้ 50-60% เป็นงานที่ประชุมมาซึ่งเตรียมมาตั้งแต่เมื่อวานนี้ แล้ว เพราะฉะนั้นเมื่อเสร็จข่าวเย็นวันนี้ เสร็จข่าวฮอตนิวส์วันนี้ ผมก็ต้องมานั่งประชุมแล้ว ต้องไปเช็คทางจังหวัดแล้วว่ามีหมายข่าวอะไรบ้างพรุ่งนี้... เพราะฉะนั้นข่าวนั้นเตรียมไว้สำหรับ ฮอตนิวส์ และข่าวดึก ไอทีวีกี่จะวางตรงนี้ไป มีการกำหนดกันล่วงหน้า¹¹⁸

¹¹⁷ สัมภาษณ์ ชิบ จิตนิยม, บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ, 2 กุมภาพันธ์ 2549.

¹¹⁸ สัมภาษณ์ มนตรี อุดมพงษ์, ผู้สื่อข่าวภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, 1 กุมภาพันธ์

2. การสื่อข่าวและการจัดทำข่าว

การทำข่าวในช่วงที่เกิดเหตุการณ์สึนามิ เป็นการลงพื้นที่เกิดเหตุเพื่อเข้าหาแหล่งข่าวที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเลือกเอาประเด็นข่าวที่ประชาชนสนใจเป็นหลักมานำเสนอ และรายงานข่าวให้ประชาชนทราบ เมื่อได้ข่าวมาแล้วก็ส่งกลับมายังสถานีฯ ด้วยวิธีต่างๆ ที่ตนเองสะดวกตามระบบที่ได้จัดเตรียมไว้ เพื่อออกอากาศในส่วนกลางที่สถานี แต่ส่วนใหญ่เป็นการผลิตข่าวในรูปแบบของการรายงานสด บางข่าวไม่มีการเขียนสคริปต์ ไม่มีเวลาที่จะส่งเนื้อหาเข้ามาเขียนบท ตรวจบทและตัดต่อภาพในสถานีเหมือนในภาวะปกติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การแสวงหาข่าวและการเขียนข่าว การทำงานหาข่าวในแต่ละวัน จะมีหมายข่าวประจำวัน เพื่อสั่งงาน กระจายงานให้ผู้สื่อข่าว ในช่วงสัปดาห์นั้นส่วนใหญ่เมื่อหาข่าวมาได้แล้วก็จะนำมารายงานข่าวสดทันที จะไม่มีเวลาเขียนบทข่าวเป็นการรายงานข่าวสดเพื่อชิงความรวดเร็วในการนำเสนอออกอากาศ คุณนุกูล อนุโต ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค กล่าวว่า

...เป็นการออกอากาศสดที่เน้นแบบ 100% เลย ออกอากาศในพื้นที่ มีรถ SNG 3 จุด แต่ละพื้นที่ก็จะมีทีมข่าวประมาณ 3-4 ทีม แต่วามันหลากหลายมาก ป้อนข่าวเข้า ข่าวเบรก ข่าวเที่ยง ข่าวค่ำ... ซึ่งมีวิธีการแสวงหาข่าว ดังนี้ ประการที่ 1 มีหมายข่าวประจำวัน คือ ใครไปทำอะไรที่ไหนยังไง ก็ตามไป ประการที่ 2 การทำข่าวเหตุการณ์เฉพาะหน้า เช่น การกู้ภัย การช่วยเหลือผู้รอดชีวิต การมอบสิ่งของช่วยเหลือ ประการที่ 3 รับร้องเรียนเรื่องราวร้องทุกข์เพื่อฟังปัญหาและเสียงเรียกร้องของประชาชนว่าญาติหายหรือยังไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือหรือไม่ทั่วถึงหรือยังขาดแคลนอะไร การลงพื้นที่เพื่อทำสื่อกับข่าว หรือเรื่องราวต่างๆ แหล่งข่าวมันมาจากหลายทางแทบจะวิ่งชนไอทีทีวีเลย... ประมาณ 10 วันแรกทำอะไรเป็นข่าวหมด คือ อะไรมันก็เป็นข่าว มีภาพใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา... ในแง่ของการคิดประเด็น จะคิดเร็ว สั่งเร็ว แล้วก็แก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าตลอด ...บทบาทของทีมข่าวภูมิภาคเมื่อเหตุการณ์สึนามิหน้าที่รับผิดชอบหลักของภูมิภาคในสถานการณ์ตรงนั้น ไม่มีการแยกหน่วยหรือแผนกตรงไหนเลย เป็นความกลมกลืนไปหมด¹¹⁹

¹¹⁹ สัมภาษณ์ นุกูล อนุโต, ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการข่าวภูมิภาค, 9 กุมภาพันธ์ 2549.